

MONEDELE ROMANE POSTAURELIENE ÎN TERITORIILE CARPATO-DUNĂREANO-PONTICE (ANII 275—491)

I. Perioada 275—324

DE

VIOREL M. BUTNARIU

Alături de izvoarele arheologice și literare monedele romane reprezintă o sursă de informație directă de primă importanță în reconstituirea trecutului. Abundența sau raritatea materialului numismatic din unele regiuni sau pentru unele perioade istorice, metalul utilizat la emiterea lor, gradul de uzură și împrejurările descoperirii constituie doar câteva criterii în estimarea intensității legăturilor economice, natura relațiilor politice și gradul de control exercitat de imperiul roman asupra regiunilor carpato-dunărene.

Comparativ cu izvoarele numismatice ce provin din alte epoci istorice, emisiunile postaureliene s-au bucurat de un interes sporit din partea istoriografiei românești, fapt explicabil prin necesitatea argumentării științifice a tezei continuității populației daco-romane pe aceleași teritorii după anul 275.

De la fundamentarea cercetărilor de numismatică romană, odată cu alcătuirea și studierea colecțiilor numismatice particulare și pînă la alcătuirea primei sinteze asupra circulației monedelor romane postaureline în regiunile carpato-dunărene, se poate vorbi de conturarea în istoriografia numismatică românească a două etape în care acumulările de material arheologic și monetar au permis posibilități noi în judecarea acestor izvoare istorice.

Activitatea prodigioasă desfășurată de C. Moisil¹, după întemeierea Societății Numismatice Române și apariția publicațiilor de specialitate *BSNR* și *CNA*, a fost completată de contribuțiile lui Em. Condurachi² la cunoașterea problemelor economice și monetare din secolele IV—V și de cercetările întreprinse de D. Tudor în fortificația romano-bizantină de la Sucidava³, ce au permis publicarea descoperirilor izolate și a primelor tezaure provenite din zona și incinta ei, iar M. Macrea⁴ realiza prima sinteză numismatică pentru această categorie de izvoare provenite din Transilvania.

După 1950 cercetarea numismatică din România a înregistrat progrese remarcabile, un merit deosebit revenind cronicilor anuale ale descoperirilor monetare, întocmite și publicate de B. Mitrea în revistele *SCIV(A)*, *Dacia*, *N.S.* și *BSNR*. Dar aportul calitativ înregistrat în noua etapă l-a constituit extinderea studiului arheologic și numismatic de sinteză asupra altor regiuni ale țării, prilej cu care a fost stabilită cronologia etapelor de pătrundere și circulație a monedelor romane postaureliene la nordul Dunării.

Periodizarea propusă de K. Horedt⁵, care pe baza unui material numismatic mai numeros provenit din Transilvania aprofunda cercetările întreprinse anterior de M. Macrea, încadra fenomenul circulației monetare pentru această regiune în limitele a trei perioade, datate 275—305, 306—383 și 383—454.

¹ C. Moisil, *CNA*, 11, 1935, p. 103—107; idem, ziarul „Universul”, nr. 256/17 septembrie 1940, p. 2.

² Em. Condurachi, *CNA*, 15, 1940, 117—118, p. 295; idem, *RSH*, 22, 1941, p. 85—143; idem, *RHSEE*, 19, 1942, p. 419—422; idem, *CNA*, 16, 1942, 123—124, p. 78; idem, *CNA*, 17, 1943, p. 125—126, p. 128; idem, *Tezaure monetare din regiunea carpato-dunăreană și însemnătatea lor pentru trecutul românesc*, edit. Școala de arhivistică, București, 1943, 12p.

³ D. Tudor, *Dacia*, 7—8, 1937—1940, p. 395—400; idem, *AO*, 20—21, 1941; idem, *CNA*, 16, 1942, 121—122, p. 29; idem, *CNA*, 19, 1945, 135—136, p. 60.

⁴ M. Macrea, *AISC*, 3, 1936—1940, p. 271—305; idem, în volumul *Omagiu profesorului Ioan Lupaș*, București, 1943, p. 912—921.

⁵ K. Horedt, *Contribuții la istoria Transilvaniei în secolele IV—XIII*, București, 1958, p. 11—40.

Disponind de o bază documentară numismatică mult mai bogată și coroborată cu izvoarele arheologice D. Protase⁶ a extins cercetarea monedelor post-aureliene pentru Banat și Oltenia și a prelungit limita cronologică a celei de a doua perioade la sfârșitul domniei împăratului Valentinian II, anul 392.

Prin adunarea sistematică a descoperirilor monetare de pe întreg teritoriul nistro-carpato-dunărean și supunerea lui unei minuțioase cercetări, C. Preda⁷ realiza prima interpretare unitară a fenomenului numismatic petrecut la nordul Dunării de Jos între retragerea romană și domnia împăratului Anastasius, în limitele cronologice propuse de D. Protase. Izvorită din imperativul unei istorii totale lucrarea actualiza și completa contribuțiile aduse de M. Macrea, K. Horedt și D. Protase la sublinierea legăturilor dintre izvoarele numismatice și continuitatea autohtonilor în Dacia post-aureliană.

Reluarea studiului circulației monedelor post-aureliene în Dacia și extinderea observațiilor asupra regiunilor nistro-niprovieni a plecat de la necesitatea cunoașterii nuanțate a fenomenelor economice și politico-militare petrecute după anul 275 în teritoriile carpato-dunăreano-pontice. Cum regiunile extracarpatiche până la Olt, rămase în afara fostei provincii, interferează aria culturii Sintana de Mureș-Černjachov, a fost necesară tratarea comparativă a pătrunderii și circulației monetare din cele două arii, fost provincial romană și Sintana de Mureș-Černjachov, în cadrul căreia se conturează, prin răspândirea geografică a izvoarelor arheologice⁸, componenta romană delimitată între Carpați, Olt, Dunăre și Nistru și restul teritoriului situat între Nistru, litoralul nord-pontic, Nipru și Podișul Voliniei.

Cîteva observații asupra răspîndirii descoperirilor monetare provenite din regiunile pontice, organizate din perioada tetrarhiei în provincia Scythia Minor, delimitează în studiul nostru a treia regiune, iar unele aspecte evidențiate în circulația monedelor post-aureliene într-un teritoriu asupra căruia statul își exercita nemijlocit controlul vor fi raportate separat la situația statistică cunoscută pentru Sucidava și Dierna, capete de pod romane la Dunărea de Jos pentru Tracia Ripensis și respectiv Moesia Prima.

Reluarea studiului monedelor post-aureliene s-a făcut firește și din alte motive. Alături de necesitatea extinderii investigațiilor pe o arie geografică mai largă, din care a decurs greutatea inerente oricărui început, se adaugă, ca obiectiv imediat, „aducerea la zi” a repertoriului numismatic pe baza căruia au fost stabilite perioadele de maximă și minimă intensitate a pătrunderii monedelor romane în teritoriile carpato-dunăreano-pontice și regiunile limitrofe lor. Astfel, lucrarea valorifică și izvoarele numismatice provenite din regiunile Ucrainei subcarpatice pînă în bazinul superior al Vistulei și interfluviul Tisa-Dunăre atribuite triburilor germane și sarmate.

Prin urmare, extinderea studiului asupra răspîndirii monedelor romane post-aureliene din regiunile limitrofe permite evidențierea unor trăsături ce definesc viața economică a populației daco-romane din teritoriile carpato-dunăreano-pontice, locul și rolul jucat de aceste regiuni în strategia imperială cît și evoluția raporturilor politico-militare între statul roman și triburile migratoare.

În stadiul actual al cercetării dispunem de un bogat material numismatic publicat în pagini de istorie locală a unor regiuni⁹ sau în cataloagele unor fonduri numismatice muzeale¹⁰. De asemenea cercetărilor arheologice continuate în ruinele orașului Orșova¹¹ și a fortificației și împrejurimile Sucidavei¹² au contribuit la cunoașterea istoriei acestor așezări antice și a circulației monetare din Dacia romană, apoi post-aureliană — din Dacia Ripensis. Monedele provenite din săpăturile efectuate în ruinele orașului antic Dierna alcătuiesc un impresionant repertoriu numismatic ce a permis lui M. Chișescu și Gh. Poenaru Bordea să aducă contribuții esențiale pentru istoria așezării¹³, iar pentru circulația monetară din zona Sucidavei, alături de cercetările întreprinse de D. Tudor, se adaugă noi precizări și corecturi necesare ce au permis lui Gh. Poenaru Bordea să stabilească perioada de virf a materialului numismatic din acest punct după anul 324¹⁴.

⁶ D. Protase, *Problema continuității în Dacia în lumina arheologiei și numismaticeii*, București, 1966

⁷ C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 441–485.

⁸ M. Tichanová, *SA*, 1957, 4, p. 168–194; V. D. Baran, *Černjachiv's'ka kul'tura*, Kiev, 1981, pl. LXXXII.

⁹ K. Horedt, *op. cit.*; Oct. Toropu, *Romanitatea țirzie și străromânii în Dacia Traiană sud-carpatică*, Craiova, 1976; K. Horedt, *Siebenbürgen in spätromischer Zeit*, București, 1980; V. Mihăilescu-Bîrliba, *La monnaie romaine chez les daces orientaux*, București, 1980; Al. Sășianu, *Moneda antică din vestul și nord-vestul României*, Oradea, 1980.

¹⁰ V. Lucăcel, Eug. Chirilă, *Muzeul Zalău. Catalogul colecției de monede antice*, Zalău, 1968; G. Crăciun, El. Petrișor, *Catalogul numismatic*, Muzeul de istorie a Moldovei — Iași, 1970; M. Chișescu, M. Marcu, Gh. Poenaru Bordea, *Monede antice de aur și argint din colecția Muzeului județean Brașov, Cumidava*, XI-3, 1978.

¹¹ Din bogata literatură de specialitate pentru cercetările efectuate la Dierna menționăm M. Chișescu, Gh. Poenaru Bordea, *BSNR*, 129–130, 1981–1982, p. 169–208, în care pot fi găsite și ample referiri bibliografice.

¹² D. Tudor, *Dacia*, 5–6, 1935–1936, p. 387–422; idem, *Dacia*, 7–8, 1937–1940 (1941), p. 359–400; idem, *Dacia*, 11–12, 1945–1947 (1948), p. 145–208; idem, *Materiale*, 1, 1954, p. 693–742; D. Tudor, *Expectatus Bujor*, Ana Matrosenco, *Materiale*, 7, 1961, p. 473–491; D. Tudor, *Expectatus Bujor*, *Latomus*, 80, Bruxelles-Berchem, 1965; D. Tudor, *OR*³, București, 1968, p. 202–211, 311–314; 425–449, 461–474, 506–526; idem, *Materiale*, 9, 1970, p. 281–295; Gh. Poenaru Bordea, *SCN*, 6, 1975, p. 69–106.

¹³ M. Chișescu, Gh. Poenaru Bordea, *op. cit.*, p. 169–208.

¹⁴ Gh. Poenaru Bordea, V. Barbu, *Dacia*, N.S., 14, 1970, p. 251–295; Gh. Poenaru Bordea, *SCN*, 6, 1975, p. 69–106; idem, *Materiale*, 10, 1978, p. 141–146.

Întocmirea cronicilor descoperirilor monetare și publicarea lor în revistele muzeale din Constanța și Tulcea, la care se adaugă editarea monografiei izvoarelor numismatice provenite de la Histria¹⁶, completate recent de repertoriul descoperirilor monetare din zona termelor¹⁷, au oferit studiului nostru baza documentară necesară pentru a încerca să aducem o modestă contribuție la cunoașterea sumară a circulației monetare din această provincie a imperiului, organic legată de regiunile carpato-dunărene.

Descoperirile monetare provenite din regiunile situate în vecinătatea spațiului carpato-dunărean, în care s-au aflat temporar triburi sarmate și germane, au constituit o altă sursă utilă cercetării noastre. Intensificarea cercetărilor arheologice și numismatice au permis publicarea descoperirilor monetare provenite din regiunea Dunării de mijloc¹⁷, bazinul superior al Vistulei¹⁸ și teritoriile de azi ale Ucrainei¹⁹, fapt ce explică interesul sporit al specialiștilor pentru această categorie de izvoare.

Alături de emisiunile descoperite izolat, cele intrate în alcătuirea a peste 60 de tezaure cunoscute pentru secolele IV—V în regiunile carpato-dunărene-pontice constituie un izvor numismatic extrem de important utilizat în lucrarea noastră. Din păcate, cele mai multe recuperate parțial sau rămase necercetate, nu pot oferi decât o imagine parțială asupra fenomenelor circulației și teaurizării monetare la nordul Dunării în această perioadă.

Subliniem, cu acest prilej, dificultăților întâmpinate prin imposibilitatea verificării unor publicații, achiziționarea, consemnarea și publicarea incompletă a unor descoperiri, de cele mai multe ori fără date și alte amănunte de interes științific, limite serioase ce împiedică utilizarea integrală a materialului monetar, ce rămâne astfel un document istoric pur cantitativ și a cărui valoare științifică este serios știrbită.

Monedele romane postaureliene descoperite în regiunile situate între Dunărea de mijloc și Nipru sînt emisiuni ce au aparținut împăraților illiri, sistemului politic fundamentat de Diocletian, tetrarhia, diarhieii constantino-liciniene, epocilor constantiniană, valentiniană și theodosiană. Majoritatea sînt din bronz, cu nominaluri diferite, provenind din aproape toate atelierile imperiului, pe un loc secund sînt situate numeric emisiunile de argint, din care peste 80% provin din tezaure, urmate de emisiunile de aur, mai puțin numeroase în raport cu cele de argint.

Aceste trei categorii de emisiuni monetare se găsesc fie răspîndite uniform, fie concentrate pe microregiuni. Difuziunea și numărul lor apreciabil, diversitatea tipurilor și atelierelor de emisie au ridicat serioase dificultăți în găsirea unei metode de cercetare a lor.

În acest scop am procedat la alcătuirea repertoriului descoperirilor monetare izolate și în tezaure, studierea și clasificarea materialului numismatic fiind posibilă pe măsură ce datele disponibile și cele obținute prin bunăvoința specialiștilor²⁰ au permis datarea emisiunilor în vederea cartografierii lor.

Prin urmare s-a putut constata că numeroase descoperiri provin din așezări și morminte, dar mai ales din locuri fără material arheologic. Această departajare este destul de relativă deoarece ea decurge din cercetarea incompletă a locului descoperirii sau pierderea monedelor în epocă, fapt constatat în cuprinsul sau apropierea unor așezări și necropole. De asemenea, alături de monedele postaureliene, din aria culturii Sîntana de Mureș-Cernjachov provin numeroase emisiuni din secolele I—III. În încercarea noastră de a formula unele concluzii de ordin istoric trebuie subliniat că circulația vechilor emisiuni a avut loc alături de cele din secolul al IV-lea. Unele observații făcute separat asupra celor două categorii de izvoare numismatice vor urmări răspîndirea, proveniența și raportul numeric, fără a încerca disocierea lor.

Cartografierea descoperirilor monetare a permis desprinderea următoarelor observații, ce ne-au sugerat metoda prelucrării materialului numismatic. Prima se referă la volumul descoperirilor din aria culturii Sîntana de Mureș-Cernjachov, mai redus în comparație cu cel al monedelor provenite fosta provincie și Scythia Minor, a doua are în vedere frecvența apropiată a emisiunilor postaureliene în cele trei arii în cadrul aceluiași etape.

În prima parte a lucrării am expus criteriile utilizate la stabilirea perioadelor de pătrundere a monedelor. În continuare, pentru fiecare perioadă am prezentat răspîndirea descoperirilor monetare, atît în fosta provincie Dacia, apoi în aria culturii Sîntana de Mureș-Cernjachov și separat pentru Do-

¹⁶ C. Preda, H. Nubar, *Histria*, III, 1973.

¹⁷ Gh. Poenaru Bordea, *Histria*, VI, 1982, p. 151—153.

¹⁸ L. Huszár, *Acta Arch. Hung.*, 5, 1955, p. 61—109.

¹⁹ A. Kunisz, *Znaleziska monet rzymskich z Malopolski*, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Lódź, 1985, 289 p.

²⁰ V. V. Kropotkin, *VDI*, 1951, 4, p. 243—281; idem, *VDI*, 1954, 3, p. 152—180; M. Yu. Brajčevs'kij, *Rims'ka moneta na teritorii Ukraini*, Kiev, 1959; G. B. Fedorov, în volumul *Omagiu lui Constantin Daicoviciu cu prilejul împlinirii a 60 de ani*, București, 1960, p. 179—191; A. A. Nudelman, *AKM*, 8, Chișinău, 1976, p. 50—80.

²⁰ Aducem mulțumirile cuvenite următorilor cercetători

pentru sugestiile privitoare la direcțiile și metodele de cercetare: B. Mitrea, C. Preda, Gh. Poenaru Bordea, C. Știrbu, Gh. Diaconu (București), V. Mihăilescu Birliba și I. Ioniță (Iași). De asemenea ne exprimăm toată grațitudinea pentru permisiunea de a verifica materialul numismatic aflat în colecțiile Institutului de arheologie București lui Gh. Poenaru Bordea și Eug. Nicolae, în colecțiile muzeale lui C. Iconomu (Iași), V. Palade (Birlad), V. Bobi (Focșani), cit și pentru informațiile puse la dispoziție de către Oct. Toropu (Craiova), Z. Szekely (Sf. Gheorghe), R. Ardevan (Cluj-Napoca), D. Bălănescu (Reșița), O. Palamariu (Deva).

brogea. Urmează câteva aprecieri de ordin istoric și numismatic, expuse după aceleași criterii, iar în încheiere repertoriul descoperirilor monetare, însoțit de hărți, cuprinde materialul numismatic provenit din regiunile carpato-dunăreano-pontice și regiunile limitrofe lor.

În judecarea materialului numismatic apreciem că pătrunderea și receptarea de către populația autohtonă a emisiunilor de bronz s-a datorat atât practicii mai vechi de utilizare a monedelor de către populația daco-romană cât mai ales forței economice de care a dispus imperiul, de interesele avute în aceste regiuni și de noii factori politico-militari ce și-au făcut simțită prezența temporară în ținuturile carpato-dunărene. De aceea trebuie acordată atenția cuvenită contextului arheologic din care provin monedele și se va urmări coroborarea acestor date cu informațiile transmise și de alte izvoare despre populațiile ce prezentau interes pentru imperiu. În acest fel delimitarea perioadelor nu mai concordă cu vechea cronologie dinastică : 306—383—455. O nouă periodizare pentru aflul de monede romane post-aureliene în teritoriile carpato-dunărene trebuie să reflecte principalele evenimente politice petrecute în aceste regiuni, păstrate în sfera de influență și importanță strategică a imperiului, pentru care nu populația romană a prezentat un interes major ci triburile germanice și asiatică, care stabilite temporar în aceste regiuni îi amenințau frontierele dunărene.

Trebuie de asemenea de amintit că aproape permanent în imperiu au fost emise concomitent monede de mai mulți împărați : în perioada tetrarhiei și diarhiei (285—324), în epoca constantiniană în urma asocierii la domnie (317—337 și 355—361) sau împărțirii imperiului între frați (337—350), fapt petrecut și în epoca valentiniană (364—375) și apoi theodosiană (între Arcadius și Honorius, 395—408), după asocierea la domnie a lui Arcadius (383—395), interval în care datează și domnia lui Valentinian II (383—392) și exemplele pot continua pentru prima jumătate a secolului al V-lea.

Acest fapt dovedește, odată în plus, necesitatea de a avea în vedere în primul rând etapele de emisiune și apoi emitenții, dacă admitem că circulația acestor monede în teritoriile situate în vecinătatea imperiului nu mai era reglementată de către statul roman.

După retragerea aureliană principalul eveniment politic petrecut la Dunărea de jos a avut loc în primele decenii ale secolului al IV-lea prin reluarea ofensivei imperiului la nord de fluviu în urma căreia a fost creată o zonă romană ce a cuprins o parte din teritoriile abandonate.

Fără a fi adepții unei cronologii absolute în judecarea unor fenomene, cu atât mai puțin a celor de natură economică, amintim că între 306, data de început a epocii constantiniene, și pînă la 324, emisiunile provenite de la nordul Dunării de jos aparțin mai multor emitenți, din a doua și a treia tetrarhie cât și ai diarhiei, ele încadrându-se în categoria emisiunilor vechiului regim politic, fundamentat de Diocletian. În stadiul actual al cercetărilor este greu de stabilit în totalitate numărul emisiunilor lui Constantinus I pînă la 324 și cele ulterioare datei, dar publicarea pentru prima oară a repertoriului acestor emisiuni, a căror datare a fost stabilită, sugerează că cele mai multe monede au pătruns la nordul Dunării de jos după restaurarea monarhiei imperiale²¹.

Reforme monetare succesive ale lui Constantinus I au impus un sistem monetar unitar în toate monetăriile statului abia după 324, cînd seriile orientale IOVI CONSERVATORI XIIII au fost suprimate de împărat. Faptul explică lipsa sau raritatea acestor emisiuni din tezaurele de la Nebek, Antinoe, Bikič-Dola, Nagytetény și Măcin, încheiate la scurt timp după victoria lui Constantinus I asupra lui Licinius²².

Pînă la această dată informațiile arheologice, numismatice și epigrafice atestă o întărire a garnizoanelor romane la Dunărea de jos în regiunea Porților de Fier dar mai ales în Scythia Minor²³. Fortificația romană de la Sucidava, ridicată de împăratul Galienus, a rămas doar un cap de pod aparținînd Daciei Ripensis²⁴. Abia refacerea castrului de la Drobeta²⁵, construirea cetății și a podului de la Sucidava²⁶ au inaugurat politica de recucerire a teritoriilor nord-dunărene ce fac pendant cu Dobrogea și în care strategia romană va plasa federații goți²⁷. Astfel anul 324 constituie un moment de geneză în materializarea ideii romane de revenire în fosta provincie, care odată înfăptuită avea să fie însoțită de ofensiva economică a imperiului la nordul Dunării, fapt ce evidențiază legătura dintre fenomenele economice generate de pătrunderea, circulația și teaurizarea monedelor romane și evenimentele militare desfășurate în aceste regiuni.

²¹ I. Barnea, Oct. Iliescu, *Constantin cel Mare*, București, 1982, p. 154—158. Din păcate repertoriul cronologic și pe ateliere a emisiunilor constantiniene nu face distincția cuvenită între descoperirile provenite din provincia Scythia Minor și cele din regiunile carpato-dunărene.

²² Jean-Pierre Callu, *Actes du 8me Congrès International de Numismatique, New-York-Washington. Septembre 1973 — Proceedings of the 8th International Congress of Numismatics, New-York-Washington, September 1973*, Paris-Bâle, 1976, p. 229, 236 și nota 40.

²³ R. Vulpe, I. Barnea, *Din istoria Dobrogei, II, Romanii*

la Dunărea de jos, București, 1968, p. 384—387.

²⁴ V. Barbu, apreciază că Sucidava a fost fortificată de Gallienus în 257 (*SCIV*, 24, 1973, 1, p. 27—55); Gh. Poenaru Bordea opinează pentru organizarea acestui cap de pod roman între anii 260—268 (*SCN*, 6, 1975, p. 95—101); Oct. Toropu o atribuie lui Aurelian (*Romanitatea țirzie*, p. 14), la fel D. Tudor (*OR⁴*, p. 415).

²⁵ M. Davidescu, *Drobeta în secolele I—VII e.n.*, Craiova, 1980, p. 179—182.

²⁶ D. Tudor, *OR⁴*, p. 416—448.

²⁷ M. Comșa, *Pontica*, 10, 1972, p. 220.

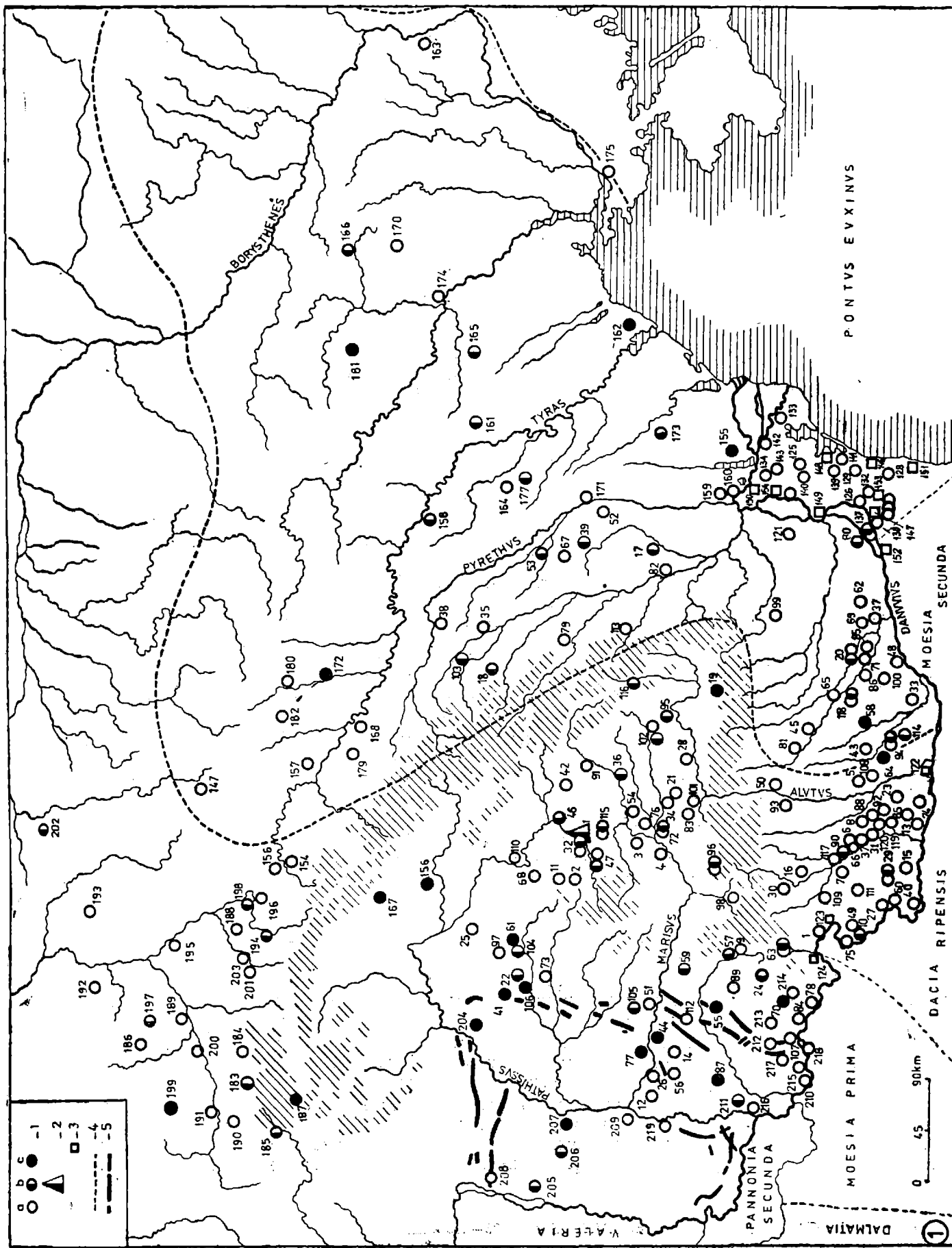

Fig. 1. Răspândirea monedelor romane postauréliene în perioada 275-324. a: bronz; b: argint; c: aur. 1-descoperiri izolate; 2-tezaure; 3-cetăți, orașe; 4-aria culturii Sintana de Mureș-Cernejohov; 5-valuri de pământ (după R. Vulpe, în *Dacia*, N. S., V).

Repertoriul descoperirilor monetare izolate emise între anii 275—324 însumează peste 646 exemplare provenite din 219 localități, din care un număr de 278 monede (44%) provin din centrele urbane ale Scythiei Minor, 68 (10,5%) de la Sucidava, 44 (7%) de la Drobeta și 41 (6,3%) de la Dierna.

Dintre emisiunile provenite din spațiul cuprins între Dunărea mijlocie și de jos, izvoarele Vistulei și Nipru, un număr de 176 exemplare au fost datate și alcătuiesc un lot reprezentativ pentru circulația monetară din intervalul de jumătate de secol ce a urmat retragerii aureliene. Acestea au fost incluse în următorul tabel în care numerele de ordine corespund celor din repertoriu.

275—276 = 43, 47, 82, 187.	305—307 = 207.
276 = 185.	307 = 103.
276—282 = 2, 10, 17—19, 22, 24, 26, 29, 31, 32, 36, 41, 46,	307—308 = 1.
47, 49, 53, 57, 55, 59, 63, 70, 72, 74, 77, 93—95,	308—309 = 32.
102, 167, 104, 105, 108, 109, 112—114, 165,	308—310 = 54, 191.
173, 179, 197, 198, 206, 210—212, 215.	305—311 = 83.
282—283 = 29, 57, 60.	310—311 = 25, 45.
283—285 = 15, 29, 181.	312 = 76.
285—286 = 90.	312—313 = 33.
286 = 172.	313 = 86.
287—288 = 20, 158, 166.	313—314 = 30, 100.
288—289 = 202.	313—315 = 50, 102, 106.
290 = 199.	315—316 = 69.
291 = 183.	316—317 = 28, 67.
291—292 = 80, 96, 116, 205, 206.	317—318 = 37.
293 = 118.	318 = 63, 71, 101.
285—294 = 194.	319 = 11.
293—294 = 44.	318—320 = 71.
294 = 110, 115.	320 = 63.
297—298 = 56, 159, 160.	320—321 = 23.
298 = 97.	321—323 = 38.
300 = 62, 75.	321—324 = 52, 99.
302 = 118, 121.	317—326 = 3, 4, 7, 29, 32, 34, 35, 39, 40, 47, 48, 51, 54,
302—303 = 97.	63, 68, 73, 81, 84, 85, 92, 107, 115, 157, 169,
303 = 78.	178, 180, 184, 186, 194, 195, 214, 218.

Reiese că pînă la Diocletian circulația monetară a fost intensă, cele mai numeroase emisiuni aparținînd împăratului Probus. După 285 se înregistrează o restrîngere considerabilă a circulației monetare, bine exprimată și de coeficienții monedă/an, 6,8 pentru etapa 275—284 și numai 1,8 în următorul deceniu. Pentru anii 295—297 monedele lipsesc, deși era de așteptat un reviriment în urma reformei din 294, la fel și pentru intervalul 303—306. Perioadele 297—303 și 306—324 sînt acoperite cu excepția anilor 298—300, 300—302, 303—305, 311—312, deci cu hiatusuri de 6 ani ce fac ca între 297—306 moneda să fie slab reprezentată iar reforma monetară înfăptuită de Constantin I să se facă simțită cu întîrziere la nordul Dunării. A doua concentrare de monedă se creează după 317 cînd coeficientul monedă/an crește simțitor dar rămîne sub valoarea înregistrată pentru etapa 275—284.

În judecarea acestei situații fluctuante trebuie de avut în vedere fenomenele politice desfășurate în regiunile nord-dunărene ce au putut stînjiți temporar pătrunderea și circulația monedelor impulsionate de reformele monetare din imperiu. De aceea cartografierea descoperirilor monetare pentru fiecare etapă marcată de anii reformelor din 294 și 309 a permis evidențierea unor particularități zonale în legătură cu metalul descoperirilor monetare și concentrarea sau lipsa emisiunilor pentru cele trei regiuni, fost provincial romană, aria culturii Sîntana de Mureș-Cernjachov și provincia Scythia Minor.

I. *Etapa 275—294* cuprinde domnia împăraților illiri pînă la reforma monetară a lui Diocletian²⁰. Monedele datate între 275—284 alcătuiesc gruparea principală pentru intervalul 275—294, 68 emisiuni comparativ cu numai 18 datate între 285—294.

Între 275—284 materialul numismatic provenit din fosta provincie este bine reprezentat și variat, fiind alcătuit din emisiuni de bronz, argint și aur prin a căror răspîndire și raporturi cantitative delimitează cîteva regiuni.

Prima situație între Dunăre și Olt concentrează un număr relativ restrîns de emisiuni de bronz (10 +), alături de care sînt prezenți doar 2 antoninieni de la Probus și Florianus, în calculele noastre incluzînd descoperirile provenite de la Sucidava și Dierna.

A doua circumscrisie sectorul Dunăre-cursul inferior al Mureșului din care provin 20 emisiuni (6 AE +, 9 AR +, 5 AV) din 17 localități, fără Drobeta. Se poate observa că monedele de argint sînt mai numeroase iar cele cîteva descoperiri de aur provin din mediu sarmatic bine reprezentat arheologic. La aceasta se poate adăuga regiunea de dealuri situată la nord de cursul Crișului Repede,

²⁰ J. Lafaurie, *Revue Numismatique*, t. XVII, 1975, p. 73—133.

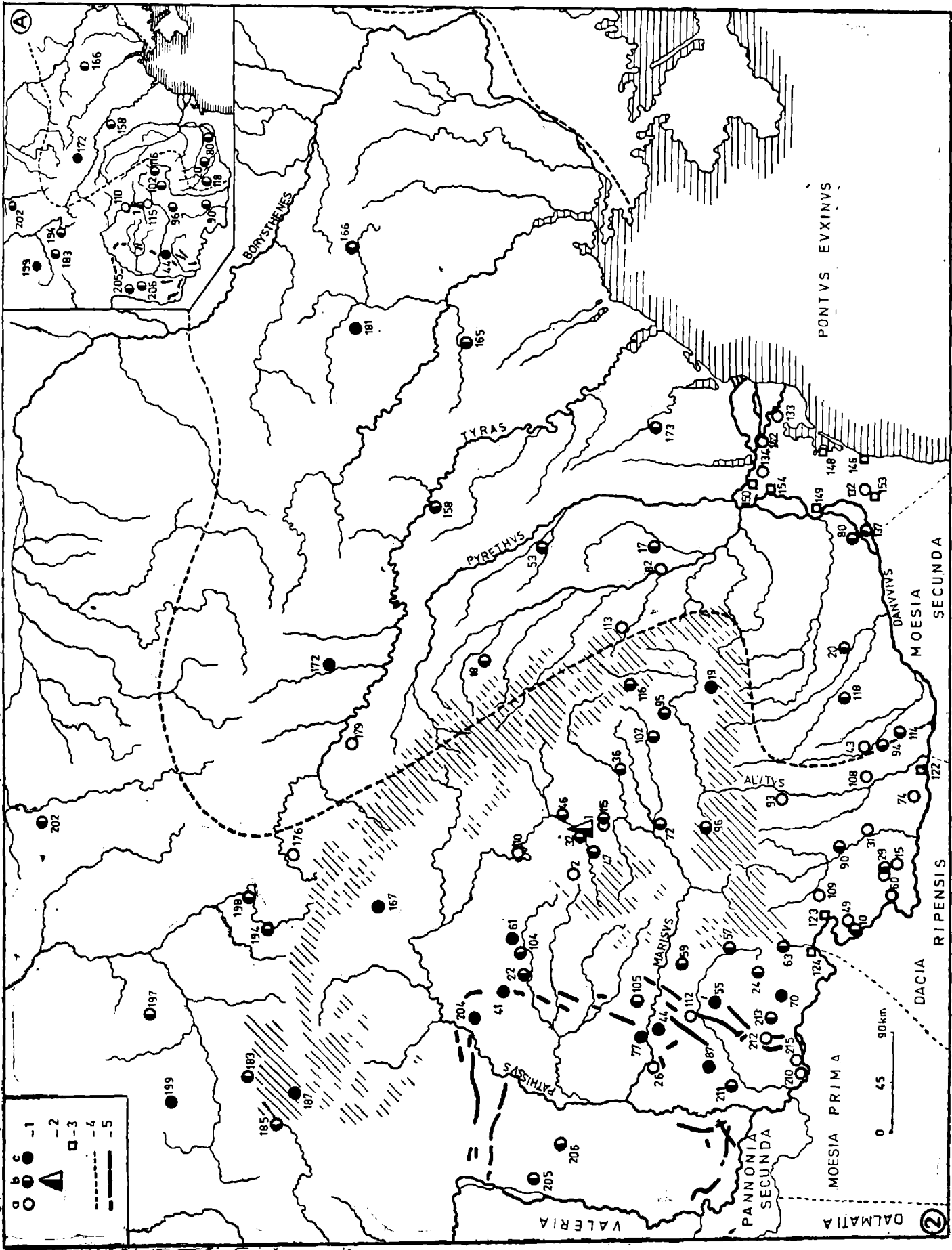

Fig. 2. Răspândirea monedelor romane postauréliene în etapa 275-294. a : aur, 1-descoperiri izolate ; 2-tezaur ; 3-cetăți, orașe ; 4-aria culturii Sîntana de Mureș-Cerjachov ; 5-valuri de pămînt. A.Răspîndirea monedelor postauréliene între 275-284.

rămasă în afara granițelor fostei provincii, din care provin numai emisiuni de argint și aur ce o apropie mai mult de ținuturile Ucrainei subcarpatice și bazinul inferior al Vistulei.

Emisiunile de argint descoperite în arcul intracarpatic sînt concentrate de-a lungul culoarelor Someșelor, cel al Mureșului, fără a intra în Cîmpia Transilvaniei și sporadic în extremitatea estică a Podișului Hirtibaciului, pe Tîrnava Mare și cursul superior al Oltului.

Între anii 285—294 pentru teritoriul fostei provincii se cunosc doar 4 emisiuni.

În aria culturii Sîntana de Mureș-Černjachov se cunosc aproximativ 15 emisiuni datate 275—284 din care 8 AE, 6 AR și 1 IV, provenite din 15 localități. Difuziunea lor pe spații largi în număr redus constituie o deosebire notabilă față de răspîndirea emisiunilor postareliene provenite din fosta provincie. Descoperirile sînt plasate în apropierea sau pe cursurile afluenților Dunării și Bugului, mai numeroase în regiunile est-carpate, prezintă o ușoară concentrare în bazinul hidrografic al râului Vedea și lipsesc din Cîmpia Ialomiței, Bărăganului și stepele nord-pontice.

Emisiunile posterioare anului 285 sînt rare (6 exemplare) și apar în Cîmpia Dunării (3 AR), cursul mijlociu al Nistrului (1 AR, 1 AV) și interfluviul Nipru-Bug (1 AR).

Materialul numismatic provenit din provincia Scythia Minor este ilustrat în proporție de peste 98% de emisiunile descoperite în zona cetăților, ce oferă o prețioasă sursă de comparație cu aceeași categorie de izvoare rezultate în urma cercetărilor de la Sucidava și Dierna.

Distribuirea numeralului provenit de la Sucidava și Dierna pînă la reforma din 294 își găsește bune analogii la Histria prin abundența emisiunilor pentru intervalul 275—284 iar apoi o slabă reprezentare între 285—294. Pentru restul centrelor urbane aparținînd provinciei, mai puțin Tropaeum Traiani (1 ant Diocletian, 288—289; ROMA)²⁹ și descoperirile de la Mircea Vodă³⁰ și Niculițel³¹, anii 285—294 nu sînt acoperiți de nici o monedă, ceea ce face ca după concentrarea înregistrată în primul interval, cel anterior reformei lui Diocletian să ne ofere o provincie de graniță cu o circulație monetară aproape inexistentă.

II. *Etapa 295—309/311* însumează emisiunile postareliene atribuite împăraților din prima tetrarhie. Limitele ei cronologice coincid cu promulgarea edictului lui Diocletian și crearea noului solidus cu o normă ponderală de 1/72 dintr-o libră³².

În alcătuirea repertoriului descoperirilor monetare ce aparțin etapei au fost întîmpinate unele greutăți ce au decurs din imposibilitatea verificării unor publicații iar o parte din materialul monetar, pentru care lipsesc amănunte de interes științific, ne-a rămas inaccesibil. De aceea, din cele aproape 100 emisiuni descoperite în aria fostei provincii și a culturii Sîntana de Mureș-Černjachov, aproximativ 20% alcătuiesc un lot ce ar putea reflecta teoretic circulația monetară din aceste teritorii pentru un interval de timp acoperit doar pe jumătate.

Pentru emisiunile provenite de pe teritoriul fostei provincii se remarcă dispariția aurului și argintului însoțită de regruparea monedelor de bronz.

Între Olt și Dunăre notabilă este înmulțirea vizibilă a locurilor de descoperire dar mai ales dublarea numărului de emisiuni comparativ cu etapa anterioară.

Între Dunăre și cursul inferior al Mureșului se remarcă dispariția emisiunilor de aur și argint, iar monedele de bronz, reduse la cîteva exemplare, provin din cîteva puncte situate de-a lungul Dunării, Tisei și numai pe malul stîng al Mureșului.

În spațiul intracarpatic lipsesc descoperirile din bazinul Tîrnavelor și Podișul Hirtibaciului, puținele emisiuni găsindu-se răspîndite în Podișul Secașelor, culoarul Aiudului și Cîmpia Fizeșului.

În regiunile limitrofe, bazinul superior al Vistulei și interfluviului Tisa-Dunăre, înregistrăm apariția emisiunilor de bronz în locul celor de aur și argint, singura monedă de aur care provine dintr-un mormînt sarmat fiind o imitație.

Pentru aria culturii Sîntana de Mureș-Černjachov consemnăm o ușoară concentrare a descoperirilor între Vedea și Dîmbovița, aceeași raritate în regiunile est-carpate și lipsa lor din regiunile nord-pontice.

În comparație cu etapa anterioară emisiunile de aur și argint sînt puține (2 AV și 3 AR, din care 1 AR imitație).

Monedele provenite din Scythia Minor grupează două categorii de emisiuni. Prima este alcătuită din descoperiri fortuite din mediul rural, care se concentrează în jumătatea meridională a provinciei. A doua cuprinde descoperirile monetare din cetățile Tomis, Histria, Noviodunum, parțial Troesmis și înregistrează un spor cantitativ pentru intervalul 295—298, iar la Sucidava și Dierna momentul de vîrf este atins în anii 298—299. Intervalul 299—305, cu o prelungire în primii ani ai

²⁹ Gh. Papuc, *Pontica*, 7, 1974, p. 335.

³⁰ Gh. Poenaru Bordea, *SCN*, 4, 1968, p. 339.

³¹ E. Oberländer Târnoveanu, *Pontica*, 8, p. 506.

³² Data la care Constantinus I a luat această măsură

este controversată: Jean-Pierre Callu admite anul 311 (*La politique monétaire des empereurs romains de 238 à 314*, BEFAR 214, (1969), p. 446, 482); Oct. Iliescu, opinează pentru anul 309 (*Constantin cel Mare*, p. 127).

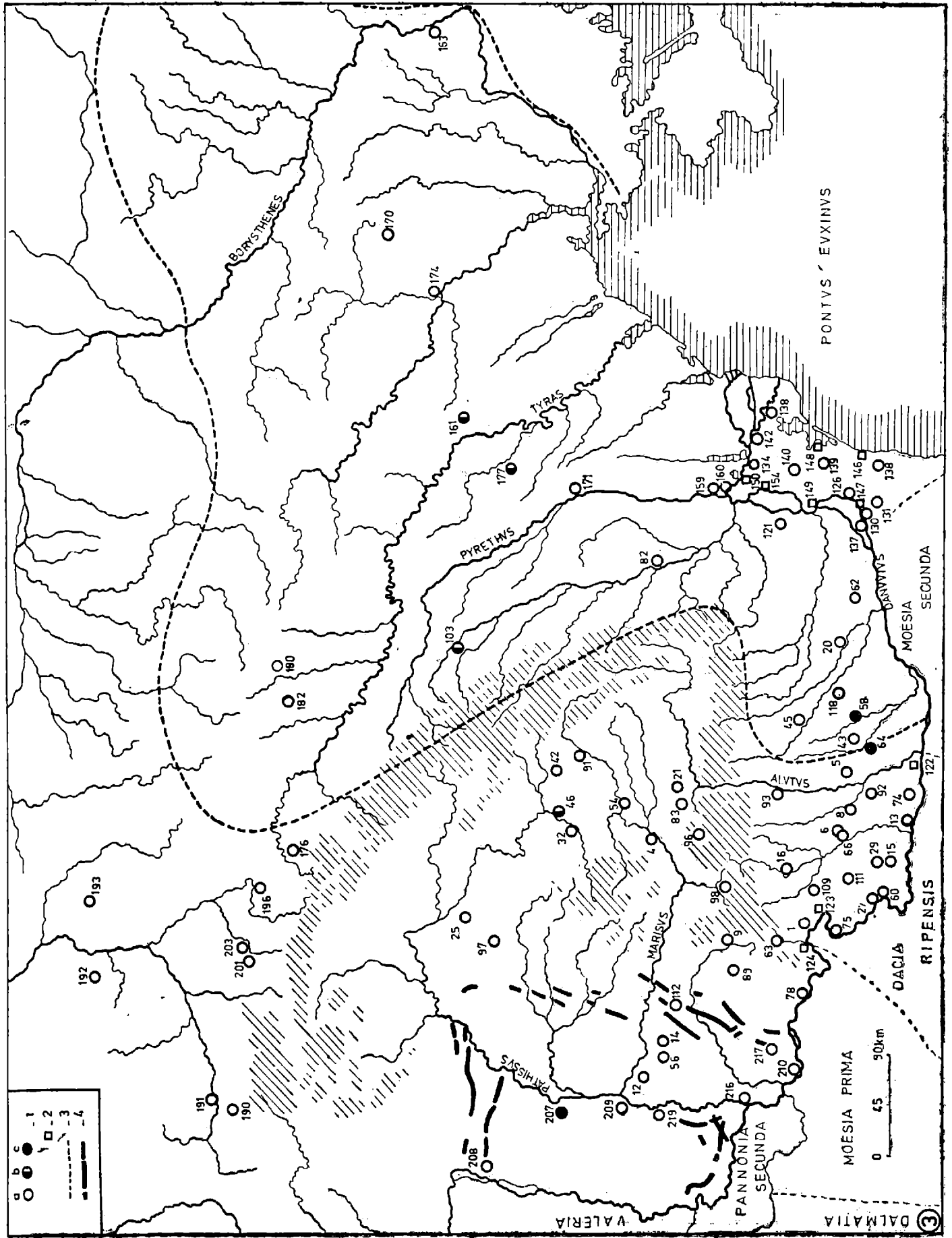

Fig. 3. Răspândirea monedelor romane postauréliene în etapa 295 - 309/311. a : bronz ; b : argint ; c : aur. 1-descoperiri izolate ; 2-cetăți orașe ; 3-aria culturii Sintana de Mureș-Cernjachov ; 4-valuri de pământ.

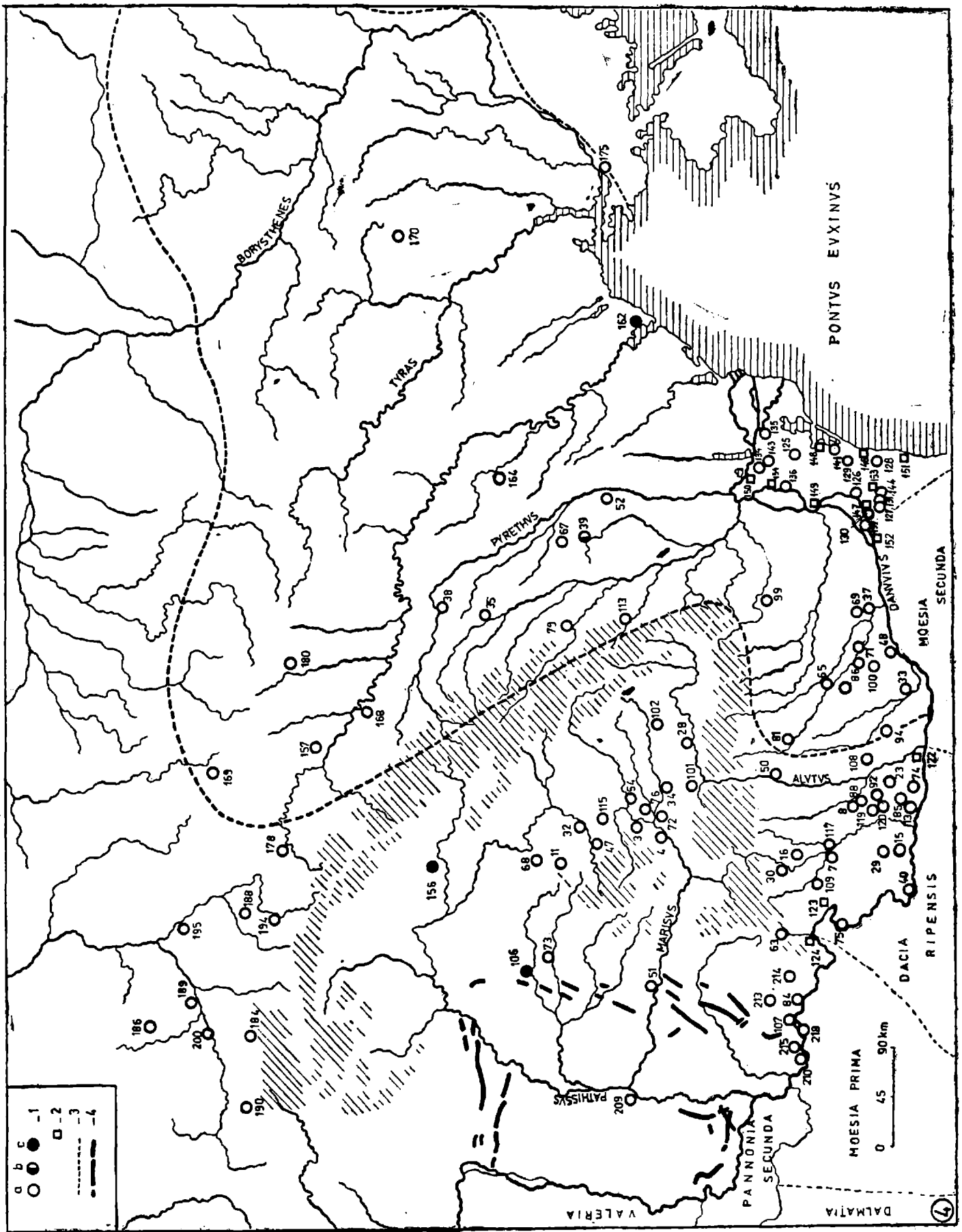

Fig. 4. Răspândirea monedelor romane postaureliene în etapa 311—324. a : aur; b : argint; c : aur. 1-descoperiri izolate; 2-cetăți, orașe; 3-aria culturii Sintana de Mureș-Cernjachov; 4-valuri de pământ.

epocii constantiniene, aproximativ 309, este slab reprezentată totalizând 23 exemplare, din care Sucidava-4, Dierna-5, Scythia Minor-14, din care 9 de la Histria.

III. *Etapa 311—324* cuprinde domniile împăraților din ultimele două tetrarhii și ai diarhiei constantino-liciniene. Descoperirile monetare denotă caracteristici noi ce individualizează etapa: dispariția aproape totală a monedelor de argint și aur, sporirea apreciabilă a numărului monedelor de bronz și concentrarea acestora pe microregiuni.

Pe teritoriul fostei provincii o primă grupare a materialului monetar provine din interfluviul Olt-Jiu, 17 exemplare din 10 localități. A doua zonă se conturează între Bîrzava și Dunăre, 12 exemplare din 7 localități, spre deosebire de cursul inferior al Mureșului unde sînt semnalate doar două descoperiri. A treia microregiune cuprinde Podișul Secașelor și Lopadei, Dealurile Feleacului și Podișul Someșean și lipsesc din Cîmpia Transilvaniei și Podișul Tîrnavelor.

Între Dunărea mijlocie și Tisa descoperirile monetare lipsesc iar bazinul superior al Vistulei alcătuiește o zonă bine individualizată prin creșterea numerică a emisiunilor provenite din aceleași regiuni.

În aria culturii Sintana de Mureș-Černjachov materialul monetar alcătuiește o ușoară concentrare în Cîmpia Teleormanului. A doua zonă este situată între Carpați, Prut și Trotuș. Chiar dacă observațiile actuale nu sînt definitive și urmează să fie completate de noi descoperiri, consemnăm raritatea descoperirilor monetare din Cîmpia Bărașanului, ținuturile nord-pontice și întreg spațiul cuprins între Prut și Nipru. De asemenea descoperirile de aur și argint sînt rare, 2 AR Licinius din așezarea de la Dănești, jud. Vaslui³³ și 1 quinar aparținînd aceluiași emitent, provenit de la Gribovka, reg. Odessa³⁴.

În provincia Scythia Minor în intervalul 309—317 are loc o intensificare a circulației monetare numai în jumătatea meridională. Paralel cu concentrarea punctelor de descoperire de-a lungul malului drept al Dunării și proveniența doar a 18 exemplare de la Histria asistăm la un flux constant de monedă la Sucidava și Dierna.

Pentru anii 318—324, ce urmează atacului goșilor din 315, se înregistrează o creștere a numărului monedelor descoperite în cetăți și așezări rurale. Asistăm astfel la înmulțirea locurilor de descoperire pe tot cuprinsul provinciei cit mai ales la numărul mare de emisiuni pentru intervalul 321—324. O ultimă observație consemnează lipsa emisiunilor de aur și argint și pentru această etapă.

Odată stabilite etapele pătrunderii monedelor postaureliene în ținuturile carpațo-dunăreanopontice și regiunile învecinate, nistro-niproviene, bazinul superior al Vistulei și interfluviul Dunăre-Tisa, pînă la revenirea stăpînirii romane la nordul Dunării de jos, credem că nu este lipsit de interes să facem cîteva precizări asupra locului de descoperire a majorității monedelor încadrate perioadei 275—324.

În regiunile părăsite de armata și administrația romană numeroase emisiuni provin din *ruinele castrelor romane*: Cîncșor³⁵ (Constantinus I), Desa³⁶ (Licinius), Gherla³⁷ (Probus, Carinus, Diocletian), Mehadia³⁸ (Probus, Diocletian, Licinius, Constantinus I, Crispus), Răcari³⁹ (Diocletian); din *fostele centre urbane*: APULUM — Alba-Iulia⁴⁰ (Diocletian, Constantius Chlorus, Maximian II Galerius, Licinius, Crispus), NAPOCA — Cluj-Napoca⁴¹ (Probus, Maximian II Galerius, Constantius Chlorus), POROLISUM — Moigrad⁴² (Crispus), ROMULA—Reșca⁴³ (Diocletian, Licinius, Crispus), POTAISSA—

³³ N. Zaharia, M. Petrescu-Dimbovița, Em. Zaharia, *Așezări din Moldova. De la paleolitic pînă în secolul al XVIII-lea*, București, 1970, p. 320, pl. CCLVIII/5—6; B. Mitrea, *SCIV*, 22, 1971, 1, p. 127 (63); idem, *Dacia*, N.S., 15, 1971, p. 407 (63); C. Radu, N. Matei, *Dănești*, monografie, 1970, p. 15—16; C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 465; V. Mihăilescu-Bîrliba, *La monnaie*, p. 262 (78).

³⁴ A. V. Gudkova, M. M. Fokeev, *Zemledel'cy i kočevniki v nizov'jach Dunaja I—IV vv. n.e.*, Kiev, 1984, p. 106.

³⁵ K. Horedt, *Contribuții*, p. 31 (9); D. Protase, *Problema continuității*, p. 163 (12); C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 463.

³⁶ D. Protase, *op. cit.*, p. 181 (138); C. Preda, *op. cit.*, p. 466; Oct. Toropu, *op. cit.*, p. 209.

³⁷ Eug. Chirilă, I. Chifor, *StComSibiu*, 19, 1975, p. 48 (66); idem, *ActaMP*, 3, 1979, p. 142 (26); idem, *ActaMP*, 4, 1980, p. 246.

³⁸ C. I. Burlacu, *Muzeul general N. Cerna în Băile Herculane și cronica Mehadiiei*, Turnu-Severin, 1924, p. 14; D. Protase, *op. cit.*, p. 175 (98); C. Preda, *op. cit.*, p. 472; B. Mitrea, *BSNR*, 121—123, 1973—1975, p. 332 (71).

³⁹ D. Protase, *op. cit.*, p. 181 (144); D. Tudor, *Apulum*, 5, 1964, p. 233; C. Preda, *op. cit.*, p. 477.

⁴⁰ *Arch. Közl.*, 10, 1867, 1, p. 132; K. Horedt, *op. cit.*, p. 27—29 (3); D. Protase, *op. cit.*, p. 104—105, 160—162, 164; C. Preda, *op. cit.*, p. 457; S. Dumitrașcu, *Crisia*, 5, 1976, p. 44.

⁴¹ K. Horedt, *op. cit.*, p. 39 (2); I. Winkler, *SCN*, 3, 1960, p. 442; D. Protase, *op. cit.*, p. 163 (14); D. Radu, *ActaMN*, 4, 1967, p. 497; B. Mitrea, *Dacia*, N.S., 11, 1967, p. 386 (47); C. Preda, *op. cit.*, p. 464; Eug. Chirilă, I. Chifor, *ActaMP*, 2, 1972, p. 54; Eug. Chirilă, *StComSibiu*, 18, 1974, p. 136 (12).

⁴² D. Protase, *op. cit.*, p. 166; V. Lucăcel, Eug. Chirilă, *Muzeul Zalău. Catalogul colecției de monede antice, Zalău*, 1968; C. Preda, *op. cit.*, p. 473; Al. V. Matei, *ActaMP*, 3, 1979, p. 479; B. Mitrea, *Dacia*, N.S., 25, 1981, p. 386 (147).

⁴³ Al. Odobescu, *AnSocAcadRom.*, 10, p. 262; C. Schuchard, *AEM*, 9, 1885, p. 230; B. Mitrea, *SCIV*, 1963, 2, p. 171; D. Protase, *op. cit.*, p. 182 (140); C. Preda, *op. cit.*, p. 478.

Turda⁴⁴ (Diocletian, Licinius) și din numeroase centre rurale: Aghireșu⁴⁵ (Probus), Aiud⁴⁶ (Crispus), Cenad⁴⁷ (Probus), Cioroiu Nou⁴⁸ (Probus, Carinus, Numerian, Diocletian, Maximian Herculis, Florian, Licinius și Constantinus I?), Cristești⁴⁹ (Probus), Iernuț⁵⁰ (Maximian Herculis, Maxentius, Licinius), Lăpușnic⁵¹ (Probus), Maglavit⁵² (Carinus), Obreja⁵³ (Probus, Crispus), Sighișoara⁵⁴ (Probus, Diocletian, Licinius).

Din scurta enunțare a răspîndirii materialului monetar se constată că spre deosebire de fostele castru și centre urbane, de pe teritoriul cărora au fost descoperite îndeosebi emisiuni din a doua și a treia etapă, majoritatea emisiunilor descoperite în așezările rurale aparțin primei etape, ceea ce sugerează că după retragerea aureliană populația daco-romană a rămas pe aceleași locuri, „repopularea” castrelor și fostelor centre urbane constituind un fenomen petrecut ulterior.

Un număr apreciabil de monede postareliene emise între anii 275—294, descoperite pe teritoriul fostei provincii Dacia, este alcătuit din antoninieni, din care peste 70% aparțin lui Probus. Proveniența lor din regiunile nord-dunărene demonstrează că după retragerea aureliană pătrunderea emisiunilor ce au aparținut vechiului regim monetar nu a încetat, iar numărul ridicat de emisiuni reflectă fenomenul petrecut în imperiu, mai cu seamă între anii 280—282, cînd s-a înregistrat o sporire a numerarului aflat în circulație⁵⁵.

Un serios impediment îl constituie însă identificarea și publicarea corectă a acestor emisiuni, devenite monedă curentă de argint în timpul lui Gordian III, depreciate pînă la 20% sub Gallienus pentru ca în perioada Tetricus — Diocletian să devină în realitate o monedă de bronz⁵⁶. Nădăjduim ca publicarea în viitor a noilor descoperiri să aducă precizările necesare asupra tipului monetar așa cum este de dorit republicarea materialului numismatic pentru care determinările nu au fost argumentate de utilizarea literaturii de specialitate⁵⁷.

Monedele de aur descoperite izolat lipsesc din regiunile intracarpătice⁵⁸. Ele sînt răspîndite în regiunea situată la nord de Crișul Repede și între cursul inferior al Mureșului și Dunăre, acolo unde triburile sarmate au pătruns după retragerea trupelor romane⁵⁹. Nu este lipsit de interes să remarcăm că aceste emisiuni nu depășesc prin aria de răspîndire, cu mult spre est valorile de pămînt ce străbat regiunea Banatului de la sud spre nord pînă pe Crișuri și de aici spre vest traversează cursul Tisei și ajung la Dunăre. Cronologic aceste emisiuni nu depășesc anul 292, dată ce trebuie pusă în legătură cu războaiele întreprinse de Diocletian împotriva sarmaților.

Raritatea materialului monetar între 285—294 corespunde unei perioade tulburi, de disoluție a forțelor politice din imperiu și de slăbire a activității atelierelor monetare. Deși numărul emisiunilor descoperite la nordul Dunării este scăzut el atestă păstrarea aceluiași legături economice a populației daco-romane cu lumea sud-dunăreană.

Alături de răspîndirea și locul de descoperire a monedelor postareliene provenite din fosta provincie problema teaurizării lor constituie un subiect destul de frecvent abordat în literatura de specialitate. În general s-a apreciat că pentru 275—305 „nu se cunoaște nici un tezaur începăt, alcătuit integral sau îngropat în acest răs timp”⁶⁰.

⁴⁴ I. Téglás, *Arch. Ért.*, 28, 1908, p. 272; M. Macrea, *AISC*, 3, 1936—1940, p. 300; K. Horedt, *op. cit.*, p. 38; I. Țigăra, *SCN*, 3, 1960, p. 550; D. Protase, *op. cit.*, p. 170 (62); C. Preda, *op. cit.*, p. 482.

⁴⁵ M. Macrea, *op. cit.*, p. 300; K. Horedt, *op. cit.*, p. 27 (1); D. Protase, *op. cit.*, p. 160 (1); C. Preda, *op. cit.*, p. 457.

⁴⁶ C. Daicoviciu, *AISC*, 3, 1936—1940, p. 252 (1); K. Horedt, *op. cit.*, p. 27 (2); D. Protase, *op. cit.*, p. 160 (3); C. Preda, *op. cit.*, p. 457.

⁴⁷ I. Berkeszi, *Délmagyarország éremleletei*, Timișoara, 1907, p. 13; D. Protase, *op. cit.*, p. 174 (84); C. Preda, *op. cit.*, p. 462.

⁴⁸ D. Tudor, *Materialc*, 8, 1962, p. 552; D. Protase, *op. cit.*, p. 183 (153); C. Preda, *op. cit.*, p. 463; Oct. Toropu, *op. cit.*, p. 208; B. Mitrea, *BSNR*, 124—128, 1976—1980, p. 583 (157).

⁴⁹ K. Horedt, *SCIV*, 4, 1953, 1—2, p. 298; idem, *SCIV*, 6, 1955, 3—4, p. 676; Z. Székely, *SCN*, 2, 1958, p. 471; D. Protase, *op. cit.*, p. 164 (20); C. Preda, *op. cit.*, p. 465; A. Zrinyi, *Marisia*, 6, 1976, p. 135.

⁵⁰ N. Vlăsa, *SCIV*, 13, 1962, 1, p. 154—155; B. Mitrea, *SCIV*, 13, 1962, 1, p. 221; D. Protase, *op. cit.*, p. 165—166; C. Preda, *op. cit.*, p. 469.

⁵¹ V. Mihaly, *Cerculariu către ven. cleru diecesăniu*, Lugoj, 1888, p. 131; D. Protase, *op. cit.*, p. 175 (96); C. Preda, *op. cit.*, p. 471.

⁵² D. Protase, *op. cit.*, p. 181 (142); C. Preda, *op. cit.*, p. 471; Oct. Toropu, *op. cit.*, p. 213; B. Mitrea, *op. cit.*,

p. 587 (197).

⁵³ B. Mitrea, *SCIV*, 16, 1965, 3, p. 614 (52); idem, *Dacia*, N.S., 9, 1965, p. 407 (52); D. Protase, *op. cit.*, p. 167 (41); C. Preda, *op. cit.*, p. 474; D. Protase, *ActaMN*, 8, 1971, p. 146.

⁵⁴ M. Babeș, *Dacia*, N.S., 15, 1971, p. 387; Eug. Chirilă și colab., *Tezaur și descoperiri monetare din Muzeul municipal Sighișoara*, Sighișoara, 1972, p. 17; A. Zrinyi, *op. cit.*, p. 145.

⁵⁵ Jean-Pierre Callu, *La politique monétaire des empereurs romains de 238 à 314*, BEFAR 214, (1969), p. 336.

⁵⁶ *Ibidem*, p. 197—287.

⁵⁷ Avem în vedere descoperirile trecute în repertoriu la numerele 2, 15, 26, 29, 31, 43, 49, 60, 82, 93, 108, 113, 179, 210, 212 și 215 pentru care numai simpla mențiune „bronz” poate genera confuzii.

⁵⁸ Emisiunea de la Probus descoperită în împrejurimile Brașovului și publicată de bronz s-a dovedit a fi o monedă de aur (RIC, 143). Precizările ce însoțesc publicarea ei, „perforată pe margine și transformată în medalion” fac îndoielnică circulația ei în epocă ca semn monetar.

⁵⁹ K. Horedt, *SCIV*, 16, 1965, 4, p. 725—730; E. Dörner, *Apulum*, 9, p. 687—688; Gh. Bichir, *Pontica*, 5, 1972, p. 170 și pl. I; vezi și D. Gabler, *Römer und Germanen in Mitteleuropa*, Berlin, 1975, p. 87—121, cu referiri la prezența monedei romane în mediul sarmatic.

⁶⁰ D. Protase, *Problema continuității*, p. 184.

Acumularea unui bogat material numismatic, în mare parte provenit din tezaure, permite rediscutarea acestui punct de vedere corespunzător cercetărilor numismatice de acum două decenii.

Examinarea atentă a majorității tezaurelor descoperite în fosta provincie a permis constatarea că un grup de câteva depozite monetare ce provin din Podișul Tîrnavelor (Laslea⁶¹, Reghin⁶²) sau din zonele depresionare Bistra-Timiș-Cerna și Hațeg-Petroșani (Orșova I și II⁶³, Jupa⁶⁴, Pasul Vilcan⁶⁵) continuă după 275 acumularea începută anterior, fiecare din tezaurele menționate avînd în structură sa emisiuni datate *ante quem* în secolul I e.n. Un alt grup de tezaure, răspîndite în Podișul Transilvaniei, își încep acumularea după anul 275 (Anieș⁶⁶, Cipău⁶⁷, Rupea-Hoghiz⁶⁸ și Cluj-Napoca⁶⁹), ultimul alcătuit din 7 antoninieni a căror acumulare în epocă nu poate fi îndoielnică.

Emisiunile postaureliene descoperite în aria culturii Sîntana de Mureș-Černjachov provin în majoritate din locuri insuficient cercetate arheologic, ele fiind astfel considerate ca pierdute în epocă. Puține monede bine determinate provin din așezările de la Dănești⁷⁰ (2 AE Crispus), Seliște⁷¹ (1 AR Maximian Herculius), Udeni⁷² (1 AE + 1 AR Maximian II Galerius) și din morminte de înhumăție de la Troianu⁷³ (1 AR Probus) și Uman⁷⁴ (1 AV Carinus).

Sumara enumerare a emisiunilor postaureliene descoperite în nivel arheologic de tip Sîntana de Mureș-Černjachov probează preferința triburilor ce aparțin acestei culturi pentru metalul prețios în care au fost emise monede, exemplu moneda de aur descoperită în mormîntul de înhumăție de la Uman ce a fost utilizată drept pandantiv.

Raritatea emisiunilor postaureliene din complexe Sîntana-Černjachov se poate datora și rămîinerii în circulație a numeroase emisiuni din secolele I—II, cele mai numeroase datate în epoca antoninilor și severilor, ce au un titlu ridicat de argint⁷⁵.

Spre deosebire de regiunile fostei provincii, unde acumulările în tezaure sînt frecvent întîlnite în acest interval, în aria culturii Sîntana de Mureș-Černjachov fenomenul de teaurizare a monedelor postaureliene este întîlnit doar în tezaurele de la Sniatin⁷⁶ și Krilos⁷⁷, provenite din extremitatea vestică a arealului culturii. Lipsa monedelor din perioada 275—324 în tezaure a putut fi cauzată de insuficiența de numerar, dar trebuie de avut în vedere și perturbările provocate de mișcările de populații desfășurate pe largi spații din răsăritul Europei și care vor stînjiți pătrunderea lejeră a monedelor în aceste regiuni.

A treia regiune în care am urmărit circulația monetară între 275—324 a fost Dobrogea. Prin reforma administrativă a lui Diocletian acest teritoriu a fost despărțit de provincia Moesia Inferior și organizat în provincia Scythia Minor⁷⁸. Fortificația de la Sucidava va rămîne un cap de pod al Daciei Ripensis, iar Dierna aparține de Moesia Prima.

Volumul redus de monedă între 285—294, provenit, așa cum s-a arătat, doar din trei puncte, trebuie pus pe seama crizei prin care trece imperiul în primii ani ai tetrarhiei și a războaielor contra neamurilor de bastarni, goți și sarmați care amenință limesul scythic și cel dunărean.

Intensificarea circulației monetare din 295 trebuie pusă pe seama pacificării limesului scythia de către Diocletian și Maximian II Galerius și refacerii fortificațiilor. Importanța de care se bucură regiunea în planurile defensive este dovedită de repetatele călătorii întreprinse de Diocletian la Dunărea de Jos între 294 și 303.

După 298 materialul monetar devine sporadic, pentru ca abia după 310 să asistăm la o întărirea circulației monetare, dar cum constatăm, monedele nu pătrund și în jumătatea septentrională a provinciei pînă în 318, cu excepția descoperirilor de la Troesmis. Acest hiatus se poate datora presiunii

⁶¹ B. Mitrea, *SCIV*, 21, 1970, 2, p. 342; idem, *Dacia*, N.S., 14, 1970 p. 478 (64); C. Preda, *op. cit.*, p. 471.

⁶² K. Horedt, *Contribuții*, 1958, p. 34—35 (32); D. Protase, *op. cit.*, p. 167 (46); C. Preda, *op. cit.*, p. 478.

⁶³ Eug. Chirilă, N. Gudea, I. Stratan, *Drei Münzhorte des 4. Jahrhunderts aus dem Banat*, Lugoj, 1974, p. 17—47; C. Preda, *op. cit.*, p. 475.

⁶⁴ D. Protase, *op. cit.*, p. 175 (94) menționează 1616 AE, din care 1188 se află la Muzeul de istorie din Lugoj; Eug. Chirilă, N. Gudea, I. Stratan, *op. cit.*, p. 5—15, 47 sq; C. Preda, *op. cit.*, p. 470—471.

⁶⁵ C. Gooss, *Archiv des Vereins für Siebenbürgische Landeskunde*, 3, Sibiu—Brașov, 1876, p. 338; M. Macrea, *op. cit.*, p. 303; K. Horedt, *op. cit.*, p. 39 (48); D. Protase, *op. cit.*, p. 171 (68); C. Preda, *op. cit.*, p. 475.

⁶⁶ B. Bașotă, *Arhiva Someșeană*, 26, Năsăud, 1939, p. 79—80; K. Horedt, *op. cit.*, p. 29 (4); C. Preda, *op. cit.*, p. 458.

⁶⁷ B. Mitrea, *SCIV*, 12, 1961, 1, p. 150 (31); N. Vlăssă, *SCIV*, 16, 1965, 3, p. 510—512; D. Protase, *op. cit.*, p. 162—163 (11), nota 413 cu precizarea că este vorba de un singur tezaur și nu două; C. Preda, *op. cit.*, p. 463 men-

ționează două tezaure!

⁶⁸ K. Horedt, *SCIV*, 1, 1950, 1, p. 124; idem, *Contribuții*, p. 32—33 (21); D. Protase, *op. cit.*, p. 165 (28); C. Preda, *op. cit.*, p. 469.

⁶⁹ K. Horedt, *op. cit.*, p. 34—35 (32); D. Protase, *op. cit.*, p. 167 (46) C. Preda, *op. cit.*, p. 478.

⁷⁰ Vezi nota 33.

⁷¹ A. A. Nudelman, *AKM*, 8, Chișinău, 1976, p. 65 (53)

⁷² B. Mitrea, *SCIV*, 17, 1966, 2, p. 424; idem, *Dacia*, N.S., 10, 1966, p. 411 (44); C. Preda, *op. cit.*, p. 483; Gh. Bichir, *Dacia*, N. S., 24, 1980, p. 180; idem, *Geto-dacii din Muntenia în epoca romană*, București, 1984, p. 77 (101).

⁷³ B. Mitrea, *SCIV*, 16, 1965, 3, p. 612 (36); idem, *Dacia*, N.S., 9, 1965, p. 495 (36); C. Preda, *op. cit.*, p. 482.

⁷⁴ G. E. Hraban, *MIA*, 116, 1964, p. 268 (100).

⁷⁵ Al. Häusler, *Zeitschrift für Archäologie*, 13, 1979, p. 52—56; M. Tichanova, *KSlA*, 159, 1979, p. 37—43.

⁷⁶ M. Yu. Brajčevs'kij, *Rims'ka moneta na teritorij Ukraini*, p. 169 (614).

⁷⁷ *Ibidem*, p. 167—168 (592).

⁷⁸ R. Vulpe, I. Barnea, *op. cit.*, p. 369—370.

goșilor, a căror prezență la nordul fluviului amenința liniștea și siguranța din aceste regiuni. Atacul din 315, atestat arheologic în majoritatea cetăților Scythiei Minor, este bine precizat numismatic prin întreruperea șirului descoperirilor monetare, mai puțin la Histria și Tropaeum Traiani, ce nu exclude afectarea lor, iar de la Păcuilui lui Soare provine o singură emisiune. Intensificarea circulației monetare după 317 s-a datorat măsurilor suplimentare de întărire a sistemului defensiv dobrogean prin ridicarea de noi fortificații alături de întărirea celor existente⁷⁹.

Prezentarea comparativă a răspîndirii monedelor postaugustiene din cele trei regiuni, fost provincial romană, aria culturii Sîntana de Mureș-Cernjachov și provincia Scythia Minor, aduce o modestă contribuție la cunoașterea sumară a pătrunderii și circulației lor în aceste teritorii pînă la revenirea stăpînirii romane la nordul Dunării de jos.

O importantă concluzie ce se desprinde din răspîndirea descoperirilor monetare are în vedere continuarea pătrunderii și tezaurizării monedelor în teritoriile fostei provincii, fapt ce dovedește că retragerea armatei și administrației romane a constituit doar o măsură dictată de împrejurări, care nu a stînjinit desfășurarea în continuare a fenomenului economic dezvoltat anterior. Faptul că replierea frontierei s-a făcut temporar, existînd permanent intenția de revenire, cel puțin parțială în teritoriile abandonate, este dovedit de abundența monedelor descoperite în fortificațiile romane de pe linia Dunării și mai ales de întărirea romanității în zona limitrofă nord-dunăreană și Scythia Minor prin sporirea emisiunilor provenite din zonă. Observația poate conduce și la concluzia că după 275 strategia imperială a păstrat în centrul atenției sale sectorul dunărean cuprins între podul de la Drobeta și gurile fluviului.

Toate aceste observații își găsesc un justificat temei prin raportarea lor la situația înregistrată în aria culturii Sîntana de Mureș-Cernjachov, în care raritatea emisiunilor de bronz și preferința constant sesizată de utilizare a monedelor de aur și mai ales de argint constituie caracteristicile esențiale ce deosebesc sub raportul circulației monetare cele două regiuni.

REPERTORIUL DESCOPERIRILOR MONETARE

I. R. S. România

ADA-KALEH (jud. Mehedinți); 1967.

- 1) 1 AE Constantinus I, 306-307; SIS. Oct. Ilescu, *Repertoriul cronologic al descoperirilor monetare din România (anii 275-1375)*, manuscris, 1973; cf. I. Barnea, Oct. Ilescu, *Constantin cel Mare*, București, 1982, p. 154 (1).

AGHIREȘU (jud. Cluj); „în așezarea romană“.

- 2) 1 AE Probus. M. Macrea, *AISC*, 3, 1936-1940, p. 300; K. Horedt, *Contribuții la istoria Transilvaniei în secolele IV-XIII*, București, 1958 p. 27 (1) (în continuare *Contribuții*); D. Protase, *Problema continuității în Dacia în lumina arheologiei și numismaticii*, București, 1966, p. 160 (1) (în continuare *Problema continuității*); C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 457.

AIUD (jud. Alba); împrejurimi.

- 3) 1 AE Crispus, donată Muzeului de istorie a Transilvaniei, Cluj-Napoca în 1902; inv. vol. II, p. 47 (29). C. Daicoviciu, *AISC*, 3, 1936-1940, p. 252 (1); K. Horedt, *Contribuții*, p. 27(2); D. Protase, *Problema continuității*, p. 160 (3); C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 457.

ALBA IULIA — „APULUM“ (jud. Alba); pe teritoriul și în cimitirul orașului; 1898-1915.

- 4) Emisiuni de bronz: Diocletian (1); Constantius Chlorus (1) Maximian II Galerius (1); Licinius (2); Crispus (2); Constantinus I (?). *ArchKözl.*, 10, 1867, 1, p. 132; K. Horedt, *SCIV*, 5, 1954, 3-4, p. 490; idem, *Contribuții*, p. 27-29 (3); I. Winkler, *ActaMN* 2, 1965, p. 217-218 (9); D. Protase, *Problema continuității*, p. 160-162, 164; C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 457; S. Dumitrașcu, *Crisia*, 5, 1976, p. 44.

ALIMĂNEȘTI (com. Izvoarele, jud. Olt).

- 5) 1 AE Maximian Herculis; HER; 6,73 g; 26 mm; Coh², 136 var = RIC, 48a; într-o colecție particulară. B. Mitrea, *SCIV*, 19, 1968, 1, p. 176; idem, *Dacia*, N.S., 12, 1968, p. 452 (41); C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 457.

ALMĂJ (com. Almăj, jud. Dolj).

- 6) 1 AE Constantius Chlorus, 293-305; CYZ; în colecția prof. Șt. Mușatescu, Craiova. Oct. Toropu, *Romanitatea lîrzie și străromânii în Dacia traiană sud-carpatică*, Craiova, 1976, p. 205 (în continuare *Romanitatea lîrzie*); B. Mitrea, *BSNR*, 124-128, 1976-1980, p. 579 (126).

ARGETOAIA (jud. Dolj); „în cătunul Țițăreni“

- 7) 1 AE Licinius. Gr. Tocilescu, mss. BARSR, vol. 5141, f. 14; D. Tudor, *OR²*, p. 182; C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 458; D. Tudor, *OR⁴*, p. 222.

BALȘ (jud. Olt); pe fosta moșie Racovița, lingă gară.

- 8) Emisiuni de bronz de la Maximian Herculis și Licinius. B. Mitrea, *Dacia*, N.S., 8, 1964, p. 382; C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 458; D. Tudor, *OR⁴*, p. 228.

BALTA SĂRATĂ — oraș Caransebeș (jud. Carăș-Severin); la „Carbonifera Veche“; 1977.

- 9) 1 AE Maximinus II Daza; Muz. Caransebeș, inv. 9561. D. Bălănescu, *SCN*, 8, 1984, p. 130 (5).

BALTA VERDE (com. Gogoșu, jud. Mehedinți); „la morminți“; 1938-1940

- 10) 1 ant Probus; SIS; 3,5 g; 25 mm; RIC, V/2, p. 101 (776). A. Smaranda, *BSNR*, 129-130, 1980-1982, p. 458 (III/1)

⁷⁹ *Ibidem*, p. 384.

- BĂBIU (com. Almașu, jud. Sălaj).
- 11) 1 AE Constantinus I, 319; SIS; RIC, VII, p. 433; Muzeul de istorie a Transilvaniei, Cluj-Napoca, inv. 42/1909.
K. Horedt, *Contribuții*, p. 39 (49); I. Winkler, *SCN*, 2, 1958, p. 410 (24); D. Protase, *Problema continuității*, p. 162 (5); C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 458.
- BEBA VECHÉ (jud. Timiș).
- 12) 1 AE Maximian Herculis.
NumKözl., 11, 1912, p. 10; D. Protase, *Problema continuității*, p. 173 (75); C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 458.
- BECHET (jud. Dolj).
- 13) Emisiuni de bronz: Diocletian (1), HER; Constantius Chlorus (1); Licinius I (1), HER; Licinius II (1); în col. P. Ștefănescu și C. Lupescu, Craiova.
B. Mitrea, *BSNR*, 124-128, 1976-1980, p. 581 (135).
- BECICHERECU MIC (jud. Timiș).
- 14) 1 AE Diocletian; Muz. Timișoara, inv. 892.
D. Protase, *Problema continuității*, p. 173 (76); C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 459.
- BISTREȚ (jud. Dolj); în ruinele romane.
- 15) Emisiuni de bronz: Carus; Diocletian (1); Licinius (1); Constantinus I (?).
D. Protase, *Problema continuității*, p. 180 (135); C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 459.
- BÎLTENI (jud. Gorj).
- 16) Emisiuni de bronz: Diocletian (1); Licinius (1).
Oct. Toropu, *Romanitatea țirzie*, p. 205.
- BÎRLAD (jud. Vaslui); înainte de 1914.
- 17) 1 ant Probus; SIS; RIC, V/2, p. 95 (731) = Coh², 509.
- BOTOȘANA (jud. Suceava)
- 18) 1 ant Probus; SIS; Coh², = 676 = RIC, V/2, 777; în colecția profesor V. Boca, azi pierdută; informație D. Gh. Teodor.
M. Ignat, *Anuarul Muzeului județean Suceava*, 4, 1977, p. 85 (3a); B. Mitrea, *Dacia*, N.S., 23, 1979, p. 373 (30).
- BRAȘOV (jud. Brașov); împrejurimi.
- 19) 1 AV Probus; ROMA; Coh², 794 = RIC, V/2, 143; perforată pe margine și transformată în medalion; Muzeul de istorie a Transilvaniei, Cluj-Napoca, inv. 41/1914.
K. Horedt, *Contribuții*, p. 40, D. Protase, *Problema continuității*, p. 162 (8); C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 460.
- BUCUREȘTI (S.A. Ilfov).
- 20) 1 AE Maximian Herculis
1 ant Diocletian, 287-288; LUG; Coh², 184 = RIC, V/2, 35.
1 AE Maximian II Galerius; AQU; Coh², 188.
C. Moisil, *BSNR*, 10, 1913, p. 63; B. Mitrea, *SCIV*, 16, 1965, 3, p. 613; idem, *SCIV*, 17, 1966, 2, p. 420; idem, *SCIV*, 23, 1972, 1, p. 146; C. Petolescu, *Apulum*, 10, 1972; C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 460.
- BUIA (jud. Sibiu).
- 21) 1 AE Diocletian; Coh², 114, 116 sau 119; 5,40 g; 27 mm.
I. Winkler, A. Hopirtean, M. Milea, *ActaMN*, 9, 1972, p. 383; B. Mitrea, *BSNR*, 121-123, 1973-1975, p. 321 (58).
- CADEA (com. Săcuieși, jud. Bihor).
- 22) 1 ant Probus; „Foarte uzat”.
Eug. Chirilă și colab., *ActaMN*, 8, 1971, p. 569; C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 460; B. Mitrea, *Dacia*, N.S., 25, 1981, p. 385 (105).
- CARACAL (jud. Olt); „împrejurimi”.
- 23) 1 AE Constantinus II Caesar, 320-321; THE; RIC, VII, p. 512 (121-122).
B. Mitrea, *SCIV*, 15, 1964, 4, p. 575 (42); idem, *Dacia*, N.S., 8, 1964, p. 379 (42); D. Protase, *Problema continuității*, p. 183-184 (158); C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, 461; Oct. Toropu, *Romanitatea țirzie*, p. 206.
- CARAȘOVA (jud. Caraș-Severin); între Carașova și Gornea, în albia râului Caraș.
- 24) 1 ant Carus; ROMA; Coh², 10 = RIC, V/2, p. 139 (36).
NumKözl., 11, 1912, p. 15; C. Moisil, *BSNR*, 15, p. 81 (84); D. Protase, *Problema continuității*, p. 174 (83); C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 461.
- CAREI (jud. Satu Mare); la punctul „Bobald”.
- 25) 1 AE Maximian II Daza, 310-311; SIS; RIC, VI, 208.
Gh. Lazin, *StComSatuMare*, 1, 1969, p. 111; Eug. Chirilă și colab., *ActaMN*, 7, 1970, p. 509; B. Mitrea, *Dacia*, N.S., 14, 1970, p. 477 (52); Eug. Chirilă, *StComSibiu*, 18, 1974, p. 136 (7); B. Mitrea, *BSNR*, 121-123, 1973-1975, p. 321 (61); C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 461; Al. Sășianu, *Moneda antică din vestul și nord-vestul României*, Oradea, 1980, p. 25 (100), pl XXVIII/11 (în continuare *Moneda antică*).
- CENAD (jud. Timiș).
- 26) ? AE Probus; Muz. Timișoara, inv. 563.
I. Berkeszi, *Délmagyarország éremleletei*, Timișoara, 1907, p. 13 (în continuare *Délm. éremle.*); D. Protase, *Problema continuității*, p. 174 (84); C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, 462.
- CETATE (jud. Dolj); 1967.
- 27) 1 AE Maximian II Galerius?, 293-305.
B. Mitrea, *SCIV*, 22, 1971, 1, p. 127; C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 462; Oct. Toropu, *Romanitatea țirzie*, p. 208.
- CINCȘOR (com. Voila, jud. Brașov).
- 28) 1 AE Constantinus I, 316-317; AQU; RIC, VII, p. 392 (1-2); în vechea colecție M. J. Ackner.
K. Horedt, *Contribuții*, p. 31 (9); D. Protase, *Problema continuității*, p. 163 (12); C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 463.
- CIOROIU NOU (com. Cioroiași, jud. Dolj); „în ruinele vechii cetăți”.
- 29) Emisiuni de bronz: Probus (2); Carinus (1); Numerian (1); Diocletian (1); Maximian Herculis (1); Licinius (1) și 1 AR Florianus; Moneda de la Licinius se află în colecția C. Lupescu, Craiova.
D. Tudor, *Materiale*, 8, 1962, p. 552; D. Protase, *Problema continuității*, p. 183 (153); C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 463; Oct. Toropu, *Romanitatea țirzie*, p. 208; B. Mitrea, *BSNR*, 124-128, 1976-1980, p. 583 (157).
- CÎMPOFENI (com. Arcani, jud. Gorj); înainte de 1960.
- 30) 1 AE Licinius, 313-314; HER; RIC, VII, p. 541.
B. Mitrea, *Dacia*, N.S., 24, 1980, p. 375 (88).
- CÎRCEA (com. Coșoveni, jud. Dolj).
- 31) 1 AE Probus; în colecția profesor C. Stroe, Craiova.
Informație Gh. Popilian.
C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 463; Oct. Toropu, *Romanitatea țirzie*, p. 208-209.
- CLUJ-NAPOCA - „NAPOCA” (jud. Cluj).
- 32) 1 ant Probus; în colecție particulară.
Eug. Chirilă, I. Chifor, *ActaMP*, 2, 1972, p. 54 (36).
1 AE Maximian II Galerius, 308-309; THE; 4, 92 g; 26 mm; RIC, VI, 32a.
Eug. Chirilă, *StComSibiu*, 18, 1974, p. 136 (12).
2 AE Crispus; 2,25g; 16-18mm; Coh², VII, 342/44 și 35.
K. Horedt, *Contribuții*, p. 39 (2); I. Winkler, *SCN*, 3, 1960, p. 442; D. Protase, *Problema continuității*, p. 163 (14); D. Radu, *ActaMN*, 4, 1967, p. 497; B. Mitrea, *Dacia*, N.S., 11, 1967, p. 386, (47); C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 464.
- CONȚEȘTI (jud. Teleorman); „La roată”; 1966.
- 33) 1 AE Constantinus I, 312-313; THE; 4,98g; 23mm; RIC, VI, p. 519.
C. Beda, *Cercetări numismatice*, 3, 1980, p. 139 (8/37).
- COPȘA MICĂ (jud. Sibiu); între Copșa Mică și Mediaș; 1944.
- 34) 1 AE Crispus.
K. Horedt, *Contribuții*, p. 31 (13); D. Protase, *Problema continuității*, p. 163 (17); C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 464.
- CORNI (jud. Botoșani).
- 35) 1 AE Licinius; în colecția școlii.
B. Mitrea, *SCIV*, 23, 1972, 1, p. 143 (64); idem, *Dacia*, N.S., 16, 1972, p. 369 (64); C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 464; V. Mihăilescu-Birliba, *La monnaie romaine chez les daces orientaux*, București, 1980, p. 260 (67) (în continuare *La monnaie*).

CRISTEȘTI (jud. Mureș); „în așezarea romană“.

- 36) 1 ant Probus; SIS; RIC, V/2, p. 748.
Z. Székely, *SCN*, 2, 1958, p. 471; K. Horedt, *SCIV*, 4, 1953, 1-2, p. 298; idem, *SCIV*, 6, 1955, 3-4, p. 676; idem, *Contribuții*, p. 32; D. Protase, *Problema continuității*, p. 164 (20); C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 465; A. Zrinyi, *Marisia*, 6, 1976, p. 135.

CURCANI (jud. Călărași).

- 37) 1 AE Licinius? 317-318; NIC, Coh², 116 var.
B. Mitrea, *Dacia*, N.S., 8, 1964, p. 379-380 (47); B. Mitrea, C. Deculescu, *SCIV*, 17, 1966, 3, p. 547; M. Comșa, C. Deculescu, *SCIV*, 23, 1972, 3, p. 469-472.

DARABANI (jud. Botoșani).

- 38) 1 AE Licinius, 321-323; ANT; RIC, VII, p. 681-682(34).
Al. Păunescu, P. Șadurschi, V. Chirica, *Repertoriul arheologic al județului Botoșani*, 1976, p. 105; B. Mitrea, *BSNR*, 124-128, 1976-1980, p. 584 (169).

DĂNEȘTI (jud. Vaslui); în așezare.

- 39) 2 AR Crispus, 317-326; NIC (1); ? (1).
N. Zaharia, M. Petrescu-Dimbovița, Em. Zaharia, *Așezări din Moldova. De la paleolitic pînă în secolul al XVIII-lea*, București, 1970, p. 320, pl. CCLVIII/5-6 (în continuare *Așezări*); B. Mitrea, *SCIV*, 22, 1971, 1, p. 127 (63); idem, *Dacia*, N.S., 15, 1971, p. 407 (63); C. Radu, N. Matei, *Dănești*, monografie, 1970, p. 15-16; C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 465; V. Mihăilescu-Birlița, *La monnaie*, p. 262 (78).

DESA (jud. Dolj); din zona castrului și așezării civile.

- 40) 1 AE Licinius.
D. Protase, *Problema continuității*, p. 181 (138); C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 466; Oct. Toropu, *Romanitatea țirzie*, p. 209.

DIOSIG (jud. Bihor); la „Insula femeilor“; 1977.

- 41) 1 AV Probus, cu toartă tubulară; ANT; 6,30 g; 20 mm; RIC, 918; Muz. Țării Crișurilor, inv. 839.
Al. Sășianu, *Crisia*, 8, 1978, p. 521-524; idem, *Moneda antică*, p. 122 (47/II), pl. XXVI/8.

DIPȘA (com. Galații Bistriței, jud. Bistrița-Năsăud).

- 42) 1 AE Diocletian.
K. Horedt, *Contribuții*, p. 40 (4); D. Protase, *Problema continuității*, p. 164 (21); C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 466.

DRĂCȘANI (com. Drăcșenei, jud. Teleorman).

- 43) 1 AE Tacitus.
1 AE Constantius Chlorus; 20 mm; crăpată și ruptă; în colecția învățător A. Popescu; Muz. Teleorman păstrează estampașele.
B. Mitrea, *SCIV*, 23, 1972, 1, p. 143-144; idem, *Dacia*, N.S., 16, 1972, p. 369 (68); C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 466; C. Beda, *Cercetări numismatice*, 3, 1980, p. 139 (38/5).

FELNAC (jud. Arad); 1965.

- 44) 1 AV Maximian Herculius; 293-294; TIC; Coh², 254; în colecție particulară.
B. Mitrea, *SCIV*, 17, 1966, p. 422; C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 467.

GĂEȘTI (jud. Dimbovița).

- 45) 1 AE Maximinus II Daza, 310-311; ANT; 5,83 g; 21 mm; Coh², 47 = RIC, VI, p. 638 (147 a).
B. Mitrea, *SCIV*, 16, 1965, 3, p. 613 (43); idem, *Dacia*, N.S., 9, 1965, p. 496 (43); C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 467.

GHERLA (jud. Cluj).

- 46) 1 ant Probus.
Eug. Chirilă, I. Chifor, *StComSibiu*, 19, 1975, p. 48 (66); B. Mitrea, *BSNR*, 124-128, 1976-1980, p. 586-587 (182).
„Sub coastă“. 1 ant Carinus, 283-284; RIC, V/2, p. 195 (409); 1 ant Diocletian, 297-298; HER; 2,80 g; RIC, VI, p. 532 (21).
Eug. Chirilă, I. Chifor, *ActaMP*, 4, 1980, p. 246 (51); idem, *ActaMP*, 3, 1979, p. 142 (23).

GILĂU (jud. Cluj); pe teritoriul comunei.

- 47) 1 ant Tacitus; SIS; RIC, V/1, p. 358 (97).
1 ant Probus; SIS; RIC, V/2, p. 87 (650).
D. Isac, *ActaMN*, 15, 1978, p. 251-254; B. Mitrea, *Dacia*, N.S., 24, 1980, p. 375 (109).

1 AE Constantinus I, 317-318; THE; RIC, VII, p. 501 (19).

Eug. Chirilă, *StComSibiu*, 18, 1974, p. 136 (15); D. Isac, *op. cit.*, p. 253.

GIURGIU (jud. Giurgiu); pe strada Fintinilor 50; 1961.

- 48) 1 AE Licinius; CYZ; Coh², 21.
B. Mitrea, *SCIV*, 13, 1962, 1, p. 220; idem, *Dacia*, N.S., 6, 1962, p. 537 (29); C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 467; M. Ionescu, *BSNR*, 121-123, 1973-1975, p. 331 (8).

GOGOȘU (jud. Mehedinți); în stratul de arsură al locuinței.

- 49) 1 AE Probus.
C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 468; Oct. Toropu, *Romanitatea țirzie*, p. 211; B. Mitrea, *BSNR*, 124-128, 1976-1980, p. 586 (185); I. Stîngă, *Drobeta*, 4, 1980, p. 122.

GORANU (jud. Vâlcea); la punctul „Răbăcești“.

- 50) 1 AE Licinius, 313-315; SIS; RIC, VII, p. 422-423.
B. Mitrea, *SCIV*, 21, 1970, 2, p. 342; idem, *Dacia*, N.S., 14, 1970, p. 478 (62); C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 468.

HORIA (jud. Arad); în perimetrul unei așezări de sec. IV.

- 51) 1 AE Licinius; Muz. de istorie Lipova.
B. Mitrea, *SCIV*, 15, 1964, 4, p. 567; Gh. Lazin, *Aluta*, 1, 1970, p. 111 (18); C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 469; Al. Sășianu, *Moneda antică*, p. 186 (151).

HUȘI (jud. Vaslui).

- 52) 1 AE Constantinus I, 321-324; LONDINIUM; informație I. Bauman; Muz. de istorie Vaslui.
C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 469.

IAȘI (jud. Iași); la „Cetățuie“; 1905.

- 53) 1 ant Probus; SIS; Coh², VI, 936 = RIC, V/2, 821; Muz. de istorie a Moldovei, Iași, inv. 311.
D. Tudor, *SCȘ-Iași*, 2, 1951, 3-4, p. 588; N. Zaharia, M. Petrescu-Dimbovița, Em. Zaharia, *SCȘ-Iași*, 7, 1956, 2, p. 8; V. Mihăilescu-Birlița, *MemAntiq*, 2, 1970, p. 322 (58); C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 469; V. Mihăilescu-Birlița, *La monnaie*, p. 268 (129).

IERNUT (com. Iernut, jud. Mureș); la „Cinepiști“; 1961.

- 54) 1 AE Maximian Herculius; Coh², 133; 294-305
1 AE Maxentius; Coh², 21 = RIC, VI, p. 378 (210); ROMA; 308-310.
4 AE Licinius I; Coh², 66, 83, 123, 163.
1 AE Licinius II; Coh², 21.

- N. Vlăsa, *SCIV*, 13, 1962, 1, p. 154-155; B. Mitrea, *SCIV*, 13, 1962, 1, p. 221; D. Protase, *Problema continuității*, p. 165-166 (31); C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 469.

IZGAR (com. Vermeș, jud. Caraș-Severin); 1870.

- 55) 1 AV Probus.
I. Berkeszi, *Délm. éreml.*, p. 22; D. Protase, *Problema continuității*, p. 174 (92); C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 470.

JIMBOLIA (jud. Timiș); 1962.

- 56) 1 AE Diocletian; Coh², 541 = RIC, VI, p. 359 (76 a); ROMA; 297-298.
I. Berkeszi, *Délm. éreml.*, p. 49; B. Mitrea, *Dacia*, N.S., 10, 1966, p. 410 (33); D. Protase, *Problema continuității*, p. 174 (93); C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 470.

JUPA - „TIBISCUM“ (oraș Caransebeș, jud. Caraș-Severin); în zona așezării civile din apropierea castrului; 1964-1965.

- 57) 1 ant Probus; ROMA; 21x24 mm; 3,5 g; RIC, V/2, 170.
1 ant Carinus; ROMA; 21mm; 3 g; RIC, V/2, 239.
N. Gudea, *Banatica*, 1, 1971, p. 140-152; B. Mitrea, *SCIV*, 24, 1973, 1, p. 148; idem, *Dacia*, N.S., 17, 1973, p. 412 (63); C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 471.

LĂCENI (com. Orbeasca, jud. Teleorman).

- 58) 1 AV Constantius Chlorus?
C. Bolliac, *Căldătorie arheologică în România*, București, 1861, p. 12 și 13; B. Mitrea, *Dacia*, N.S., 23, 1979, p. 373 (57).

LĂPUȘNIC (com. Bara, jud. Timiș).

- 59) 1 ant Probus.
V. Mihaly, *Cerculariu către ven. cleru diocessanu*, Lugoj, 1888, p. 131; D. Protase, *Problema continuității*, p. 175 (96); C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 471.

MAGLAVIT (jud. Dolj).

- 60) 1 AE Carinus ; 1 AE Maximian Herculis ; in colecția V. Cioacă.
D. Protase, *Problema continuității*, p. 181 (142) ; C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 471 ; Oct. Toropu, *Romanitatea țirzie*, p. 213 ; B. Mitrea, *BSNR*, 124-128, 1976-1980, p. 587 (197).
- MARGHITA (jud. Bihor) ; 1911 ?
- 61) 1 AV sfârșitul sec. III ; imitație.
Ö. Gohl, *NumKözl.*, 10, 1911, p. 14 ; Al. Sășianu, *Moneda antică*, p. 133 (74).
- MĂGURENI — a fost Pirlita (com. Sărelești, jud. Călărași) ; 1927.
- 62) 1 AE Diocletian, 300 ; AQU ; Coh², 435 = RIC, VI, p. 315 (29 a) ; 8,58 g ; 27 mm ; Inst. arh. București, inv. 332.
C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 472.
- MEHADIA (jud. Caraș-Severin).
- 63) 2 ant Probus ; RIC, V/2, 509 (TIC) și 644 (SIS).
3 AE Diocletian.
1 AE Constantinus I, 318 ; ARL ; RIC, V, 164.
1 AE Constantinus I, 320 ; SIS ; RIC, VI, 148.
1 AE Crispus, 317-326 ; NIC.
C. I. Burlacu, *Muzeul general N. Cerna în Băile Herculană și Cronica Mehadiei*, Turnu-Severin, 1924, p. 14 ; D. Protase, *Problema continuității*, p. 175 (98) ; C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 472 ; B. Mitrea, *BSNR*, 121-123, 1973-1975, p. 322 (71).
- MIHĂIEȘTI (jud. Vâlcea) ?
- 64) 1 AV Diocletian ; 294-305 ; ANT ; 18-19 mm ; 5,46 g.
B. Mitrea, *SCIV*, 23, 1972, 1, p. 144 ; idem, *Dacia*, N.S., 16, 1972, p. 370-371 (75) ; C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 472.
- MIRCEA VODĂ (com. Sălcoara, jud. Dimbovița).
- 65) 1 AE Licinius, tip IOVI CONSERVATORI XIII
B. Mitrea, *Dacia*, N.S., 25, 1981, p. 386 (146).
- MOFLENI — mun. Craiova (jud. Dolj).
- 66) 1 AE Diocletian.
O. Stoica, *Mitropolia Olteniei*, 24, 1972, 9-10, p. 710 (6) ;
Oct. Toropu, *Romanitatea țirzie*, p. 209 ; B. Mitrea, *BSNR*, 124-128, 1976-1980, p. 588 (205).
- MOGOȘEȘTI (jud. Iași).
- 67) 1 AE Constantinus I, 316-317 ; THE ; RIC, VII, p. 499 (5) ; informație C. Leontie, Iași ; in colecție. Inedită.
- MOIGRAD — „POROLISSUM“ (com. Mirșid, jud. Sălaj).
- 68) 1 AE Crispus.
D. Protase, *Problema continuității*, p. 166 (38) ; C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 473 ; Al. V. Matei, *ActaMP*, 3, 1979, p. 478 ; B. Mitrea, *Dacia*, N.S., 25, 1981, p. 386 (147).
- NANA (jud. Călărași).
- 69) 1 AE Licinius, 315-316 ; HER ? ; RIC, VII, p. 543 (12) ; perforată ; in necropolă ? ; informație Al. Păunescu și B. Mitrea.
B. Mitrea, *Dacia*, N.S., 28, 1984, 1-2, p. 188 (111).
- NICOLINȚ (com. Ciuchici, jud. Caraș-Severin) ; 1898.
- 70) 1 AV Probus ; SIS.
B. Milleker, *Délmagyarország régiségleletei a honfoglalás előtti időkből*, 3, Timișoara, 1906, p. 234 (in continuare *Délm. rég.*) ; D. Protase, *Problema continuității*, p. 176 (102) ; C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 473.
- NOVACI (jud. Giurgiu).
- 71) 1 AE Licinius I ; Coh², VII, p. 204 (161).
1 AE Constantinus I, 318 ; SIS ; Coh², VII, p. 304 (639) = RIC, VII, p. 431 (47).
1 AE Constantinus I, 318 ; SIS ; Coh², VII, p. 313-314 (716).
1 AE Constantinus I, 318-320 ; SIS ; Coh², VII, p. 303 (636).
1 AE Crispus, 318-320 ; NIC ; Coh², VII, p. 351 (115) = RIC, VII, p. 547 (40).
Inst. arch. București, inv. 935/1959.
B. Mitrea, *Dacia*, N.S., 1960, p. 588 ; C. Preda, *SCN*, 3, 1960, p. 473 (20) ; idem, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 474.

OBREJA (jud. Alba).

- 72) La „Stăuină“ ; 1962. 1 ant Probus ; CYZ ; Coh², VI, p. 270 (172) = RIC, V/2, 906 sau 908.
La aproximativ 500 m de așezare. 1 AE Crispus ; Coh², 172.
B. Mitrea, *SCIV*, 16, 1965, 3, p. 614 (52) ; idem, *Dacia*, N.S., 9, 1965, p. 497 (52) ; D. Protase, *Problema continuității*, p. 167 (41) ; idem, *ActaMN*, 8, 1971, p. 146 ; C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 474.
- ORADEA (jud. Bihor) ; împrejurimi.
- 73) 1 AE Crispus ; Muz. istorie Oradea, 1914 și inv. 39/1A/1908.
B. Mitrea, *SCIV*, 18, 1967, 1, p. 199 ; idem, *Dacia*, N.S., 11, 1967, p. 387 (60) ; Gh. Lazin, *Aluta*, 2, 1970, p. 111 ; C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 474.
- ORLEA (jud. Olt).
- 74) Emisiuni de bronz : Probus (1) ; Diocletian (2) ; Constantinus Chlorus (2) ; Maxentius (1) ; Licinius I (2) ; Licinius II (2) ; Constantinus I (?) ; Muz. comunal Orlea.
B. Mitrea, *SCIV*, 17, 1966, 2, p. 423 ; I. Winkler, C. Băloiu, *ActaMN*, 8, 1971, p. 165 ; I. Winkler, *ActaMN*, 10, 1973, p. 181-212 ; C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 474.
- OSTROVU MARE (jud. Mehedinți) ; in cimitirul antic.
- 75) 1 AE Constantinus Chlorus, 300 ; 25 mm ; Coh², 264 (SIS ?) = RIC, 133a.
1 AE Licinius.
Al. Bărcăcilă, *SCN*, 1, 1957, p. 420 (6) ; D. Protase, *Problema continuității*, p. 183 (156) ; C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 475 ; Oct. Toropu, *Romanitatea țirzie*, p. 214.
„In mormântul tumular de incinerare“ : Probus (1) ; Diocletian (1). (M. Davidescu, *Drobeta în secolele I-VII e.n.*, Craiova, 1980, p. 206).
- PĂNADE (com. Sincel, jud. Alba).
- 76) 1 AE Maximinus II Daza, 312 ; SIS ; 3,50 g ; RIC, VI, p. 483 (225 b) ; Muz. de istorie Tirnăveni.
Eug. Chirilă și colab., *SiComSibiu*, 18, 1974, p. 137 (18) ; C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 476.
- PECICA (jud. Arad) ; 1901.
- 77) 1 AV Probus.
B. Mitrea, *SCIV*, 19, 1968, 1, p. 179 ; Gh. Lazin, *Aluta*, 2, 1970, p. 111 (25) ; C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 476 ; Al. Sășianu, *Moneda antică*, p. 13 (92, VIII).
- PESCARI (jud. Caraș-Severin).
- 78) 1 AE Diocletian, 303 ; SIS ; 8,20 g ; 27 mm ; RIC, VI, 140 a.
Eug. Chirilă, N. Gudea, *Apulum*, 10, 1972, p. 716 ; C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 476.
- PIATRA-NEAMȚ (jud. Neamț) ; 1935.
- 79) 1 AE Licinius ; Coh², 123 ; Muz. de istorie Piatra-Neamț.
C. Matasă, *BCMI*, 97, 1938 (1940), p. 17 ; C. Matasă, B. Mitrea, *SCN*, 1, 1957, p. 476 ; V. Mihăilescu-Birliba, *MemAntiq*, 2, 1970, p. 320 ; C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 476 ; V. Mihăilescu-Birliba, *La monnaie*, p. 275 (176).
- PIETROIU (jud. Ialomița) ; 1968.
- 80) 1 ant Diocletian, 291-292 ; HER ; 2,9 g ; 20 mm ; Coh², 34 = RIC, V/2, 284 ; Muz. de istorie Călărași.
A. Atanasiu, *SCN*, 5, 1971, p. 390 ; B. Mitrea, *SCIV*, 21, 1970, 2, p. 343-344 ; idem, *Dacia*, N.S., 14, 1970, p. 480 (73) ; C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 476.
- PITEȘTI (jud. Argeș).
- 81) 1 AE Licinius I, 317-318 ; CYZ ; RIC, VII, p. 644 (9) ; Inst. arh. București.
P. Dicu, *Argeș*, 14, 4 (119), 1979, p. 6 ; B. Mitrea, *Dacia*, N.S., 23, 1979, p. 286-287 (152).
- POIANA (com. Nicorești, jud. Galați).
- 82) 1939. 1 AE Tacitus.
1961. 1 AE Maximian II Galerius.
C. Solomon, *BCMI*, 20, 1927, p. 105-106 ; M. Dimetriu, *CNA*, 14, 1939, p. 135-136 ; B. Mitrea, *SCIV*, 8, 1957, 1-2, p. 168-169 ; N. Lupu, *SiComSibiu*, 14, 1969, p. 228 ; V. Mihăilescu-Birliba, *MemAntiq*, 2, 1970, p. 326 ; C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 476 ; V. Mihăilescu-Birliba, *La monnaie*, p. 277 (193).

- POIANA SIBIULUI (jud. Sibiu); 1967 ?
83) 1 AE Maximian II Daza, 305—311; Coh², 48; uzată. N. Lupu, *StComSibiu*, 14, 1969, p. 228.
- POJEJENA (jud. Caraș-Severin).
84) 1 AE Crispus; Muz. de istorie Reșița. I. Berkeszi, *Délm. éreml.*, p. 35; N. Gudea, *Banatica*, 1, 1971, p. 142; D. Protase, *Problema continuității*, p. 177; B. Mitrea, *SCIV*, 23, 1972, 1, p. 145; idem, *Dacia*, N.S., 16, 1972, p. 371 (80); Eug. Chirilă, N. Gudea, *Apulum*, 10, 1972, p. 716; B. Mitrea, *SCIV*, 24, 1973, 1, p. 150; C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 477.
- POTELU (com. Ianca, jud. Olt).
85) 1 AE Licinius; HER.
2 AE Crispus; THE, SIS.
C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 477; Oct. Toropu, *Romanitatea țirzie*, p. 215; B. Mitrea, *BSNR*, 124—128, 1976—1980, p. 590 (224).
- POPEȘTI (com. Mihăilești, jud. Giurgiu); 1950.
86) 1 AE Constantinus I, 313; 2,58 g; 18 mm; Coh², p. 292 (546);
Inst. arh. București, inv. 354; informație Gh. Poenaru Bordea.
C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 477.
- PUȘTINIȘ (com. Uivar, jud. Timiș); 1870.
87) 1 AV Diocletian.
I. Berkeszi, *Délm. éreml.*, p. 31; D. Protase, *Problema continuității*, p. 177 (113); C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 477.
- RACOVIIȘA (com. Mărgăritești, jud. Olt).
88) 1 AE Licinius; la CNARSR din 1963.
I. Dimian, *SCN*, 1, 1957, p. 200; B. Mitrea, *SCN*, 2, 1958, p. 493; idem, *SCIV*, 15, 1964, 4, p. 578; idem, *Dacia*, N.S., 8, 1964, p. 382 (63); Oct. Toropu, *Romanitatea țirzie*, p. 215.
- RAMNA (jud. Caraș-Severin).
89) ? Diocletian.
I. Berkeszi, *Délm. éreml.*, p. 11; D. Protase, *Problema continuității*, p. 177; C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 477.
- RĂCĂRII DE JOS — „SALDAE“ (com. Brădești, jud. Dolj); din zona castrului roman.
90) 1 ant Diocletian, 285—286; ROMA; Coh², 237 = RIC, V/2, 162.
D. Tudor, *Apulum*, 5, 1964, p. 252; D. Protase, *Problema continuității*, p. 181 (144); C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 477.
- REGHIN (jud. Mureș); 1859.
91) 3 AE Maximian Herculis; 1 AE Constantius Chlorus (SIS); Constantinus I (?).
K. Horedt, *Contribuții*, p. 34; D. Protase, *Problema continuității*, p. 167 (46); C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 478.
- REȘCA — „ROMULA“ (jud. Olt).
92) Emisiuni de bronz de la Licinius I (1); Crispus (2); Coh², 5 și 115.
Al. Odobescu, *AnSocAcadRom*, 10, p. 262; C. Schuchard, *AEM*, 9, 1885, p. 230; B. Mitrea, *SCIV*, 14, 1963, 2, p. 171; idem, *Dacia*, N.S., 7, 1963, p. 596 (37); C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 478.
- RÎURENI (jud. Vâlcea).
93) 1 AE Probus; 1 AE Maximian II Galerius ?
Oct. Iliescu, *SCN*, 2, 1958, p. 450 (8); B. Mitrea, *SCIV*, 13, 1962, 1, p. 221 (38); idem, *Dacia*, N.S., 6, 1962, p. 538 (38);
D. Protase, *Problema continuității*, p. 182 (152); C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 478.
- ROȘIORI DE VEDE (jud. Teleorman).
94) „Pe deal în vii“. 1 ant Probus; Coh², 656 ? = RIC, V/2, 768.
1 AE Licinius I; HER; Coh², 39.
„La cetate“. 1 AE Probus; Coh², 674.
B. Mitrea, *SCIV*, 16, 1965, 3, p. 615 (58); idem, *Dacia*, N.S., 9, 1965, p. 498 (58); C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 478.
- RUPEA (jud. Brașov).
95) 1 ant Probus; RIC, V/2, 42 = Coh², 365.
B. Mitrea, *BSNR*, 121—123, 1973—1975, p. 323 (80).
- SARMIZEGETUSA — „ULPIA TRAIANA SARMIZEGETUSA“ (jud. Hunedoara).
96) 1 AE Diocletian; ROMA; Coh², VI, p. 426 (98).
1 ant Diocletian, 291—292; HER; Coh², VI, p. 419 (34) = RIC, VI, 284.
2 AE Maximian II Galerius, 293; CYZ; Coh², 22 = RIC, 717.
Muz. de istorie Alba-Iulia, inv. 2905 din 1899 și 3645—3647 din 1901.
B. Jánó, *A szászvárosi ref. Kún-Kollegium éremtára*, Orăștie-Szászváros, 1910, p. 86—87 (449), 89 (478); K. Horedt, *Contribuții la cunoașterea regiunii Hunedoara*, 1956, p. 104; I. Winkler, *SCN*, 2, 1958, p. 408; D. Protase, *Problema continuității*, p. 168 (48); I. Winkler, *Sargetia*, 11—12, 1974—1975, p. 29; C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 479.
- SĂCUIENI (jud. Bihor); 1964.
97) 1 AE Constantius Chlorus, 298; LUGD; 9,95 g; 25 mm; RIC, 31.
1 AE Diocletian, 302—303; AQU; 6,82 g; 25 mm; RIC, 35 a. Muz. Săcuieni.
Eug. Chirilă și colab., *ActaMN*, 8, 1971, p. 569 (24); Eug. Chirilă, *StComSibiu*, 18, 1974, p. 138; C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 479; Al. Sășianu, *Moneda antică*, p. 157 (16, 17).
- SĂLAȘU DE SUS (jud. Hunedoara).
98) 1 AE Diocletian.
NumKözl, 42, 1943, p. 53; K. Horedt, *Contribuții*, p. 36; D. Protase, *Problema continuității*, p. 168 (49); C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 479.
- SĂRATA-MONTEORU (jud. Buzău).
99) 1 AE Licinius, 321—324; HER; RIC, VII, p. 548 (52).
B. Mitrea, *SCIV*, 24, 1973, 1, p. 150; idem, *Dacia*, N.S., 17, 1973, p. 414 (83). C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 479.
- SCHITU — fost Pingălești (jud. Giurgiu).
100) 1 AE Constantinus I, 313—314; HER; RIC, VII, p. 542 (5).
B. Mitrea, *BSNR*, 121—123, 1973—1975, p. 323 (76).
- SIBIU (jud. Sibiu).
101) „În Dumbravă“. 1 AE Constantinus I, 318; SIS; *Catalogul colecției numismatice a lic. Sighișoara*, p. 132(507); K. Horedt, *Contribuții*, p. 37 (39); D. Protase, *Problema continuității*, p. 168 (58); C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 480.
Sibiu-Turnișor. 1 AE Constantius Chlorus.
D. Protase, *Problema continuității*, p. 170 (63); C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 483.
- SIGHIȘOARA (jud. Mureș).
102) „Piriul hotarului“; 1969—1970.
M 37, 1 ant Probus; TIC; RIC, V/2, 500.
M 31, 1 AE Licinius, 313—315; SIS; RIC, VII, 8.
A. Zrinyi, *Marisia*, 6, 1976, p. 146.
La „Podmoale“ în așezarea de epocă romană. 1 ant Diocletian, 291—292; HER; Coh², 419 (34) = RIC, VI, 284.
K. Horedt, *Germania*, 25, 1941, p. 123; idem, *Contribuții*, p. 38 (41); D. Protase, *Problema continuității*, p. 169 (54); C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 480.
- SIRET (jud. Suceava); pe „Horodiștea“.
103) 1 AR Licinius, 307.
S. Reli, *Orașul Siret în vremuri de demult*, Cernăuți, 1927, p. 18; M. Ignat, *AnMuz Jud Suceava*, 4, 1977, p. 87.
- SÎNIOB (jud. Bihor).
104) 1 ant Probus (imitație); 3,43 g; 21 mm; RIC, 169, var 2; Muz. de istorie Săcuieni.
Eug. Chirilă și colab., *StComSibiu*, 18, 1974, p. 138; C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 480; Al. Sășianu, *Moneda antică*, p. 158—159 (112/II).
- SÎNTANA (jud. Arad).
105) 1 AR Carus; ROMA; RIC, 51 = Coh², 80.
B. Mitrea, *SCIV*, 15, 1964, 4, p. 579; idem, *Dacia*, N.S., 8, 1964, p. 382 (68); idem, *SCIV*, 17, 1966, 2, p. 423; idem, *Dacia*, N.S., 10, 1966, p. 411 (41);

- Gh. Lazin, *Aluta*, 2, 1970, p. 112; C. Preda, *SCIVA* 26, 1975, 4, p. 480; Al. Sășianu, *Moneda antică*, p. 160 (115).
- SÎNTIMREU** (jud. Bihor); 1913 ?
- 106) 1 AV Constantinus I, 313-315; TREV; RIC, 38/1b; Muz. Debreczn, inv. 202/1913.
Al. Sășianu, *Moneda antică*, p. 160 (117/III).
- SOCOL** - fost Socolovăț (com. Socol, jud. Caraș-Severin).
- 107) 1 AE Crispus; în colecția col. Sig. Ormós.
B. Milleker, *Délm. rég.*, p. 131-132; D. Protase, *Problema continuității*, p. 177 (122); C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 481.
- STOICĂNEȘTI** (com. Slivilești, jud. Olt).
- 108) 3 AE Probus; Muz. de istorie Drobeta-Turnu Severin.
1 AE Licinius II; CNARSR, inv. 1148/1955.
Gh. Vidu, *RevMuz.*, 7, 1970, 4, p. 304; B. Mitrea, *SCIV*, 23, 1972, 1, p. 145; C. Preda, *SCIVA*, e6, 1975, 4, p. 481; Oct. Toropu, *Romanitatea țirzie*, 2p. 216; D. Tudor, *OR*⁴, p. 231.
- SURA** (com. Slivilești, jud. Gorj).
- 109) Emisiuni de bronz: Probus (3); Diocletian (1); Maximian Hercules (2); Licinius (1); Muz. de istorie Drobeta-Turnu Severin.
Oct. Toropu, *Romanitatea țirzie*, p. 216; B. Mitrea, *BSNR*, 124-128, 1976-1980, p. 592-593 (247).
- ȘOIMUȘENI** (com. Letca, jud. Sălaj).
- 110) 1 AE Diocletian; 294; ALE; Coh², 101 = RIC, 14 a.
B. Mitrea, *SCIV*, 12, 1961, 1, p. 152; *idem*, *Dacia*, N.S., 5, 1961, p. 591; N. Vlăssă, *SCIV*, 15, 1964, 1, p. 118; D. Protase, *Problema continuității* p. 169 (57); C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 481; Al. Sășianu, *Moneda antică*, p. 187-188 (156).
- TERPEZIȚA** (jud. Dolj).
- 111) 1 AE Maximian Hercules; NIC; în colecția C. Lupescu, Craiova.
Oct. Toropu, *Romanitatea țirzie*, p. 216.
- TIMIȘOARA** (jud. Timiș).
- 112) Emisiuni de bronz: Probus (1); Diocletian (1).
I. G. Seidl, *AKöG*, 15, 1855, p. 317; B. Milleker, *Délm. rég.*, p. 67; C. Moisil, *BSNR*, 15, 1920, p. 80; B. Mitrea, *SCIV*, 16, 1965, 3, p. 616 (65); D. Protase, *Problema continuității*, p. 178 (124); C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 482.
- TÎRGU OCNA** (jud. Bacău).
- 113) Emisiuni de bronz: Probus (2); Licinius (2); informație C. Nalboc; în colecția Iacobovici, Tg. Ocna.
C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 482.
- TROIANUL** (jud. Teleorman); din mormint; 1960.
- 114) 1 ant Probus; Coh², 51 = RIC, V/2, 626; SIS.
B. Mitrea, *SCIV*, 16, 1965, 3, p. 612 (36); *Idem*, *Dacia*, N.S., 9, 1965, p. 495 (36); C. Oreda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 482.
- TURDA** - „POTAISSA” (jud. Cluj).
- 115) Pe „Cetate”; 1906. 1 AR Diocletian, pandantiv; 1 AE Diocletian, 294; ALE; Coh², = RIC, VI, 14a; 1 AE Licinius; THE; Coh², VII, p. 201 (123).
La „Tîrgul vitelor”. 1 AE Crispus; în fosta colecție I. Tégylás. K. Horedt, *Contribuții*, p. 40, nr. 7 anexă și 38 (44); D. Protase, *Problema continuității*, p. 170 (62); C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 482.
- TUȘNAD** (jud. Harghita); 1956.
- 116) 1 ant Diocletian, 291-292; HER sau ANT; Coh², 34 = RIC, 284; informație R. Dionisie, Cluj-Napoca; Cab. numismatic al Muz. de istorie a Transilvaniei, Cluj-Napoca.
D. Protase, *Problema continuității*, p. 170 (64); C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 483.
- ȚINȚĂRENI** (jud. Gorj).
- 117) 1 AE Licinius I.
B. Mitrea, *SCIV*, 17, 1966, 2, p. 424; Oct. Toropu, *Romanitatea țirzie*, p. 216.
- UDENI** (com. Sirbeni, jud. Teleorman).
- 118) 1928. 1 ant Maximian II Galerius, 293; CYZ; Coh², 22 = RIC, 717.
B. Mitrea, *SCIV*, 17, 1966, 2, p. 424; *idem*, *Dacia*, N.S., 1966, p. 411 (44); C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 483.
În așezare. 1 AE Maximian II Galerius, 302; THE;
- RIC, VI, p. 511, nr. 15b = Coh², 78.
Gh. Bichir, *Dacia*, N.S., 24, 1980, p. 180; *idem*, *Geto-dacii din Muntenia în epoca romană*, 1984, p. 77 (101) (în continuare *Geto-dacii din Muntenia*).
- VIIȘOARA** (com. Drăgotești, jud. Dolj).
- 119) 1 AE Licinius.
Oct. Toropu, O. Stoica, *Materiale*, 9, 1970, p. 494-498; Oct. Toropu, *Romanitatea țirzie*, p. 216.
- VIIȘOARA - MOȘNENI** (jud. Dolj).
- 120) 1 AE Licinius I.
Oct. Toropu, O. Stoica, *Materiale*, 9, 1970, p. 492; Oct. Toropu, *Romanitatea țirzie*, p. 216.
- VIZIRU** (jud. Brăila); 1929.
- 121) 1 AE Maximian II Galerius, 302; THE; 9, 64 g; 26x27 mm; Coh², 78 = RIC, 15b.
B. Mitrea, *SCIV*, 17, 1966, 2, p. 424; *idem*, *Dacia*, N.S., 10, 1966, p. 411 (45); C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 484; N. Harțușche, *Istros*, 1, 1980, p. 337.
- BANAT** (regiune).
Emisiuni de bronz: Diocletian (1); Maximian Hercules (1).
TRÉT, III, 1887, p. 102-103, 120; TRÉT, IV, 1888, p. 145-146; D. Protase, *Problema continuității*, p. 171 (70); C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 484.
- BIHOR** (județ).
? Maxentius; Muz. de istorie Oradea.
B. Mitrea, *SCIV*, 16, 1965, 3, p. 613; Gh. Lazin, *Aluta*, 2, 1970, p. 110; C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 484.
- MEHEDINȚI** (județ).
1 AE Licinius.
Oct. Toropu, *Romanitatea țirzie*, p. 213; B. Mitrea, *BSNR*, 124-128, 1976-1980, p. 587-588 (203).
- MOLDOVA** (regiune); înainte de 1851.
? Diocletian; din colecția I. Ghica.
J. F. Neigebauer, *Dacien. Aus den Ueberresten des klassischen Alterthums mit besonderer Rücksicht auf Siebenbürgen*, Brașov, 1851, p. 296; V. Mihăilescu-Bîrliba, *La monnaie*, p. 288 (276).
- MUREȘ** (județ).
1 ant Tacitus; SERDICA; RIC, V/1, 185.
1 ant Probus.
1 ant Diocletian.
1 AE Diocletian.
1 AE Maximian Hercules, 300-301; ROMA; RIC, VI, p. 261.
1 AE Maximian Hercules, 309; TREV; RIC, VI, 845.
1 AE Maximian Hercules, 311; RIC, VI, 222b.
2 AE Maximian Hercules, 313; RIC, VII, 73.
1 AE Maxentius, 312-313; ROMA; RIC, VII, 162.
1 AE Licinius, 312-313; ROMA; RIC, VII, 323.
1 AE Licinius, 313-314; ANT; RIC, VII, 7.
1 AE Licinius, 315-316; SIS; RIC, VII, 17.
1 AE Constantinus I, 316; TREV; RIC, VII, 96.
1 AE Constantinus I, 316-317; TEE; RIC, VII, 4.
1 AE Constantinus I, 320-321; SIS; RIC, VII, 159.
Eug. Chirilă, N. Gudea, V. Lazăr, A. Zrinyi, *Tezaur și descoperiri monetare din Muzeul județean Mureș*, Tg. Mureș, 1980, p. 29.
- OLTENIA** (regiune).
1 AE Probus.
1 AE Diocletian; ALE; CNARSR.
1 AV Diocletian; în colecție particulară.
1 AE Licinius; Muz. de istorie, Drobeta-Turnu Severin.
1 AE Crispus.
B. Mitrea, *SCIV*, 21, 1970, 2, p. 323; *idem*, *Dacia*, N.S., 14, 1970, p. 479; C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 485; B. Mitrea, *BSNR*, 124-128, 1976-1980, p. 588 (210).
- SATU MARE** (județ).
1 AE Maximian Hercules, 309-310; SIS; 6,80 g; 22,6x25,5 mm; RIC, VI, 198a.
Gh. Lazin, *StComSatuMare*, 4, 1980, p. 128 (6); Al. Sășianu, *Moneda antică*, p. 154 (107/IV).
- SECUIME** (regiune).
Emisiuni: Florianus (1); Probus (1); Maximian Hercules (1); Constantius Chlorus (1); Maximianus II Daza (1); Maxentius (1); Licinius (1); Diocletian (1); în

colecția numismatică donată în 1868 Colegiului reformat din Odorhei.

BUZĂU (județ) — ADDENDA.

1 AE, 315; AŢU; RIC, p. 99 (34); 4,11 g; 23 mm.
B. Mitrea, D. Ionescu, *BSNR*, 124—128, 1976—1980, p. 620 (52).

CORABIA, cartier Celei — „SUCIDAVA“ (jud. Olt).

- 122) 1 ant Probus, 276—282; ROMA; RIC, V/2, p. 36 (175).
1 ant Probus, 276—282; SIS; RIC, V/2, p. 86 (644).
1 ant Probus, 276—282; SIS; RIC, V/2, p. 88 (664).
1 ant Probus, 276—282; SIS; RIC, V/2, p. 102 (783).
1 ant Probus, 276—282; SIS; RIC, V/2, p. 106 (821).
1970. 1 ant Probus, 276—282; SERDICA; 3,10 g; 23 mm; RIC, V/2, p. 110 (845).
1970. 1 ant Probus.
1970. 1 ant Probus, 276—282; SERDICA; RIC, V/2, p. 112 (861—868).
1 ant Carus; SIS; 2,73 g; 22,5 mm; RIC, V/2, p. 477 (106).
1 ant Carinus; TIC; RIC, V/2, p. 160 (182).
1 ant Numerian; ROMA; RIC, V/2, p. 188 (326).
1 ant Carinus?; ROMA?; RIC, V/2, p. 171 (264).
1970. 1 ant Carinus, 284; CYZ; 2,78 g; 21 mm; RIC, V/2, p. 164 (208).
1968. 1 AE Diocletian; 2,92 g; 21,5 mm.
1967. 1 AE Diocletian; 3,23 g; 22 mm.
1 ant Diocletian, 289—290; SIS; RIC, V/2, p. 247 (263).
2 ant Diocletian, 293—295; SIS; RIC, V/2, p. 246 (256).
1 AE Diocletian; 20 mm; Coh², 30 var.
1 AE Diocletian; Coh², 252.
1 AE Diocletian; Coh², 436—444.
1 ant Maximian Hercules; Coh², 54 = RIC, V/2, 595
1 AE Helena; Coh², 4.
2 AE Diocletian, 295—296; RIC, VI, p. 354 (13) sau 297—298; RIC, VI, p. 532 (21).
1 AE Maximian Hercules, 295—296; RIC, VI, p. 531 (14) sau 297—298; RIC, VI, p. 532 (22).
1 AE Maximian Hercules, 295—299; 2,51 g; 22 mm; RIC, VI, p. 581 (15b).
2 AE Diocletian, 298—299; RIC, VI, p. 512 (19a).
1 AE Constantius Chlorus, 298—299; 7,80 g; 27,5 mm; RIC, VI, p. 512 (20a).
1 AE Constantius Chlorus, 302—302; RIC, VI, p. 512 (24a).
1 AE Diocletian, 298—305; Coh², 85—113.
1 AE Severus, 305—306; RIC, VI, p. 533 (26a).
1 AE Maximian Hercules, 307—308; RIC, AI, p. 500 (38).
1 AE Maximian Hercules, 310—311; RIC, VI, p. 564 (66a).
1 AE Valeria, 308—311; Coh², 2.
1 AE Maximian II Galerius.
1 AE Tetrarhia?; 2,12 g; 24 mm.
1 AE Licinius, 313—315; 2,99 g; 21 mm; RIC, VII, p. 642 (4).
1 AE Constantinus I, 314—315; 3,22 g; 20 mm; RIC, VII, p. 299 (27).
1 AE Constantinus I, 313—317; 2,78 g; 22,5 mm; RIC, VII, p. 601 (22).
1 AE Constantinus I, 315—316; 3,19 g; 22,5 mm; RIC, VII, p. 424 (15).
1 AE Licinius, 315—316; RIC, VII, p. 543 (12).
1970. 1 AE Constantinus I, 319; SIS; 2,75 g; 18 mm; RIC, VII, p. 433 (59).
1 AE Licinius, 317—320; 3,02 g; 19 mm; RIC, VII, p. 604 (24).
1 AE Licinius, 317—320; RIC, VII, p. 604 (32) sau 605 (34).
3 ant Licinius, 317—320; RIC, VII, p. 664 (8).
1 ant Licinius, 318—320; 3,21 g; 19 mm; RIC, VII, p. 546 (31).
1 AE Constantinus I, 318—320; 3,12 g; 18 mm.
1 AE Constantinus I, 312—320; 2,51 g; 18 mm.
1 AE Licinius, 318—319; RIC, VII, p. 315 (154).
1 AE Constantinus II, 320; 2,60 g; 20 mm; RIC, VII, p. 400 (56?).
1 AE Crispus, 320—321; 2,97 g; 20 mm; RIC, VII, p. 258 (230).

1 AE Constantinus II, 320—321; 2,02 g; 20 mm; RIC, VII, p. 402 (76).
1 AE Crispus, 320—321; 2,86 g; 20 mm; RIC, VII, p. 444 (161).
1967. 1 AE Crispus, 321; TREV; 2,70 g; 19 mm; RIC, VII, p. 191 (320).
1 AE Constantinus II, 321; 3,87 g; 20 mm; RIC, VII, p. 321 (236).
2 AE Licinius, 321—324; RIC, VII, p. 548 (52).
1 AE Licinius, 321—324; RIC, VII, p. 608 (49).
1 AE Licinius; Coh², 64.
1 AE Licinius, 313—324; Coh², 71.
1967. 1 AE Licinius; 2,32 g; 18 mm.
1 AE Constantinus II, 322—324; 3,25 g; 19 mm; RIC, VII, p. 381 (172).
1 AE Constantinus I, 324; 2,90 g; 20 mm; RIC, VII, p. 549 (64).
1 AE Imitație barbară; SIS; 318—320; 1,71 g; 17 mm.
Gh. Poenaru Bordea, *SCN*, 6, 1975, p. 73 (78—89) și 89—92 (21—77).

DROBETA — TURNU SEVERIN — „DROBETA“ (jud. Mehedinți).

- 123) 1 AE Florian.
9 AE Probus.
1 AE Carus.
2 AE Carinus.
4 AE Diocletian.
4 AE Maximian Hercules.
9 AE Maximian II Galerius.
1 AE Galeria Valeria.
4 AE Maximian II Daza.
1 AE Maxentius.
7 AE Licinius.
1 AE Helena.
? AE Constantinus I.
Din registrul inventar al Muz. din Drobeta-Turnu Severin, V. Pârvan, *Contribuții epigrafice la istoria creștinismului daco-roman*, București, 1911, p. 191; Al. Bărcăcilă, *Materiale*, 5, 1954, p. 772; D. Protase, *Problema continuității*, p. 182 (149); C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 483; Oct. Toropu, *Romanitatea tirzie*, p. 210; B. Mitrea, *BSNR*, 124—128, 1976—1980, p. 585 (179).

ORȘOVA — „DIERNA“ (jud. Mehedinți); 1967.

- 124) 1 ant Probus, 278—279; SIS; 2,74 g; 23 mm; RIC, 1 ant Probus; SIS; 3,50 g; 22 mm; RIC, V/2, p. 95 (712).
1 ant Probus; SIS; 2,74 g; 22 mm; RIC, V/2, p. 105 (812).
1 ant Probus, 276—279; CYZ; 3,44 g; 25 mm; RIC, V/2, p. 118 (911).
1 ant Probus; 3,28 g; 24 mm.
1 ant Probus.
1 ant Carinus, 283—284; TIC; 3,50; 21 mm; RIC, V/2, p. 175 (302).
1 AE Maximian Hercules, 294; SIS; 7,15 g; 26 mm; RIC, VI, p. 464 (76b).
1 AE Diocletian, 296—297; TR; 6,21 g; 22×25 mm; RIC, VI, p. 182. (181a).
1 AE Maximian II Galerius, 295—299; 2,32 g; 20 mm; RIC, VI, p. 531 (18a).
1 AE Maximian Hercules, 295; SIS; 9,90 g; RIC, VI, p. 464 (90a).
1 AE Maximian II Galerius, 297—299; HER; 8,87 g; 28 mm; RIC, VI, p. 531 (20b).
1 AE Diocletian, 298—299; THE; RIC, VI, p. 512 (190).
2 AE Maximian II Galerius, 298—299; THE; 9,77 și 10,30 g; 28 mm; RIC, VI, p. 512 (20b).
1 AE Maximian II Galerius, 301; AŢU; 8,60 g; 28 mm; RIC, VI, p. 315 (32b).
1 AE Maximian II Galerius, 302—303; THE; 8,67 g; 28 mm; RIC, VI, p. 512 (24b).
1 AE Maximian Hercules, 306—307; SIS; 9,18 g; 27 mm; RIC, VI, —.
1 AE Maximian II Galerius, 308—309; HER; RIC, VI, p. 535 (37a).

- 1 AE Licinius, 308–309; HER; 6,18 g; 25 mm; RIC, VI, p. 535 (37b).
 1 AE Maximian II Galerius, 310; HER; 6,43 g; 25 mm; RIC, VI, p. 537 (49a).
 1 AE Maximinus II Daza, 310–311; SIS; 7,12; 25 mm; RIC, VI, p. 480 (207c).
 1 AE Maximinus II Daza, 312; THE; 4,40 g; 23×25 mm; RIC, VI, p. 518 (50a).
 1 AE Licinius I, 312–313; 2,32 g; 20 mm.
 1 AE Licinius I, 313; HER; 3,44 g; 24 mm; RIC, VI, p. 541 (73).
 1 AE Constantinus I, 313–315; SIS; 1,65 g; 21 mm; RIC, VII, p. 423 (7).
 1 AE Licinius I, 313–315; CYZ; 2,39 g; 27 mm; RIC, VII, p. 643 (4).
 1 AE Constantinus I, 313–317; NIC; 3,92 g; 26 mm; RIC, VII, p. 601 (12).
 1 AE Licinius, 315–316; SIS; 3,87 g; 22 mm; RIC, VII, p. 424 (17).
 1 AE Licinius I, 315–316; ALE; 2,68 g; 19 mm; RIC, VII, p. 705 (14).
 1 AE Constantinus I, 318–319; 2,90 g; 18 mm; RIC, —.
 1 AE Constantinus I, 318–319; TIC; 2,60 g; 17 mm; RIC, —.
 2 AE Constantinus I, 319; SIS; 2,36 g; 19 mm; RIC, VII, p. 433 (60).
 1 AE Constantinus I, 319–320; TIC; 2,88 g; 19 mm; RIC, VII, p. 376 (114).
 1 AE Crispus, 319–320; TIC; 2,84 g; 20 mm; RIC, VII, p. 377 (124).
 1 AE Constantinus II, 320–321; SIS; 1,66 g; 18 mm; RIC, VII, p. 444 (166).
 1 AE Constantinus II, 320–321; AQU; 2,55 g; 19 mm; RIC, VII, p. 402 (74).
 1 AE Crispus 321; LUGD; 1,54 g; 20 mm; RIC, VII, p. 131 (132).
 1 AE Constantinus I, 321; ARL; 3,10 g; 20 mm; RIC, VII, p. 260 (239).
 1 AE Constantinus I, 321–324; SIS; 2,37 g; 19 mm; RIC, VII, p. 446 (180).
 Eug. Chirilă, I. Stratan, *StComSibiu*, 19, 1975, p. 83–84 (39, 41, 42); M. Chitescu, Gh. Poenaru Bordea, *BSNR*, 129–130, 1981–1982, p. 172 (42–47), 173 (62), 172 (48); 179 (173), 178 (144), 176 (112, 113), 173 (56), 176 (114), 173 (63), 178 (145, 146), 176 (115), 178 (147), 173 (64), 176 (116), 180 (182); 178 (148), 173 (65), 179 (174), 179 (169), 174 (66), 180 (181, 183), 173 (53), 174 (67, 68), 173 (54, 55), 174 (69), 173 (57, 50, 51), 174 (70).
- CAMENA (com. Slava Cercheză, jud. Tulcea).
 125) 1 AE Crispus; 321–324; HER; 2,24 g; 19 mm; RIC, VII, p. 548 (53); MINAC, inv. 9 500.
 R. Ocheșeanu, Gh. Papuc, *Pontica*, 8, 1975, p. 440.
- CERNAVODA (jud. Constanța).
 126) 1 AE Maximian Herculis, 300–301; ANT; 6,87 g; 25 mm; RIC, VI, p. 620 (545); MINAC, inv. 3 525.
 1 AE Maximian II Galerius, 308–310; NIC; 7,38 g; 28 mm; RIC, VII, p. 562 (45a); din colecție; MINAC, inv. 3 524.
 1 AE Licinius, 311; NIC; 2,55 g; 21,7 mm; RIC, VI, p. 566 (69a); din colecție; MINAC, inv. 3 520.
 1 AE Maximinus II Daza, 311; CYZ; 4,43 g; 22,5 mm; RIC, VI, p. 591 (77a); din colecție; MINAC, inv. 7 547.
 1 AE Licinius, 312–313; THE; 2,55 g; 21 mm; RIC, VI, p. 519 (59); din colecție; MINAC, inv. 3 518.
 1 AE Licinius, 313; HER; 2,87 g; 21 mm; RIC, VI, p. 541 (73); din colecție; MINAC, inv. 3 519.
 1 AE Constantinus I, 313; TIC; 4,09 g; 21,5 mm; RIC, VII, p. 360 (3); din colecție; MINAC, inv. 3 474.
 1 AE Constantinus I, 314–315; ROMA; 2,85 g; 17,9 mm; RIC, VII, p. 299 (27); din colecție; MINAC, inv. 3 470.
 1 AE Constantinus II, 321–324; HER; 3,45 g; 20 mm; RIC, VII, p. 548 (55); din colecție; MINAC, inv. 3 467.
- 1 AE Licinius, 321–324; HER; 3,42 g; 20,8 mm; RIC, VII, p. 607 (44); din colecție; MINAC, inv. 3 517.
 1 AE Licinius, 321–324; HER; 2,90 g; 19 mm; RIC, VII, p. 548, (52); din colecție; MINAC, inv. 3 516.
 1 AE Licinius, 321–324; HER; 2,98 g; 20 mm; RIC, VII, p. 608 (49); din colecție; MINAC, inv. 3 515.
 1 AE Licinius, 321–324; HER; 2,48 g; 21 mm; RIC, VII, p. 548 (54); din colecție; MINAC, inv. 3 514.
 1 AE Constantinus I, 324; THE; 2,43 g; 17,9 mm; LRBC, I, 810a; din colecție; MINAC, inv. 3 478.
 R. Ocheșeanu, Gh. Papuc, *Pontica*, 8, 1975, p. 440; A. Vertan, G. Custurea, *Pontica*, 12, 1979, p. 230–231; *ibidem*, 13, 1980, p. 349.
- CETATE (com. Dobromir, jud. Constanța).
 127) 1 AE Licinius, 313–317; NIC; 2,55 g; 21 mm; RIC, VII, p. 601 (13); ruptă.
 1 AE Licinius, 317; THE; 2,30 g; 19 mm; RIC, VII, p. 545 (17); ruptă.
 1 AE Licinius, 318–320; HER; 3,30 g; 18,5 mm; RIC, VII, p. 547 (7).
 1 AE Licinius, 321–324; NIC; 3,25 g; 19,4 mm; RIC, VII, p. 548 (52); perforată sus.
 1 AE Licinius, 321–324; NIC; 2,48 g; 18,5 mm; RIC, VII, p. 607 (44).
 1 AE Constantinus I, 324; HER; 2,59 g; 19 mm; RIC, VII, p. 549 (64).
 Al. Popcea, *SCN*, 7, 1980, p. 155–156 (5, 8, 9, 6, 7, 10).
- CUMPĂNA (jud. Constanța).
 128) 1 AE Constantinus I, 319–320; ST; 3,07 g; 18,5 mm; RIC, VII, p. 376 (114); MINAC, inv. 102.
 R. Ocheșeanu, Gh. Papuc, *Pontica*, 7, 1974, p. 405.
- GRĂDINA (com. Tirgușor, jud. Constanța).
 129) 1 AE Licinius II, 321–324; HER; 2,75 g; 18,6 mm; RIC, VII, p. 548 (52); MINAC, 9 535.
 A. Vertan G. Custurea, *Pontica*, 12, 1979, p. 235.
- IZVOARELE (jud. Constanța).
 130) 1 AE Diocletian, 295–299; CYZ; 9,45 g; 21 mm; RIC, VI, p. 581 (15a); MINAC, inv. 51 168.
 1 AE Licinius, 311; 5,53 g; 20 mm; RIC, VI, p. 568 (69); MINAC, inv. 51 169.
 1 AE Maximian II Galerius, 312; NIC; 24 g; 20 mm; RIC, VI, p. 566 (72a); MINAC, inv. 51 170.
 A. Vertan, G. Custurea, *Pontica*, 15, 1982, p. 277.
- LESPEZI (com. Dobromir, jud. Constanța).
 131) 1 AE Diocletian, 295–296; HER; 3,23 g; 21 mm; RIC, VI, p. 531 (13); MINAC, inv. 96.
 1 AE Diocletian, 302–303; THE; RIC, VI, 23a; din colecția I. Dancu; CNARSR, inv. 69a2.
 1 AE Licinius, 313–314; HER; 2,84 g; 21,5 mm; RIC, 6; MINAC, inv. 61a4.
 1 AE Constantinus I, 314; RXQ; 3,40 g; 19,5 mm; Ric., 19; MINAC, inv. 61a1.
 1 AE Licinius, 313–315; CYZ; 3,38 g; 22 mm; RIC, 4; MINAC, inv. 61a5.
 1 AE Constantinus I, 320–321; ST; 2,92 g; 18 mm; Ric, 140; MINAC, 61a2.
 1 AE Licinius, 321–324; HER; 3,27 g; 19 mm; RIC, 52; MINAC, inv. 61a3.
 1 AE Crispus, 324; THE; 2,90 g; 18 mm; LRBC, I, 810b; MINAC, inv. 61a6.
 R. Ocheșeanu, Gh. Papuc, *Pontica*, 5, 1972, p. 474 (57, 54, 58, 56, 59); *ibidem*, 6, 1973, p. 370; *ibidem*, 7, 1974, p. 408.
- MIRCEA VODĂ (jud. Constanța).
 132) 1 AE Diocletian; 2,63 g; 21 mm; Coh², 24 = RIC, VI, 290 (CYZ, 284–293); donată de N. Edviș, Constanța în 1965.
 Gh. Poenaru Bordea, *SCN*, 4, 1968, p. 399.

- MURIGHIOL (com. Murighiol, jud. Tulcea); 1967; „La Cetate“.
133) 1 AE Probus, 276–279; LUG; 2,38 g; 24 mm; RIC, V/2, p. 29 (101); MDDT, inv. 11 009.
1 AE Maximian II Galerius, 296–297; HER; 8,74 g; 27 mm; RIC, VI, p. 531 (18b); MDDT, inv. 11 012.
E. Oberländer Târnoveanu, *Peuce*, 8, 1980, p. 505, 506.
- NICULIȚEL (jud. Tulcea)
134) „Valea Iancului, lângă basilica cu martiri“; 1971.
1 AE Diocletian, 292–295; HER; 4,08 g; 22 mm; RIC, V/2, p. 289 (595); MDDT, inv. 11 014.
1 AE Diocletian, 295–296; HER; 1,78 g; 19 mm; RIC, VI, p. 531 (13); MDDT, inv. 11 013.
1 AE Licinius, 321–324; CYZ; RIC, VII, p. 646 (18); MDDT, inv. 467.
La „Bădila“; 1973. 1 AE Licinius I, 317–320; CYZ; 317–320; 3,32 g; 17,5 mm; RIC, VII, p. 644 (9); MDDT, inv. 10 549.
Gh. Poenaru Bordea, *Peuce*, 4, 1973–1975, p. 150;
E. Oberländer Târnoveanu, *Pontica*, 8, 1980, p. 506.
- NUFĂRU (com. Nufăru, jud. Tulcea); 1976.
135) 1 AE Licinius I, 317–320; CYZ; 3,36 g; 19 mm; RIC, VII, p. 644; MDDT, inv. 10 606.
E. Oberländer Târnoveanu, *Peuce*, 8, 1980, p. 506.
- OSTROV (com. Ostrov, jud. Tulcea).
136) 1 AE Constantinus I, 319; SIS; 3,40 g; 19,5 mm; RIC, VII, p. 433 (59).
E. Oberländer Târnoveanu, *Peuce*, 8, 1980, p. 506.
- PĂCUIUL LUI SOARE (jud. Constanța).
137) 2 ant Probus; Coh², 206 și 669; MINAC, inv. 46 042 și 46 538.
1 ant Carinus; TIC; RIC, V/2, p. 175 (295); MINAC, inv. 45 948.
2 AE Maximian II Galerius, 308–310; RIC, VII, p. 562 (54a); MINAC, inv. 46 537 și 45 950.
1 AE Licinius, 315–316; SIS; RIC, VII, p. 424 (17); MINAC, inv. 45 951.
1 AE Licinius, 317–320; NIC; RIC, VII, p. 604 (24); MINAC, inv. 46 534.
A. Vertan, G. Custurea, *Pontica*, 14, 1981, p. 336.
- PECINEAGA (jud. Constanța); dintr-o colecție.
138) 1 AE Diocletian, 294–304; 6,22 g; 25,3 mm; RIC, VI, GENIO POPULI ROMANI; MINAC, inv. 1924
1 AE Licinius, 309–310; CYZ; 5,29 g; 23,5 mm; RIC, VI, p. 587 (54); MINAC, inv. 1931.
1 AE Maximian II Daza, 310; HER; 8,29 g; 24,5 mm; RIC, VI, p. 537 (49a); MINAC, inv. 1945.
1 AE Licinius, 311; NIC; 3,13 g; 21 mm; RIC, VI, p. 566 (69a); MINAC, inv. 1947.
1 AE Constantinus I, 319; SIS; 1,94 g; 20,5 mm; RIC, VII, p. 433 (61); MINAC, inv. 1949.
A. Vertan, G. Custurea, *Pontica*, 12, 1979, p. 232, 233, 234.
- PIATRA (com. Mihail Kogălniceanu, jud. Constanța).
139) 1 AE Diocletian, 296–297; HER; 8,80 g; 27 mm; RIC, VI, p. 531, (17a); MINAC, inv. 87.
R. Ocheșeanu, Gh. Papuc, *Pontica*, 7, 1974, p. 410.
- RUNCU (jud. Constanța).
140) 1 AE Maximian II Galerius, 308–309; 5,97 g; 24 mm; RIC, VI, p. 587 (47).
R. Ocheșeanu, Gh. Papuc, *Pontica* 7, 1974, p. 411.
- SĂCELE (jud. Constanța).
141) 1 AE Constantinus I, 323–324; TREV; 1,53 g; 18 mm; RIC, VII, p. 202 (435); MINAC, inv. 103.
R. Ocheșeanu, Gh. Papuc, *Pontica*, 7, 1974, p. 412.
- TULCEA (jud. Tulcea).
142) 1 AE Numerian; 2 AE Diocletian; Inst. arh. București, inv. 1 363.
B. Mitrea, *Dacia*, N.S., 12, 1968, p. 459 (95).
- VALEA TEILOR (jud. Tulcea).
143) 1 AE Constantinus I, 320–321; SIS; RIC, VII, p. 444 (159); MDDT, inv. 470.
Gh. Poenaru Bordea, *Peuce*, 4, 1973–1975, p. 149.
- VĂLENI (com. Dobromir, jud. Constanța).
144) 1 AE Licinius, 313–315; CYZ; 3,77 g; 21 mm; RIC, VII, p. 643 (4).
1 AE Constantinus I, 313–315; CYZ; 2,51 g; 22 mm; RIC, VII, p. 643 (3).
Al. Popeca, *SCN*, 7, 1980, p. 155 (3, 4).
- NORDUL DOBROGEI (regiune).
1 AE Probus; SIS; RIC, V/2, p. 93 (713).
1 AE Probus; SIS; RIC, V/2, p. 96 (737).
1 AE Constantinus I; 312–313; THE; RIC, VI, p. 518 (52).
1 AE Licinius, 313–314; HER; RIC, VII, p. 526 (6); MDDT, inv. 466.
1 AE Constantinus I, 313–315; CYZ; RIC, VII, p. 643 (3); MDDT, inv. 466.
1 AE Licinius, 314–315; ANT; RIC, VII, p. 677 (11); MDDT, inv. 466.
1 AE Crispus, 317; HER; RIC, VII, p. 545 (18); MDDT, inv. 466.
1 AE Licinius, 317–320; ANT; RIC, VII, p. 680 (29); MDDT, inv. 466.
1 AE Constantinus I, 318–320; SIS; RIC, VII, p. 431 (54); MDDT, inv. 466.
1 AE Constantinus I, 319–320; TIC; RIC, VII, p. 376 (114); MDDT, inv. 466.
1 AE Licinius, 317–320; MINAC, inv. 466.
2 AE Licinius, 320–321; LUG; RIC, VII, p. 380 (151); MDDT, inv. 466.
1 AE Licinius, 321–324; HER; RIC, VII, p. 548 (6); MDDT, inv. 466.
2 AE Licinius, 321–324; NUC; RIC, VII, p. 607 (44); MDDT, inv. 466.
1 AE Licinius, 321–324; NIC; RIC, VII, p. 645 (15); MDDT, inv. 466.
1 AE Licinius, 321–324; MINAC, inv. 466.
Gh. Poenaru Bordea, V. H. Bauman, *Peuce*, 4, 1973–1975, p. 135, 137, 138, 142, 144, 145, 146;
E. Oberländer Târnoveanu, *Peuce*, 8, 1980, p. 507.
- CAPUL DOLOJMAN – „ARGAMUN“ (com. Jurilovca, jud. Tulcea); în ruinele așezării fortificate de pe malul lacului Razelm.
145) 1 AE Constantinus I, 313–317.
M. Coja, *Peuce*, 2, 1971, p. 180.
- CONSTANȚA – „TOMIS“ (jud. Constanța).
146) Portul nou.
1 ant Probus; SIS; 3,60 g; 22 mm; RIC, V/2, 661; MINAC, inv. 2 484.
1 ant Probus; SIS; 3 41 g; 21 mm; RIC, V/2, 704; MINAC, inv. 2 487.
1 ant Probus; SIS; 3,38 g; 20,5 mm; RIC, V/2, 706; MINAC, inv. 2 485.
1 ant Probus; SIS; 2,34 g; 21 mm; RIC, V/2, 706; MINAC, inv. 2 481.
1 ant Probus; SIS; 3,61 g; 20 mm; RIC, V/2, 713; MINAC, inv. 2 490.
1 AE Licinius, 317–320; NIC; 3,13 g; 16,5 mm; RIC, 24; MINAC, inv. 2 486.
1 AE Licinius, 317–320; CYZ; 2,50 g; 18 mm; RIC, VII, p. 644 (9); MINAC, inv. 98.
1 AE Licinius, 321–324; HER; 2,97 g; 19 mm; RIC, VII, p. 548 (54); MINAC, inv. 98.
1 AE Crispus, 321–324; SIS; 3,56 g; 19 mm RIC, 181; MINAC, inv. 2 480.
1 AE Licinius, 321–324; CYZ; 2,85 g; 20 mm; RIC, 59; MINAC, inv. 49.
- Edificiul roman cu mozaic.
1 AE Diocletian, 295–296; HER; 1,55 g; RIC, VI, p. 531 (13); MINAC, inv. 51 154.
1 AE Maximian Herculis, 295–296; HER; 1,63 g; RIC, VI, p. 531 (13); MINAC, inv. 51 156.
1 AE Diocletian, 296–299; CYZ; 2,34 g; RIC, VI, p. 532 (21); MINAC, inv. 51 155.
1 AE Licinius, 312–313; THE; 1,76 g; RIC, VI, p. 519 (57); MINAC, 51 157.
- Parcul catedralei.*
1 AE Constantinus I, 305–306; CYZ; 8,65 g; 26,5 mm; RIC, VI, p. 582 (21 a); MINAC, inv. 9 567.
1 AE Licinius I, 311; NIC; 2,68 g; 20 mm; RIC, VI, p. 566 (69); MINAC, p. 9 566.
1 AE Licinius I, 312–313; CYZ; 2,38 g; 23 mm; RIC, VI, p. 594 (105a); MINAC, inv. 9 565.
2 AE Constantinus I, 313; HER; 3,41 g; 22 mm; RIC, VI, p. 541 (75); MINAC, inv. 9 564, 9 574.
- Cartier Medeea.*

- 1 AE Licinius II, 321–324; CYZ; 2,16 g; 18 mm; RIC, 18; MINAC, inv. 51.
Passim.
 1 AE Constantius Chlorus, 294–305; AQU; 7,82 g; 27 mm; Coh², 125 var = RIC, 129a.
 B. Mitrea, *Dacia*, N.S., 12, 1968, p. 453 (53); R. Ocheșeanu, Gh. Papuc, *Pontica*, 5, 1972, p. 472, 473; *ibidem*, 7, 1974, p. 402, 403; *ibidem*, 9, 1976, p. 220, 221; A. Vertan, G. Custurea, *Pontica*, 15, 1982, p. 277.
- DUNĂRENI — „SACIDAVA“ (com. Aliman, jud. Constanța).
 147) 1 AE Diocletian, 295–296; HER; RIC, VI, 13.
 1 AE Constantinus I, 313; RIC, VII, 75.
 2 AE Licinius, 313–314; tip IOVI CONSERVATORI.
 1 AE Licinius I, 313–316; THE; RIC, VII, p. 498 (2); MINAC, inv. 46 124.
 1 AE Constantinus I, 317–318; NIC; RIC, VII, tip IOVI CONSERVATORI; MINAC, inv. 46 132.
 R. Ocheșeanu, Gh. Papuc, *Pontica*, 6, 1973, p. 373; A. Vertran, G. Custurea, *Pontica*, 14, 1981, p. 339.
- HISTRIA — „HISTRIA“ (com. Istria, jud. Constanța).
 148) 1963. 1 ant Tacit, 275–276; 3,56 g; 23 mm; RIC, V/1, 63.
 1974. 1 ant Probus, 276; SIS; 2,85 g; 21 mm; RIC, V/2, p. 85(644).
 1974. 1 ant Probus, 277; SIS; 3,83 g; 24 mm; RIC, V/2, p. 101 (776).
 1974. 1 ant Probus, 278; ROMA; 3,15 g; 25 mm; RIC, V/2, p. 38(199).
 1974. 1 ant Probus, 279; TIC; 3,80 g; 22 mm; RIC, V/2, p. 76(568).
 1974. 1 ant Probus, 280; ROMA; 3,71 g; 22 mm; RIC, V/2, p. 35 (157).
 1974. 1 ant Probus, 280; ROMA; 3,14 g; 22 mm; RIC, V/2, p. 37(183).
 1974. 1 ant Probus, 280; SIS; 3,83 g; 23 mm; RIC, V/2, p. 87(651).
 1974. 1 ant Probus, 280; SIS; 2,80 g; 22 mm; RIC, V/2, p. 86(644).
 1950. 1 ant Probus, 281; ROMA; fragment; RIC, V/2, p. 37(183) ?
 1953. 1 ant Probus; SIS; 2,53 g; 21 mm; RIC, V/2, 713.
 1955. 1 ant Probus; SIS; 4,10 g; 24 mm; RIC, V/2, 644.
 1963. 1 ant Probus; SIS; 2,98 g; 23 mm; RIC, V/2, 731.
 1965. 1 ant Probus; SIS; 2,62 g; 21 mm; RIC, V/2, 266.
 1966. 1 ant Probus; SIS; 2,96 g; 19 mm; RIC, V/2, 713.
 1955. 1 ant Probus; SERD; 2,23 g; 23 mm; RIC, V/2, 877.
 1965. 1 ant Probus; TIC; 3,72 g; 22 mm; RIC, V/2, 525.
 1968. 1 ant Probus; TIC; 3,14 g; 25 mm; RIC, V/2, 430.
 1 ant Probus; TIC; 2,23 g; 23 mm; RIC, V/2, 500 sau 501.
 1958. 1 ant Probus; 3,11 g; 20,5 mm; Coh², 78.
 1954. 1 ant Probus; 2,86 g; 22 mm; Coh², 187.
 1953. 1 ant Probus; 3,96 g; 21 mm; Coh², 682.
 1950. 1 ant Probus; Coh², 533.
 1956. 1 ant Probus; 2,04 g; 27 mm.
 1961. 1 ant Probus; 3,95 g; 21 mm.
 1951. 1 ant Probus; 3,66 g; 23,5 mm.
 1961–1964. 4 ant Probus; fragmente.
 1954. 1 ant Carus; SIS; 2,39 g; 21 mm; RIC, V/2, 110.
 1962. 1 ant Carus; fragment.
 1974. 1 ant Carinus, 282; SIS; 3,20 g; 23 mm; RIC, V/2, —
 1974. 1 ant Numerian, 282; ROMA; 3,62 g; 22 mm; RIC, V/2, 364.
 1974. 1 ant Diocletian, 287; SIS; 3,30 g; 22 mm; RIC, V/2, 270.
 1960. 1 ant Diocletian, 288–289; ROMA; 2,82 g; 23 mm; RIC, V/2, 163.
 1974. 1 ant Diocletian, 290; TIC; 2,94 g; 25 mm; RIC, V/2, 217.
 1974. 1 ant Diocletian, 292; HER; RIC, V/2, 284.
 1961–1964. 1 ant Diocletian, 293; ANT; 2,86 g; 24 mm; RIC, V/2, 323.
 1968. 1 ant Diocletian, 293; ANT; 3,78 g; 21 mm; RIC, V/2, 323.
 1957. 1 ant Diocletian, 291–292; HER; 2,01 g; 20 mm; RIC, V/2, 284.
 1974. 1 ant Maximian Herculis, 293; ANT; 3,07 g; 22 mm; RIC, V/2, 621.
 1974. 1 ant Maximian Herculis, 293; ANT, 3,05 g; 21 mm; RIC, V/2, 621.
 inainte de 1944. 1 AE Maximian Herculis, 293–303; THE; 9,65 g; 28 mm; RIC, VI, 25 b.
 1 AE Maximian II Galerius, 293–305; 2,82 g; 21 mm.
 1914–1943. 1 AE Maximian II Galerius, 293–305; 8,10 g; 27 mm.
 1961. 1 AE Maximian II Galerius, 293–305; fragment.
 1919–1920. 1 ant Diocletian, 295–296; HER; 1,84 g; 20 mm; RIC, V/2, 13.
 1953. 1 ant Diocletian, 295–296; HER; 2,51 g; 20 mm; RIC, V/2, —
 1954. 1 ant Diocletian, 295–296; HER; 2,19 g; 22,80 mm; RIC, V/2, 13.
 1956. 1 ant Diocletian, 295–296; HER; 2,40 g; 20 mm; RIC, V/2, 13.
 1969–1970. 1 ant Diocletian, 295–296; HER; 2,07 g; 20 mm; RIC, V/2, 13.
 1974. 1 AE Diocletian, 295–296; CYZ; 3,19 g; 23 mm; RIC, VI, 6.
 1974. 6 AE Diocletian, 295–295; HER; RIC, VI, 13.
 1957. 1 ant Diocletian, 295–296; HER; RIC, V/2, 13.
 1914–1943. 1 ant Diocletian, 295–296 sau 296–297; HER; fragment; RIC, V/2, 13.
 1924. 1 ant Diocletian, 285–286; ROMA; fragment; RIC, V/2, 162.
 1961. 1 ant Diocletian, 295–296; HER; fragment; RIC, V/2, 13.
 1951. 1 AE Maximian Herculis, 295–296; CYZ; 1,97 g; 21 mm; RIC, VI, 13.
 1 AE Maximian Herculis, 295–296; 2,20 g; 21 mm; Coh², 54.
 1 AE Maximian Herculis, 295–296; 1,58 g; 18 mm.
 1963. 1 AE Maximian Herculis, 295–296; CYZ; 8,21 g; 27 mm; RIC, VI, 106.
 1969–1970. 1 AE Maximian Herculis, 295–296; HER; 2,35 g; 22 mm; RIC, VI, 16.
 1969–1970. 1 AE Maximian Herculis, 295–296; 0,97 g; 19 mm.
 1969–1970. 1 AE tetraquia, 295–298; 1,35 g; 18 mm.
 1974. 1 AE Maximian Herculis, 295–299; CYZ; 2,39 g; 23 mm; RIC, VI, 166.
 1974. 1 AE Maximian Herculis, 295–299; CYZ; 2,41 g; 24 mm; RIC, VI, 15b.
 1951–1952. 2 AE Maximian Herculis, 295–296; fragmente; Coh², 54 și 53.
 1952. 1 AE Maximian Herculis, 295–296; HER; fragment; RIC, VI, 14.
 1956. 1 AE Maximian Herculis, 295–296; HER; fragment; RIC, VI, 14.
 1964. 1 AE Maximian Herculis, 295–296; HER; fragment; RIC, VI, 14.
 1961. 1 AE Maximian Herculis, 286–305; fragment.
 1961. 1 AE Maximian Herculis, 295–296; fragment.
 1963. 1 AE Constantius Chlorus, 295–296; HER; 2,88 g; 21 mm; RIC, VI, 15.
 1974. 1 AE Maximian II Galerius, 295–299; CYZ ?; 2,40 g; 25 mm; RIC, VI, 19b.
 1961–1964. 1 AE Constantius Chlorus, 295–305; fragment
 1924. 1 AE Maximian Herculis, 296; 7,87 g; 26 mm.
 1961. 2 AE Maximian II Galerius, 296–297; HER; fragment; RIC, VI, 18b.
 1974. 1 AE Diocletian, 301; SIS; 8,98 g; 28 mm; RIC, VI, 134.
 1 ant Diocletian, 1,88 g; 20,75 mm; Coh², 33.
 1959. 1 ant Diocletian; 2g; 20 mm; Coh², 34.
 1914–1943. 1 ant Diocletian; Coh², 106.
 1958. 1 ant Diocletian; 10,41 g; 27 mm; Coh², 106.
 1963. 1 ant Diocletian; 3,27 g; 21 mm.
 1974. 2 AE Diocletian; tip CONCORDIA MILITUM.

1956. 1 ant Diocletian; 2,55 g; 20 mm.
 1957. 1 ant Diocletian; HER; fragment.
 1963. ant Diocletian; HER; fragment.
 1957. 1 ant Diocletian; fragment; Coh², 257.
 1962. 1 ant Diocletian; fragment.
 1950–1961. 3 ant Diocletian; fragmente.
 1974. 1 AE Maximian Herculis?; 2,15 g; 22 mm; tip IOVI CONSERVATORI AVGG.
 1958. 1 AE Constantinus Chlorus, 305–306; HER; 8,65 g; 28 mm; RIC, VI, 24a.
 1 AE Maximinus II Daza, 305–306; NIC; 4,63 g; 25,30 mm; RIC, VI, 40.
 1953–1954. 1 AE Maximian II Galerius, 305–311; 9,57 g; 29 mm; Coh², 81.
 1914–1943. 1 AE Maximian II Galerius, 305–311; fragment; Coh², 80 var.
 1914–1943. 1 AE Maximian II Galerius, 308–310; NIC; 5,36 g; 25 mm; RIC, VI, 54a.
 1915. 1 AE Maximian II Galerius, 308–310; NIC; 4,53 g; 23,5 mm; RIC, VI, 54a.
 1 AE Maximian II Galerius, 308–310; CYZ; 3,80 g; 24 mm; RIC, VI, 50.
 1950. 1 AE Maximian II Daza, 308–310; NIC; 3,74 g; 27 mm; RIC, VI, 55.
 1954. 1 AE Maximian II Daza, 308–310; NIC; 5,41 g; 28 mm; RIC, VI, 55.
 1 AE Maximian II Daza, 308–310; NIC; 6,48 g; 26,50 mm; RIC, VI, 55.
 1974. 1 AE Maximian Herculis, 310–311; HER; 5,95 g; 25 mm; RIC, VI, 53.
 1967. 1 AE Galeria, 308–311; CYZ; 4,75 g; 25 mm; RIC, VI, 71.
 1950–1951. 1 AE Galeria, 308–311; 5,89 g; 27 mm; Coh², 2.
 1950. 1 AE Maximinus II Daza, 310–311; NIC; 3,26 g; 23 mm; RIC, VI, 64.
 1950–1951. 1 AE Constantinus I, 310–312; LOND; 3,16 g; 23,75 mm; RIC, VII, 208.
 1952–1953. 1 AE Maximinus II Daza, 311; HER; 3,69 g; 25 mm; RIC, VI, 64.
 înainte de 1944. 1 AE Maximinus II Daza, 311–313; ANT; RIC, VI, 162b.
 1974. 1 AE Constantinus I, 313; HER; 1,62 g; 22 mm; RIC, VI, 75.
 1974. 1 AE Constantinus I, 313; ARL; 3,55 g; 22 mm; RIC, VII, 19.
 1961–1964. 1 AE Constantinus I, 313; HER; fragment; RIC, VII, 75.
 1914–1943. 1 AE Licinius I, 313–314; HER; 2,95 g; 24 mm; RIC, VII, 6.
 1949. 1 AE Licinius I, 313–314; HER; 3,87 g; 22 mm; RIC, VII, 6.
 1974. 1 AE Licinius, 313–314; PT; 2,42 g; 20 mm; RIC, VII, 13.
 1974. 1 AE Licinius, 313–314; HER; 3,55 g; 24 mm; RIC, VII, 6.
 1967. 1 AE Licinius I, 313–315?; SIS; 5,79 g; 26 mm; RIC, VII, —
 1975. 1 AE Licinius, 313–315; SIS; 2,64 g; 21×23 mm RIC, VII, 4.
 1951. 1 AE Constantinus I, 313–317; 3,93 g; 21 mm; Coh², 296.
 1964. 1 AE Constantinus I, 313–317; 2,20 g; 22 mm; NIC; RIC, VII, 12.
 1974. 1 AE Constantinus I, 315–316; RQ; 3,14 g; 20 mm; RIC, VII, 40.
 1958. 1 AE Licinius I, 315–316; HER; 2,64 g; 22 mm; RIC, VII, 13.
 1974. 1 AE Constantinus I, 316–317; PLN; 3,40 g; 22 mm; RIC, VII, 88.
 1952. 1 AE Licinius I, 317; HER; 2,31 g; 19,50 mm; RIC, VII, 17.
 1963. 1 AE Crispus, 317; SIS; 2,80 g; 19 mm; RIC, VII, 39.
 1953. 1 AE Licinius I, 317–320; ANT; 2,90 g; 19 mm; RIC, VII, 27.
 1976. 1 AE Constantinus I, 318–320; HER; 2,17 g; 19 mm; RIC, VII, 38.
 1952. 1 AE Licinius I, 319; ARL; 2,59 g; 17,80 mm; RIC, VII, —
 1953. 1 AE Crispus, 319; SIS; 2,38 g; 18 mm; RIC, VII, 87.
 1953. 1 AE Constantinus I, 320; THE; 2,41 g; 17,50 mm; RIC, VII, 75.
 1956. 1 AE Constantinus I, 320; ROMA; 3,09 g; 18 mm; RIC, VII, 211.
 1966. 1 AE Constantinus I, 320; SIS; 2,11 g; 19 mm; RIC, VII, 148.
 1952. 1 AE Licinius I, 320; HER; 2,43 g; 18 mm; RIC, VII, 12.
 1974. 1 AE Licinius, 320; THE; 2,83 g; 18 g; RIC, VII, 76.
 1953. 1 AE Constantinus I, 321–324; SIS; fragment; RIC, VII, 180.
 1958. 1 AE Constantinus I, 321–324; SIS, 2,59 g; 17 g; RIC, VII, 174.
 1915. 1 AE Licinius I, 321–324; HER; 2,42 g; 20 mm; RIC, VII, 52.
 1950. 1 AE Licinius I, 321–324; HER; 2,30 g; 19 mm; RIC, VII, 52.
 1957. 1 AE Licinius I, 324–324; CYZ; 3,13 g; 19 mm; RIC, VII, 15.
 1958. 1 AE Licinius I, 321–324; CYZ; 2,25 g; 19 mm; RIC, VII, 15.
 1 AE Licinius I, 321–324; CYZ; 2,34 g; 19,5 mm; RIC, VII, 15.
 1 AE Licinius II, 321–324; NIC; 2,33 g; 19,5 mm; RIC, VII, 49.
 1953. 1 AE Licinius II, 321–324; 2,86 g; 18,45 mm; Coh², 21.
 1969–1970. 1 AE Licinius II, 321–324?; 1,61 g; 19,5 mm.
 1969–1970. 1 AE Licinius II, 321–324; 1,57 g; 18 mm.
 1969–1970. 1 AE Licinius II, 321–324; HER; 1,63 g; 20 mm; RIC, VII, 54.
 1974. 1 AE Licinius II, 321–324; HER; 2,90 g; 20 mm; RIC, VII, 54.
 1974. 1 AE Licinius, 321–324; NIC; 2,22 g; 20 mm; RIC, VII, 49.
 1950. 1 AE Crispus, 321–324; SIS; 2,70 g; 19 mm; RIC, VII, 181.
 1950. 1 AE Crispus, 321–324; SIS; 2,70 g; 19 mm; RIC, VII, 181.
 1974. 1 AE Crispus, 321–324; SIS; 2,70 g; 19 mm; RIC, VII, 175.
 1974. 1 AE Crispus, 321–324; HER; 2,72 g; 21 mm; RIC, VII, 52.
 1974. 1 AE Crispus, 321–324; HER; 3,65 g; 20 mm; RIC, VII, 52.
 1965. 1 AE Constantinus I, 324; HER; 3,13 g; 19 mm; RIC, VII, 56.
 1974. 1 AE Constantinus I, 324; TSBVI; 3,55 g; 18 mm; RIC, VII, 123.
 1953. 1 AE Constantinus I, 324; HER; 3,30 g; 19 mm; RIC, VII, 63.
 1974. 1 AE Licinius; NIC; 2,08 g; 20 mm; RIC, VII, 24.
 1974. 1 AE Licinius; CYZ; 3,13 g; 18 mm; RIC, VII, 9.
 1974. 1 AE, tip IOVI CONSERVATORI; 2,39 g; 22 mm.
 1914–1943. 1 AE Licinius I; 2,60 g; 17 mm; Coh², 94?
 1919–1920. 1 AE Licinius I; 1,75 g; 19,5 mm; Coh², 74.
 1919–1920. 1 AE Licinius I; 2,33 g; 20 mm; Coh², 145.
 1951. 1 AE Licinius I; 1,25 g; 18,50 mm; Coh², 74?
 1951. 1 AE Licinius I; 1,98 g; 19 mm; Coh², 74?
 1953. 1 AE Licinius I; 2,50 g; 20,50 mm; Coh², 74., 74?
 1953. 1 AE Licinius I; 2,54 g; 19,80 mm; Coh², 82?
 1953. 1 AE Licinius I; 2,96 g; 20,65 mm; Coh², 82?
 1953. 1 AE Licinius I; 2,16 g; 21 mm; Coh², 71.
 1954. 1 AE Licinius I; 1,83 g; 22,50 mm; Coh², 90?
 1957. 1 AE Licinius I; 2,31 g; 18 mm; Coh², 71.

- 1914–1942. 1 AE Licinius I; fragment.
 1914–1943. 1 AE Licinius I; fragment; Coh², 79.
 1951–1965. 4 AE Licinius I; fragmente.
 H. Nubar, *Histria*, III, 1973, p. 168–181; Gh. Poenaru
 Bordea, *Histria*, VI, 1982, p. 151–153.
- HIRȘOVA – „CARSIUM” (jud. Constanța).
 149) 1 ant Probus; SIS; 2,85 g; 20 mm; RIC, V/2, 210;
 MINAC, inv. 15a.
 1 ant Probus, 281; 3,61 g; 23 mm; Coh², 674;
 MINAC, inv. 14853.
 1 AE Diocletian, 305; 2,48 g; 20 mm; Coh², 237;
 MINAC, inv. 14 840.
 1 AE Constantian I, 313; HER; 4,26 g; 23,5 mm;
 RIC, VII, 73; MINAC, inv. 14831.
 1 AE Licinius, 317–320; NIC; 2,02 g; 16 mm; RIC,
 VI, 24; MINAC, inv. 15b.
 R. Ocheșeanu, Gh. Papuc, *Pontica*, 5, 1972, p. 476;
 A. Vertan, G. Custurea, *Pontica*, 15, 1982, p. 280.
- ISACCEA – „NOVIODUNUM” (jud. Tulcea).
 150) 1 ant Probus, 282; LUG; 3,16 g; 20,5 mm; RIC,
 V/2, 115; MINAC, inv. 20 034.
 1 ant Probus, 281; ROMA; 2,61 g; 19 mm; RIC,
 V/2, 173; MINAC, inv. 20 035.
 1 ant Probus, 277; SERD; 3,40 g; 23 mm; RIC, V/2,
 888; MINAC, inv. 20 036.
 1 AE Maximian Herculis, 295–296; HER; 2,95 g;
 20 mm; RIC, VI, 14; MINAC, inv. 20 040.
 1 AE Diocletian, 295–296; HER; fragment; RIC,
 VI, 13; MINAC, inv. 20 039.
 1 AE Diocletian, 297–298; HER; fragment; RIC,
 VI, 19a; MINAC, inv. 20 037.
 1 AE Maximian II Galerius, 297–298; HER; 6,33 g;
 27 mm; RIC, VI, 20b; MINAC, inv. 20 038.
 1 AE Licinius II, 321–324; HER ?; 1,79 g; 18,5 mm;
 RIC, VII, 54; MINAC, inv. 20 021.
 1 AE Licinius II, 321–324; HER ?; 2,41 g; 19 mm;
 RIC, VII, 54; MINAC, inv. 20 022.
 1 AE Constantinus I, 321–324; HER; 2,38 g;
 18,5 mm; RIC, VII, 51; MINAC, inv. 20 020.
 1 AE Constantinus I, 324; TSEVI; 2,25 g; 18 mm;
 RIC, VII, 123; MINAC, inv. 20 023.
 R. Ocheșeanu, Gh. Papuc, *Pontica*, 9, 1976, p. 226–227.
- MANGALIA – „CALLATIS” (jud. Constanța); 1966.
 151) 1 AE Licinius II, 317–320; ANT; 2,42 g; 18,4 mm
 RIC, VII, 29; MINAC, inv. 769.
 1 AE Licinius I, 319; ARL; 2,58 g; 18,5 mm; RIC,
 VII, 1996; MINAC, inv. 7 659.
 A. Vertan, G. Custurea, *Pontica*, 12, 1979, p. 232.
- OSTROV – „DURORUM” (jud. Constanța).
 152) 1 AE Licinius, 313; HER; 2,91 g; 22,5 mm; RIC, VI,
 74; MINAC, inv. 49 475.
- TROPAEUM TRAIANI – „TROPAEUM TRAIANI” (com.
 Adamclisi, jud. Constanța)
 153) 1 ant Diocletian, 288–289; ROMA; RIC, V/2, 163.
 1 AE Constantinus I, 312–313; THE.
 1 AE Licinius, 313–314; HER; 1,19 g; 22 mm;
 RIC, VII, 6; MINAC, inv. 9 530.
 1 AE Licinius, 313–314; NIC; 2,75 g; 20 mm; RIC,
 VII, 13; MINAC, inv. 9 105.
 1 AE Licinius, 313–317; RIC, VII, tip IOVI CONSER-
 VATORI; MINAC, inv. 9 118.
 2 AE Constantinus I, 314–315; ROMA.
 1 AE Constantinus I, 315–316; ROMA.
 1 AE Licinius, 317–320; NIC; 3,93 g; 18,3 mm;
 RIC, VII, 24; MINAC, inv. 9 139.
 1 AE Constantinus I, 317–320; NIC.
 1 AE Constantinus I, 318–320; HER.
 1 AE Constantinus I, 319; THE.
 1 AE Licinius, 321–324; 3,05 g; 19,5 mm; RIC,
 VII, IOVI CONSERVATORI; MINAC, inv. 9 151.
 1 AE Licinius, 321–324; HER; 2,63 g; 18,5 mm;
 RIC, VII, 54; MINAC, inv. 9 126.
 1 AE Licinius, 321–324; HER; 2,45 g; 19 mm;
 RIC, VII, 54; MINAC, inv. 9 138.
 Gh. Papuc, *Pontica*, 7, 1974, p. 335; R. Ocheșeanu;
Tropaeum Traiani. Vol. II. Descoperiri monetare (ma-
 nuscris, 1976), cf. I. Barnea, Oct. Iliescu, *Constantin*
cel Mare, București, 1982, p. 154–158.
- TURCOAIA – „TROESMIS”, punctul Iglîța (com. Turcoaia,
 jud. Tulcea).
 154) 1 ant Probus; 2,20 g; 22 mm; tip PAXAVG; in colecție
 particulară.
 1 ant Carinus; TIC; 3,68 g; 21,5 mm; RIC, V/2, 295.
 1 AE Diocletian, 295–295; HER; 2,08 g; 19 mm;
 RIC, VI, 13; MDDT, inv. 39 675.
 1 AE Maximian Herculis, 295–296; HER; 2,97 g;
 19 mm; RIC, VI, 14; in colecție particulară.
 1 AE Constantinus I, 312–313; CYZ; 3,90 g; 20,5 mm;
 RIC, VI, 105 c; MDDT, inv. 39 671.
 1 AE Constantinus I, 312–313; 1,94 g; 21 mm;
 RIC, VI, tip IOVI CONSERVATORI.
 1 AE Licinius I, 313; HER; 3,10 g; 20 mm; RIC,
 VII, 74; MDDT, inv. 39 676.
 1 AE Licinius II, 317; HER; 3,01 g; 19 mm; RIC,
 VII, 25; MDDT, inv. 39 649.
 1 AE Crispus, 317; SIS; 2,24 g; 19 mm; RIC, VII,
 39; MDDT, inv. 39 685.
 1 AE Constantinus I, 317–320; NIC; 2,80 g; 18 mm;
 RIC, VII, 23.
 1 AE Constantinus I, 318; ASIS; 3 g; 18 mm;
 RIC, VII, 54; MDDT, inv. 39 677.
 1 AE Constantinus I, 318; ASIS; 1,60 g; 16,5 mm;
 RIC, VII, 54; MDDT, inv. 39 678.
 1 AE Constantinus I, 318; SIS; 2,90 g; 19 mm; RIC,
 VII, 54; MDDT, inv. 39 679.
 1 AE Constantinus I, 318; SIS; 2,30 g; 17 mm; RIC,
 VII, 54; MDDT, inv. 39 681.
 1 AE Constantinus I, 320; TSEVI; 2,43 g; 18 mm;
 RIC, VII, 96; MDDT, inv. 10 657.
 1 AE Constantinus I, 320; 1,13 g; 18 mm; RIC, VII,
 tip CONSTANTINVS MAX AVG/VOT/XX; MDDT,
 inv. 39 652.
 1 AE Constantinus I, 320–321; PT; 2,90 g; 20 mm;
 RIC, VII, 140; MDDT, inv. 39 682.
 1 AE Constantinus I, 320–321; 2,16 g; 19 mm;
 RIC, VII, tip DN CONSTANTINVS MAX AVG/VOT/
 XX; MDDT, inv. 39 760.
 1 AE Licinius II, 321–324; HER; 2,15 g; 18 mm;
 RIC, VII, 54; MDDT, inv. 39 650.
 1 AE Licinius I, 321–324; 0,58 g; 18 mm; RIC, VII,
 tip IOVI CONSERVATORI; MDDT, inv. 39 648.
 1 AE Licinius I, 321–324; HER; 2,04 g; 20 mm;
 RIC, VII, 52; MDDT, inv. 11 134;
 1 AE Licinius I, 321–324; HER; 1,96 g; 20 mm;
 RIC, VII, 52; MDDT, inv. 11 126.
 1 AE Licinius II, 321–324; HER; 2,45 g; 19 mm;
 RIC, VII, 54; MDDT, inv. 10 656.
 1 AE Licinius II, 321–324; 2,73 g; 20 mm; HER;
 RIC, VII, 54; in colecție particulară.
 1 AE Licinius I, 321–324; CYZ; 2,87 g; 20 mm;
 RIC, VII, 15; in colecție particulară.

II. U.R.S.R.

ANADOL (reg. Odessa); 1913.

155) 1 AV Diocletian.

G. B. Fedorov, *Omagiu*, 1960, p. 180.

BRESTOV (r. Mukačevo, reg. Zakarpatskaja).

156) 1 AV Licinius; ARL.

A. V. Gudkova, M. M. Fokeev, *Zemledel'cy i kolevniky v nizov'jach' Dunaja I – IV vv. n.e.*, Kiev, 1984, p. 106.

BUKAČEVO (r. Bukačevo, reg. Ivano-Frankovsk).

157) 1 AE Crispus.

V. V. Kropotkin, *VDI*, 1951, 4; M. Yu. Brajčevs'kij, *Rîms'ka moneta*, p. 166 (571).

CALARAȘOVCA (r. Ocnița, R.S.S. Moldovenească); 1972.

158) 1 ant Diocletian; Coh², 184 = RIC, V/2, 35, anii
287–288.A. A. Nudelman, *Arh. issledovania*, p. 206 (18);
C. Preda, *SCIYA*, 26, 1975, 4, p. 461.CHIȘLIȚA – PRUT (r. Vulcănești, R. S. S. Moldove-
nească); 1972.

159) 1 AE Diocletian; ROMA; RIC, VII, 76a, anii 297–298.

A. A. Nudelman, *op. cit.*, p. 206 (19); C. Preda, *op. cit.*,
p. 463.

- GIURGIULEȘTI (r. Vulcănești, R.S.S. Moldovenească).
160) 1 AE Diocletian, 297–298; ROMA; RIC, VI, 76a.
A. A. Nudelman, *op. cit.*, p. 190; C. Preda, *op. cit.*, p. 466.
- DOMNIȚA (r. Kotovsk, reg. Odessa).
161) 1 AR Constantius Chlorus, imitație.
M. Yu. Brajčevs'kij, *op. cit.*, p. 156 (461).
- GRIBOVKA (r. Ovidiopol, reg. Odessa); 1981.
162) 1 AV Licinius; 5,2 g; 20 mm; Coh², p. 201 (131).
A. V. Gudkova M. M. Fokeev, *op. cit.*, p. 106.
- HORTICA (r. Zaporožije, reg. Zaporožije).
163) 1 AE Diocletian.
M. Yu. Brajčevs'kij, *op. cit.*, p. 138 (193).
- INEȘTI (r. Telenesti, R. S. S. Moldovenească); 1971.
164) 1 AE Constantinus I; Coh., p. 233 (44).
A. A. Nudelman, *op. cit.*, p. 206 (22) pentru Constantius II; C. Preda, *op. cit.*, p. 470.
- JASUNOVA (r. Liubasevsk, reg. Odessa).
165) 1 ant Probus; ROMA; 4,19 g; 23–24 mm; RIC, V/2, 157.
P. O. Karyškovski, *KS Odessa*, 1961 (1963), p. 65 (16).
- JURAVKA (r. Novomirgorod, reg. Kirovograd); 1904.
166) 1 ant Maximian Hercules, 287–288; ALEX.
M. Yu. Brajčevs'kij, *op. cit.*, p. 149 (360).
- KOSINE (r. Svalijavsk, reg. Zakarpatskaja).
167) 1 AV Probus.
M. Yu. Brajčevs'kij, *op. cit.*, p. 136 (179).
- KRILOS (r. Galič, reg. Ivano-Frankovsk).
168) Emisiuni Constantinus I și Licinius.
V. V. Kropotkin, *VDI*, 1951, 4.; M. Yu. Brajčevs'kij, *KSIA*, 3, 1954 idem, *Archeologija*, Kiev, 6, 1952; idem, *Rims'ka moneta*, p. 168 (582).
- KRISTINOPOL (r. Zabursk, reg. Lvov); 1875.
169) 1 AE Crispus; TREV; Coh², VII, 45.
M. Yu. Brajčevs'kij, *Rims'ka moneta*, p. 152 (401).
- MAXIMOVKA (r. Dobroveličkovsk, reg. Kirovograd).
170) Emisiuni de bronz: Maximianus II Daza, Licinius II.
M. Yu. Brajčevs'kij, *op. cit.*, p. 147 (345).
- MĂCĂREȘTI (r. Nisporeni, R.S.S. Moldovenească); 1951.
171) 1 AE Diocletian; perforată; 21,7 mm.
M. Yu. Brajčevs'kij, *op. cit.*, p. 204 (1078); G. B. Fedorov, *Omagiu*, 1960, p. 181 (15); V. V. Kropotkin, *Archeologija SSSR*, G4–4; 1961, p. 95 (1551); C. Preda, *op. cit.*, p. 472; A. A. Nudelman, *Topografija*, p. 66.
- MLINISK (r. Budanivsk, reg. Tarnopol); 1929.
172) 1 AV Maximian Hercules, 286.
M. Yu. Brajčevs'kij, *op. cit.*, p. 175 (676).
- NADREČNOE (r. Tarutinsk, reg. Odessa).
173) 1 ant Probus; 18×19 mm; Coh², VI, p. 264 (87).
P. O. Karyškovski, *KS Odessa*, 1961 (1963), p. 63 (8).
- PERVOMAISK (r. Pervomaisk, reg. Nikolaev).
174) 1 AE Maximianus II Daza.
M. Yu. Brajčevs'kij, *op. cit.*, p. 156 (451).
- RIBALČE (r. Golopristsansk, reg. Kerson).
175) 1 AE (?) Licinius I.
M. Yu. Brajčevs'kij, *op. cit.*, p. 183 (802).
- SAMBOR (r. Sambor, reg. Lvov).
176) ? AE Maximianus II Galerius; Coh², VII, p. 109 (75).
M. Yu. Brajčevs'kij, p. 130 (113).
- SELIȘTE (r. Orhei, R. S. S. Moldovenească); 1972.
177) În așezare Sintana-Černjachov. 1 AR Maximian Hercules; 2,25 g; 17,50 mm.
A. A. Nudelman, *op. cit.*, p. 65 (53).
- SKELIVKA (r. Staryj Sambor, reg. Lvov).
178) 1 AE Crispus.
M. Yu. Brajčevs'kij, *op. cit.*, p. 130 (115).
- STANISLAV (în prezent Ivano-Frankovsk reg. Ivano-Frankovsk).
179) 1 AE Probus.
M. Yu. Brajčevs'kij, *op. cit.*, p. 170 (617).
- TARNOPOL (r. Tarnopol, reg. Tarnopol).
180) Bronzuri: Diocletian, Crispus.
M. Yu. Brajčevs'kij, *op. cit.*, p. 180 (763b).
- UMAN (r. Uman, reg. Čerkassy); 1809.
181) M inhumatie; 1 AV Carinus.
G. E. Hraban, *MIA*, 116, 1964, p. 268 (100).
- ZAVORIV (r. Zavoriv, reg. Tarnopol).
182) 1 AE Maximian Hercules.
M. Yu. Brajčevs'kij, *op. cit.*, p. 177 (709).
- R. S. S. MOLDOVENEASCĂ (regiune).
1 AE Diocletian; Coh², VI, p. 148 (29).
1 AE Diocletian.
1 AE Maximian Hercules; Coh², VI, p. 498 (50).
1 AE Maxentius; Coh², p. 169 (34).
A. A. Nudelman, *Topografija*, p. 76.
- III. R. P. POLONĂ
- BOCHNIA (m., woj. Tarnowskie); 1930.
183) 1 ant Diocletian, 291; HER; RIC, V/2, 284.
A. Kunisz, *Znaleziska monet*, p. 30–31 (10/II).
- BRZESKO (m., woj. Tarnowskie); 1972.
184) 1 AE Crispus; LG; 2,3 g; Coh², 42.
A. Kunisz, *Znaleziska monet*, p. 33 (17).
- CZARNY DUNA JEC (gm., woj. Nowosadeckie); 1908.
185) 1 ant Florianus, 276; SERD; RIC, 111.
A. Kunisz, *op. cit.*, p. 47 (34).
- GNOJNO (woj. Kieleckie); Mogilice; 1939–1944.
186) 1 AE Crispus; SIS; Coh², 45.
A. Kunisz, *op. cit.*, p. 62 (55/II).
- GOSTWICA (gm. Podegrodzie, woj. Nowosadeckie); 1959.
187) 1 AV Tacitus, 275–276; ROMA; RIC, V/2, 78; 4,7 g.
A. Kunisz, *op. cit.*, p. 64 (60).
- HUSÓW (gm. Mārkoŭa, Woj. Rzeszowski); 1962.
188) 1 AE Licinius I; 3,02 g; Coh², 70 sau 103.
A. Kunisz, *op. cit.*, p. 71 (76).
- Cd. 355 s. 8T–4½ cw rol 12 f. 299–308 R.
- JASTRZEBIEC (gm. Stopnica, woj. Kieleckie); 1939–1944.
189) 1 AE Constantinus I.
A. Kunisz, *op. cit.*, p. 78 (91/LV).
- KORABNIKI (gm. Skawina, woj. m. Krakowia).
190) 1 AE Maximian Hercules, 294–305; LG; 8,85 g.
1 AE Maxentius; OSTIA; 312–313; 6,99 kg.
1 AE Licinius I; SIS; 3, 60 g; Coh², 67.
A. Kunisz, *op. cit.*, p. 87 (108).
- KRAKÓW (woj. Krakowia); Wawel.
191) 19p3. 1 AE Maxentius; Coh², 5, 7 sau 8.
1950. 1 AE Maximian II Galerius, 308–310; ALEX; RIC, VI, 101 a.
A. Kunisz, *op. cit.*, p. 97 (111/XI) și 111/XIX).
- KRZEMIONKI (gm. Boria, woj. Kieleckie); 1959.
192) 1 AE Maximian Hercules.
A. Kunisz, *op. cit.*, p. 106 (117).
- LUBLIN (woj. Lublin); 1952.
193) 1 AE Maximian II Galerius.
A. Kunisz, *op. cit.*, p. 130/II).
- MRZYGLÓD (gm. Sanok, woj. Krośnienskie); 1943.
194) 1 ant Maximian Hercules, 285–294.
1 AE Licinius I, 308–324.
1 AE Licinius II, 317–324.
A. Kunisz, *op. cit.*, p. 123–124 (153).
- NISKO (m., woj. Tarnobrzescie); 1886.
195) 1 AE Licinius II, 317–324; ANT; 2,8 g; Coh², 32.
A. Kunisz, *op. cit.*, p. 149 (161).
- TIKULICE (gm. Przemysł, woj. Przemyskie); 1871.
196) 1 AE Maximian II Galerius, 294–312; CYZ; 6,5 g; Coh², 231.
A. Kunisz, *op. cit.*, p. 162 (190).
- RAKÓWKI (gm. Raków, woj. Kieleckie); 1966.
197) 1 ant Probus; SIS; RIC, V/2, 715 var...
A. Kunisz, *op. cit.*, p. 184 (220).
- RZESKÓW (woj. Rzesów); 1930.
198) 1 ant Probus.
A. Kunisz, *op. cit.*, p. 195 (233/III).
- SKRONIÓW (woj. Kieleckie); înainte de 1935.
199) 1 AV Diocletian, 290; ANT; 5,40 g.
A. Kunisz, *op. cit.*, p. 204 (249/II).
- STREGOBORZYCE (gm. Igołomia–Warwreńzyce, woj. Krakowia).
200) 1 AE Licinius; I; HER; Coh², 91.
A. Kunisz, *op. cit.*, p. 209 (264).
- TARNOWICE (woj. Krośnienskie); 1875.
201) 1 AE Diocletian, 294–305; THE; 9,75 g; Coh², 93.
1 AE Maximian Hercules, 294–308; 8,7 g; Coh², 123.
A. Kunisz, *op. cit.*, p. 217 (276).

- WŁODAWA (woj. Chelmskie); 1958.
202) 1 AR Maximian Herculis, 288—289; ALEX.
A. Kunisz, *op. cit.*, p. 246 (308).
- ZWIECZYCA (gm. Bugochwala, woj. Rzeszowski). 1948,
203) 1 AE Maximian Herculis, 294—305; ANT; Coh²,
180?
A. Kunisz, *op. cit.*, p. 258 (333).
III R. P. UNGARA
- BIVALYHALOM (kom. Szabolcs-Szatmár); in mormint
sarmatic.
204) 1 AV Diocletian.
L. Huszár, *Acta Arch. Hung.*, 5, 1955, p. 67 (XII).
DUNAHARASZTI (kom. Pest).
205) 1 ant Diocletian, 291—292; HER; Coh², 34 = RIC,
V/2, 284.
L. Huszár, *op. cit.*, p. 74 (LXI, 132).
KECSKEMÉT (kom. Bács-Kiskun).
206) Nyirbaracsi tanya; 1 ant Probus; Coh², 401.
1 ant Probus; SIS; Coh², 414 = RIC, V/2, 713.
1 ant Probus; SIS; Coh², 161 = RIC, V/2, 2666.
Felsőalpári puszta; in mormint sarmatic. 1 ant Dio-
cletian, 291—292; HER; Coh², 34 = RIC, V/2, 284.
L. Huszár, *op. cit.*, p. 82 (XCIX, 237—239 și XCIV).
KISKUNFÉLEGYHÁZA (kom. Bács-Kiskun). Borsihalom.
207) Descoperire sarmată. 1 AV Severus II, 305—307;
imitație.
L. Huszár, *op. cit.*, p. 86 (CXII).
PESTERSTÉBET (Budapest, kom. Pest).
208) Morminte sarmate. ? Diocletian.
L. Huszár, *op. cit.*, p. 92 (CLXIV).
SZEGED (kom. Csongrád).
209) Ótkalom; necropolă sarmată. 1. AE Maximian Herculis;
Coh², 546 Mórahalom; mormint sarmat. 1 AE Licinius I.
L. Huszár, *op. cit.*, p. 95 (CLXXXIX) și 94 (CLXXXIV).
IV. R. S. F. IUGOSLAVIA
- BANATSKI BRESTOVAC (Brestovăț); 1881—1892.
210) Emisiuni de bronz; Probus? Diocletian, Maximian
II Galerius, Crispus, Constantinus I?
I. Berkeszi, *Délmagyarország éremleletei*, Timișoara,
1907, p. 12; D. Protase, *Problema continuității*, p. 171 (71).
BANATSKI DESPOLOVAČ (reg. Torontal); in mormint
sarmat.
211) M 4. 1 AR Probus.
L. Huszár, *op. cit.*, p. 75 (XVLI/139).
BANATSKI KARLOVAČ (Carlovăț).
212) 1 AE Probus.
Numközl., 9, 1910, p. 140; I. Berkeszi, *op. cit.*, p. 23;
D. Protase, *Problema continuității*, p. 171 (72).
BANATSKA PALANSKA (Palanca).
213) Emisiuni de argint și de bronz: Diocletian, Licinius I,
Licinius II; in vechea colecție Sig. Ormós.
I. Berkeszi, *op. cit.*, p. 32; D. Protase, *Problema con-
tinuității*, p. 171 (73).
- BELA KRKVA (Biserica Albă); 1875.
214) 3 AE Crispus; Muz. Budapesta.
I. Berkeszi, *op. cit.*, p. 18—19; D. Protase, *Problema
continuității*, p. 173 (77).
- KOVIN (Cubin)
215) Bronzuri: Probus (1); Licinius (3); in vechea colecție Sig.
Ormós.
I. Berkeszi, *op. cit.*, p. 25; D. Protase, *Problema con-
tinuității*, p. 175 (95).
- LEOPOLDOVA (Centa).
216) 1 AE Diocletian.
I. Berkeszi, *op. cit.*, p. 26; D. Protase, *Problema con-
tinuității*, p. 175 (97).
- MRAMORAC; între „șanțuri romane”.
217) 1 AE Diocletian.
I. Berkeszi, *op. cit.*, p. 29; D. Protase, *Problema con-
tinuității*, p. 175 (101).
- OSTROVO
218) 1 AE Crispus.
I. Berkeszi, *op. cit.*, p. 38; D. Protase, *Problema con-
tinuității*, p. 176 (107).
- SENTA; mormint sarmat.
219) 1 AE Diocletian; SIS; Coh², 106.
L. Huszár, *op. cit.*, p. 103 (CCLIV).

TEZAURE

- CLUJ-NAPOCA — „NAPOCA” (jud. Cluj); in piața muzeului
lingă Institutul de istorie; 7 ant.
1) 1 ant Tacit; ROMA; Coh², VI, 52 = ROMA;
RIC, V/2, 89.
1 ant Probus; CYZ; Coh², VI, 184 = Roma;
RIC, V/2, 348.
1 ant Probus; ROMA; Coh², VI, 252 = ROMA; RIC
V/2, 170.
1 ant Probus; Coh², VI, 616 = TIC;
RIC, V/2, 253.
1 ant Probus; SERD; av: Coh², VI, 681 = SERD;
RIC, V/2, 861.
rv: Coh², VI, 671 = SIS;
RIC, V/2, 779
1 ant Probus; ROMA; Coh², VI, 766 = ROMA;
RIC, V/2, 223.
1 ant Carinus. Coh², VI, 103 = ROMA;
RIC, V/2, 158.
I. Winkler, *SCN*, 3, 1960, p. 442; B. Mitrea, *SCIV*,
12, 1961, 1, p. 150 (32); N. Vlăssă, *SCIV*, 15, 1964,
1, p. 139—141, „in pământul asvirlit din interiorul unei
locuințe sectionate...”; D. Protase, *Problema continui-
tății*, p. 163 (14); D. Radu, *ActaMN*, 1967, p. 497;
C. Preda, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 464.

LES MONNAIES ROMAINES POSTAURELIENNES DANS LES TERRITOIRES
CARPATO-DANUBIANO-PONTIQUES (LES ANNÉES 275—491). I. LA PÉRIODE 275—324

RÉSUMÉ

Par la reprise de l'étude des monnaies romaines postauréliennes du nord du Bas-Danube l'auteur étend les recherches sur la province Scythia Minor et les régions orientales jusqu'au Dniepr. On fait certaines observations pour les régions limitrophes à l'ancienne province Dacia, l'Ukraine subcarpatique et l'interfleuve Danube-Tisa.

A cette occasion on a proposé une nouvelle périodisation concernant la première période de circulation des monnaies qui finit, d'après les nouveaux critères établis, en 324.

La formation-du répertoire des découvertes de monnaies provenant de l'ancienne province Dacia, l'aire de la culture Sintana de Mureș-Černejachov, où se délimite la composante romaine carpato-danubienne, et la province Scythia Minor, ainsi que des régions limitrophes rappelées, ensuite leur cartographie a permis la découverte pour la période 275—324 de trois étapes qui se distinguent par les concentrations différentes des découvertes de monnaies et le métal utilisé à leur frappe.

Dans l'aire de l'ancienne province Dacia les découvertes de monnaies délimitent trois zones principales de groupement, entre le Danube et l'Olt, la Plaine du Banat et le Plateau de la Transylvanie. L'évolution de ces groupements n'est pas la même. Dans la première zone le nombre des découvertes est en accroissement, le groupement principal provenant de l'interfleuve Olt-Jiu. Dans la deuxième zone le nombre des émissions se réduit à quelques exemplaires répandus près du Danube. Dans le

Plateau de la Transylvanie le matériel de monnaies se retire de la Plaine de la Transylvanie et le Plateau des Tirnave pour se concentrer entre Someș et Mureș dans le Plateau de Lopada, la Plaine de Turda et le couloir de Someșul Mic.

Un nombre de 10 trésors découverts dans le Plateau des Tirnave et les zones Bistrița—Timiș—Crena et Hațeg—Petroșani constitue un lot représentatif pour la mise en évidence du phénomène de thésaurisation passé entre 275—324.

Les émissions postauréliennes découvertes dans l'aire de la culture Sintana de Mureș-Černjachov proviennent pour la plupart de lieux insuffisamment analysés du point de vue archéologique mais prouvent la préférence des possesseurs pour le métal précieux. Il est à noter l'aire plus restreinte de diffusion des monnaies en bronze dans les régions est-carpatiques, jusqu'au Dniester et celles situées entre le Danube et Olt. De même, dans l'aire de cette culture le phénomène de thésaurisation des monnaies postauréliennes est rencontré sporadiquement, seulement dans des trésors provenant de l'extrémité ouest de l'aire.

La troisième région dans laquelle nous avons poursuivi la circulation des monnaies entre 275—324 a été Scythia Minor créée par la réforme administrative de Dioclétien. Le matériel de monnaies de la zone des cités offre une précieuse source de comparaison avec la même catégorie de sources résultant à la suite des recherches de Sucidava et Dierna.

Parmi les conclusions qui ont accompagné notre fin nous pouvons rappeler que la retraite de l'armée et de l'administration romaine n'a pas dérangé le déroulement par la suite du phénomène économique développé antérieurement. Le fait que le repliement de la frontière s'est fait temporairement, existant en permanence l'intention de revenir, au moins partiellement, dans les territoires abandonnés, est prouvé par l'abondance des monnaies découvertes dans les fortifications romaines de la ligne du Danube et surtout par le renforcement de la romanité dans la zone limitrophe nord-danubienne et Scythia Minor par l'accroissement des émissions aussi à la conclusion que après 275 la stratégie impériale a gardé au centre de son attention le secteur danubien compris entre le pont de Drobeta et les bouches du Danube.

LÉGENDE DE FIGURES

Fig. 1. La diffusion des monnaies romaines postauréliennes dans la période 275—324. a. : bronze ; b. : argent ; c. : or. 1. découvertes isolées ; 2-trésors ; 3-cités ; villes ; 4-l'aire de la culture Sintana de Mureș-Černjachov ; 5-vallum (en terre) d'après R. Vulpe, dans *Dacia*, N. S., V.;

Fig. 2. La diffusion des monnaies romaines postauréliennes dans l'étape 275—294. a. : bronze ; b. : argent ; c. : or. 1-découvertes isolées ; 2-trésors ; 3-cités, villes ; 4-l'aire de la culture Sintana de Mureș-Černjachov ; 5-vallum (en terre). A. La diffusion des monnaies postauréliennes entre 275—284.

Fig. 3. La diffusion des monnaies romaines postauréliennes dans l'étape 295—309/131. a. bronze ; b. : argent ; c. : or. 1-découvertes isolées ; 2-cités ; 3-villes ; 3-l'aire de la culture Sintana de Mureș-Černjachov ; 4-vallum (en terre).

Fig. 4. La diffusion des monnaies romaines postauréliennes dans l'étape 311—324. a. : bronze ; b. : argent ; c. : or. 1-découvertes isolées ; 2-cités ; villes ; 3-l'aire de la culture Sintana de Mureș-Černjachov ; 4-vallum (en terre).